

แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ในอำเภอแม่สรวย
จังหวัดเชียงราย

นางสาวนฤมล กัณฑ์

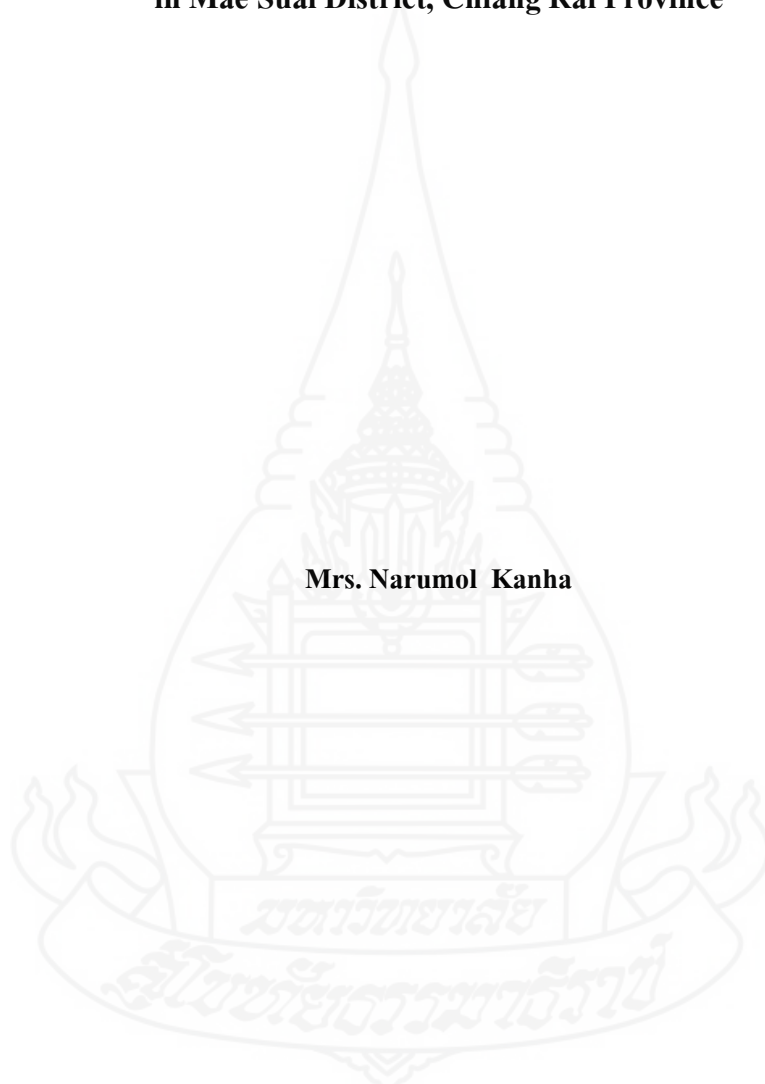


วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2564

**Extension Guidelines in Quality Longan Production by the Farmers
in Mae Suai District, Chiang Rai Province**

Mrs. Narumol Kanha



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2021

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัย นางสาวนฤมล กัณหหา รหัสนักศึกษา 2629002748

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุขเมือง แสนเสริม (2) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

ปีการศึกษา 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการผลิตลำไยและการตลาดลำไยของเกษตรกร 2) ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร 3) การใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร 4) การจัดการโซ่อุปทานลำไยคุณภาพของเกษตรกร 5) ปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในอำเภอแม่สรวยปีพ.ศ.2563 จำนวน 6,901 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ได้จำนวน 199 คน และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยการจับสลาก จัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และคัดเลือกเกษตรกร จำนวน 20 ราย เพื่อสนทนากลุ่มในประเด็นการจัดการโซ่อุปทาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรปลูกลำไยพันธุ์อีดอ พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นเชิงเขา ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 214.22 กิโลกรัมต่อไร่ นำไปขายที่จตุรัสซื่อในท้องถิ่น เพื่ออบแห้ง 2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพในระดับปานกลาง ได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆ โดยภาพรวมอยู่ระดับน้อย โดยได้รับจากสื่อออนไลน์มากที่สุด รองลงมาคือ สื่อมวลชน ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นต่อการตัดแต่งกิ่ง ตัดแต่งช่อผล และทำให้รายได้เพิ่มขึ้นในระดับมาก ความต้องการของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการด้านความรู้มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนและด้านการส่งเสริม 3) การใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีการยอมรับและปฏิบัติในการเก็บเกี่ยวลำไยในระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมมากที่สุด รองลงมาคือ การตัดแต่งกิ่งกลางทรงพุ่มและกิ่งในทรงพุ่มไม่แน่นที่บหลังเก็บเกี่ยวผลแล้ว และเก็บผลผลิตในสถานที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทสะดวก 4) เกษตรกรมีการจัดการโซ่อุปทานลำไยที่สำคัญด้านต้นน้ำ คือ การสนับสนุนแหล่งน้ำ องค์กรความรู้ แหล่งเงินทุน กลางน้ำ คือ การส่งเสริม แปรรูป อบรมศักยภาพแรงงาน ปลายน้ำ คือ การรวมกลุ่ม ประกันราคา ส่งเสริมการบริโภคลำไย 5) ปัญหาของเกษตรกรโดยภาพรวมอยู่ระดับมาก โดยมีปัญหาด้านการตลาดมากที่สุด คือ แนวทางการส่งเสริม เกษตรกรเสนอแนะว่าควรให้ความรู้เรื่องกระบวนการผลิต และการตลาด สนับสนุนด้านแหล่งน้ำ ควบคุมราคาปัจจัยการผลิต และการประกันราคาผลผลิต

คำสำคัญ แนวทางการส่งเสริม การผลิตลำไย โซ่อุปทาน ลำไยคุณภาพ

Thesis title: Extension Guidelines in Quality Longan Production by the Farmers in Mae Suai District, Chiang Rai Province

Researcher: Mrs. Narumol Kanha; **ID:** 2629002748;

Degree: Master of Agricultural (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm, Associate Professor; (2) Bumpen Keowan, Associate Professor, **Academic year:** 2021

Abstract

The objectives of this research were to study 1) longan production and marketing conditions of the farmers 2) knowledge, knowledge source, opinion and requirement for quality longan production of the farmers 3) the use of technology in quality longan production of the farmers 4) supply chain management of the qualified longan of the farmers 5) problems and suggestions about the extension guidelines for quality longan production of the farmers.

The population of this research was 6,901 longan growers in Mae Suai district. The sample size of 199 persons was determined by using Taro Yamane formula and using simple random sampling method by drawing lots. Data were collected by using interview questions and were analyzed by using descriptive statistics. 20 farmers were selected for a focus group in the aspect of supply chain management and data were analyzed by using content analysis.

The results revealed that 1) the farmers grew longan cv. E-dor and most of the farming were in the foothills. The average yield was 214.22 kg/rai. Products were sold at the local purchasing sites for making dried longans. 2) The farmers knew how to produce qualified longan at moderate level. In the overview, they obtained knowledge from various sources at low level, firstly from online media and secondly from mass media. In the overview, the farmers' opinion about quality longan production was at moderate level while the opinions about pruning and cutting and the increase in income were at high level. The farmers' requirement was at moderate level. The farmers required to obtain knowledge at the highest level, second was the support and extension. 3) The use of technology in quality longan production of the farmers, overall, was at moderate level. Longan harvest at an appropriate time was adopted at highest level. Second were central leaders and water shoots pruning after harvest as well as the storage of products in clean rooms with good ventilation. Important longan supply chain management by the farmers were the support of water source, knowledge and fund sources in the upstream process, the extension in longan processing and labor potential training in the mid-stream process and group formation, price guarantee and the promotion in longan consumption in the downstream process. 5) In the overview, the farmers' problems were at high level. Marketing was the most problematic. The extension guideline that the farmers suggested were knowledge transfer in production process and marketing, the support of water source, input price control and product price guarantee.

Keywords: Extension guideline, Longan production, Supply chain, Quality longan

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จ่านงค์ จุลเอียด ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุฑเมืองแสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เจียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนวทางที่เป็นประโยชน์ และให้การสนับสนุนการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา สำนักงานเกษตรอำเภอแม่สรวย เพื่อนร่วมงาน เพื่อนปรีญาโท รุ่นที่ 22 ที่ให้กำลังใจ และคอยสนับสนุนช่วยเหลือ รวมทั้งทุกคนในครอบครัว ส่งผลให้วิทยานิพนธ์บรรลุผลสำเร็จ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

นฤมล กันหา

กุมภาพันธ์ 2565



สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	6
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้	12
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	16
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	17
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทาน	20
การผลิตลำไยและเทคโนโลยีการผลิตลำไย	23
บริบทของอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล	47
การวิเคราะห์ข้อมูล	48

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร	52
ตอนที่ 2 สภาพ การผลิตลำไยและการตลาดของเกษตรกร	64
ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการเกี่ยวกับการผลิต ลำไยคุณภาพของเกษตรกร	74
ตอนที่ 4 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร	87
ตอนที่ 5 การจัดการโซ่อุปทานลำไยคุณภาพของเกษตรกร	92
ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร	97
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	103
สรุปการวิจัย	103
อภิปรายผล	108
ข้อเสนอแนะ	113
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	123
ก แบบสัมภาษณ์	124
ข คำสัมภาษณ์ ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์	138
ค ประเด็นการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group)	140
ประวัติผู้วิจัย	142

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	สัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 42
ตารางที่ 4.1	สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร 53
ตารางที่ 4.2	สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร 56
ตารางที่ 4.3	สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร 62
ตารางที่ 4.4	สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร 64
ตารางที่ 4.5	สภาพการตลาด 72
ตารางที่ 4.6	ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร 74
ตารางที่ 4.7	สรุปความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร 77
ตารางที่ 4.8	แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ 77
ตารางที่ 4.9	สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ 80
ตารางที่ 4.10	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ 81
ตารางที่ 4.11	ความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ 84
ตารางที่ 4.12	สรุปความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ 86
ตารางที่ 4.13	ความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพ 87
ตารางที่ 4.14	สรุปความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ 89
ตารางที่ 4.15	การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร 91
ตารางที่ 4.16	สรุปปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร 92
ตารางที่ 4.17	สรุปประเด็นการวิเคราะห์โซ่อุปทาน 95
ตารางที่ 4.18	ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ 97
ตารางที่ 4.19	สรุประดับความเป็นปัญหาของเกษตรกร 100
ตารางที่ 4.20	ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร 101

สารบัญญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แผนที่จุดดินของอำเภอแม่สรวย	33
ภาพที่ 2.2 เขตความเหมาะสมสำหรับปลูกลำไย อำเภอแม่สรวย	34
ภาพที่ 4.1 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร	81
ภาพที่ 4.2 สรุปความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ	86
ภาพที่ 4.3 สรุปความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ	90
ภาพที่ 4.4 สรุปปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ	100
ภาพที่ 5.1 สรุปความต้องการ ปัญหา การจัดการ โซ่อุปทาน และข้อเสนอแนะ ในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ	115



บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลำไยเป็นไม้ผลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกลำไยทั่วประเทศทั้งสิ้น 1,724,364.50 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกที่ให้ผลผลิตแล้ว 1,581,590.25 ไร่ และมีปริมาณผลผลิต 1,181,607.33 ตัน โดยมีปริมาณการส่งออกลำไยในปี 2563 จำนวน 631,985.5 ตัน คิดเป็นมูลค่าการส่งออก จำนวน 2,470.9 ล้านบาท ประเทศไทยสามารถผลิตและจำหน่ายลำไยทั้งในรูปแบบผลสดและแปรรูป พื้นที่ปลูกลำไยส่วนใหญ่อยู่ภาคเหนือ ซึ่งมีพื้นที่ปลูกจำนวน 1,281,691 ไร่ ลำไยที่ให้ผลแล้วจำนวน 1,153,028 ไร่ ปริมาณผลผลิต 815,975 ตัน รองลงมาคือภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) สำหรับแหล่งปลูกลำไยที่สำคัญในเขต 8 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงราย พะเยา ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ ตาก แพร่ และน่าน

ปัจจุบันพื้นที่การปลูกลำไยมีแนวโน้มเพิ่มมากยิ่งขึ้น ส่งผลทำให้ปริมาณผลผลิตลำไยออกสู่ตลาดมาก โดยเฉพาะในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม เกิดการกระจุกตัวของปริมาณผลผลิตในช่วงฤดูกาลผลิต ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาราคาลำไยตกต่ำ ปัญหาขาดแคลนแรงงานเก็บเกี่ยว และผลผลิตลำไยไม่ได้คุณภาพ ผลมีขนาดเล็ก ไม่สม่ำเสมอ สีผิวไม่สวย ทำให้จำหน่ายได้ในราคาต่ำ ไม่คุ้มกับต้นทุนการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่จึงประสบกับปัญหาการขาดทุน ลำไยจึงกลายเป็นไม้ผลที่เป็นปัญหาทั้งในด้านการผลิตและการตลาด เกษตรกรได้รับความเดือดร้อน และภาครัฐต้องให้การช่วยเหลือทุกปี (ธีรวรรณ วังไ, 2556)

แนวทางแก้ปัญหาลำไยภาคเหนือที่สำคัญ คือ การให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาผลิตลำไยคุณภาพ การปรับปรุงผลผลิตลำไยให้ได้คุณภาพ ต้องเน้นความปลอดภัยของผลผลิต เพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ให้สูง เลือกช่วงการผลิตให้เหมาะสม สร้างเครือข่ายการผลิตและการตลาด ซึ่งจะช่วยเพิ่มขนาดผลลำไย และทำให้ผลมีขนาดที่สม่ำเสมอ ผลสุกเร็วขึ้น ต้นลำไยไม่โทรม ขนาดผลผลิตมีขนาดใหญ่ตรงกับผู้บริโภคและความต้องการของตลาดรวมถึงมีแนวทางการผลิตที่เน้นความปลอดภัยของผลผลิต เพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ให้สูง เลือกช่วงการผลิตให้เหมาะสม และสร้างเครือข่ายการผลิตและการตลาด ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรสามารถทำราคาลำไยต่อกิโลกรัมที่สูงขึ้น

ในราคาเกรด AA เพื่อกระตุ้นการบริโภคสดภายในประเทศ และลดการพึ่งพาดตลาดต่างประเทศ (เสฏฐวุฒิ มิ่งมงคลศิริธร, 2561)

ในปี พ.ศ. 2562 จังหวัดเชียงราย มีพื้นที่ปลูกลำไยจำนวน 246,135 ไร่ ให้ผลผลิตแล้วจำนวน 219,137 ไร่ โดยมีผลผลิตเฉลี่ย 435 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ผลิตลำไยเป็นอันดับที่สามารถรองจากจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน สำหรับอำเภอแม่สรวย ลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญทำรายได้ให้แก่เกษตรกร มีพื้นที่ปลูกลำไยทั้งหมดจำนวน 69,019 ไร่ ให้ผลผลิตแล้วจำนวน 61,077 ไร่ โดยมีผลผลิตเฉลี่ย 450 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ผลิตลำไยเป็นอันดับที่หนึ่งของจังหวัดเชียงราย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564)

การผลิตลำไยของเกษตรกรในอำเภอแม่สรวยที่ผ่านมา มักจะประสบปัญหาผลผลิตลำไยออกสู่ตลาดไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศในแต่ละปี การปฏิบัติดูแลรักษาของเกษตรกร ภัยธรรมชาติ โรคแมลงศัตรูลำไย และที่สำคัญ คือ ปัญหาผลผลิตที่มีคุณภาพไม่ตรงตามความต้องการของตลาด ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ช่อผลมีขนาดเล็ก มีผลผลิตเกรด AA น้อยจำหน่ายได้ราคาถูก ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ มีผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรผู้ผลิตลำไย

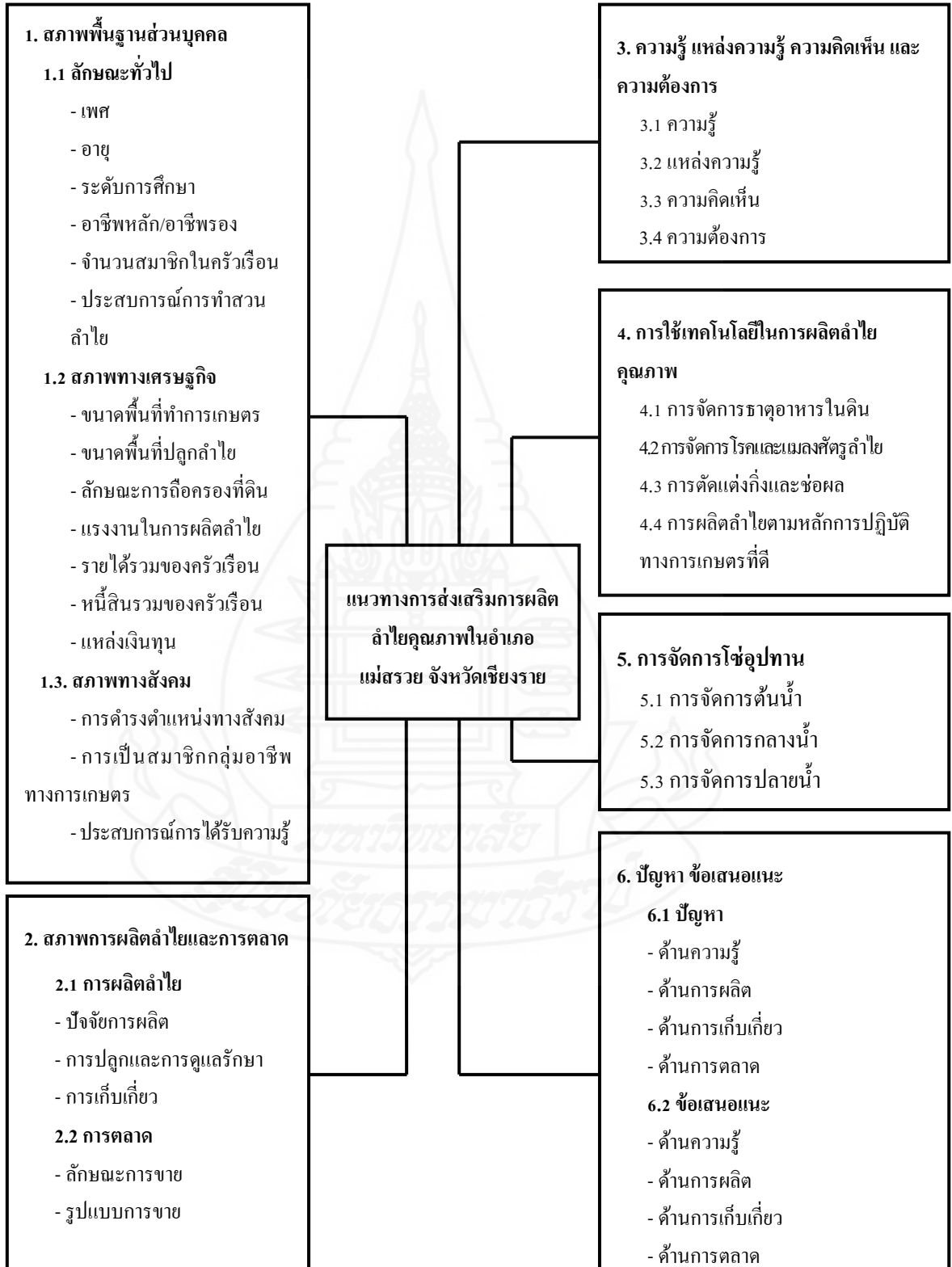
ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาการผลิตลำไยในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพแก่เกษตรกร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปกำหนดนโยบายและวางแผนกลยุทธ์และพัฒนากิจการดำเนินงานส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตลำไยและการตลาดลำไยของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาการจัดการโซ่อุปทานลำไยของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้



ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

งานวิจัยนี้มีขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งผลิตลำไยที่สำคัญของจังหวัดเชียงรายในพื้นที่อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคม การผลิตลำไยและการตลาดลำไย ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น ความต้องการในการผลิตลำไยคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพ การจัดการโซ่อุปทาน ปัญหา ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

4.3 ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาการวิจัยครอบคลุม ระยะการเตรียมการวิจัย ระยะดำเนินการวิจัย และระยะสรุป รายงานผลการวิจัย ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม 2564 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2565

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรและผลิตลำไยในปี 2563

5.2 การผลิตลำไย หมายถึง กระบวนการผลิตลำไยของเกษตรกร ได้แก่ ปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ลำไย ลักษณะพื้นที่ แหล่งน้ำ เป็นต้น การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว

5.3 การตลาดลำไย หมายถึง ลักษณะการขายลำไย รูปแบบการขายผลผลิตลำไย

5.4 ความรู้ หมายถึง ความรู้ในกระบวนการผลิตลำไยของเกษตรกร ด้านการปลูก ได้แก่ พื้นที่ปลูก ระยะการปลูก ด้านการดูแลรักษา ได้แก่ การตัดแต่งกิ่ง การให้น้ำ การให้น้ำปุ๋ย การป้องกันกำจัดศัตรูพืช และด้านการเก็บเกี่ยว

5.5 แหล่งความรู้ หมายถึง แหล่งของการได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อแบบกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์

5.6 **ความคิดเห็น** หมายถึง ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการผลิตลำไยคุณภาพ โดยการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ ได้แก่ การจัดการธาตุอาหารในดิน การจัดการโรคและแมลง การตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งช่อผล การปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5.7 **การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร** หมายถึง การยอมรับเชิงความคิดเห็นต่อความรู้ทางวิชาการที่สามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลำไย ได้แก่ การจัดการธาตุอาหารในดิน การจัดการโรคและแมลง การตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งช่อผล การปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5.8 **การจัดการโซ่อุปทาน** หมายถึง การจัดการกระบวนการผลิตลำไยของเกษตรกร ตั้งแต่ต้นน้ำ (ทรัพยากร/กระบวนการผลิต) ได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ ปัญหาข้อขัดข้อง แนวทางแก้ไขและพัฒนา หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง กลางน้ำ (การเพิ่มมูลค่า/คุณค่า/การแปรรูป) ได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ ปัญหาข้อขัดข้อง แนวทางแก้ไขและพัฒนา หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และปลายน้ำ (การตลาด/การกระจายสินค้า) ได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ ปัญหาข้อขัดข้อง แนวทางแก้ไขและพัฒนา หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

5.9 **ปัญหา** หมายถึง ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ ด้านความรู้ ด้านการผลิต ด้านการเก็บเกี่ยว และด้านการตลาด

5.10 **ข้อเสนอแนะ** หมายถึง ข้อเสนอแนะในด้านความรู้ การผลิต การเก็บเกี่ยว และการตลาด

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปวางแผนปรับปรุงพัฒนา และเป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพให้กับเกษตรกร

6.2 เกษตรกรได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสม สามารถผลิตลำไยที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น

6.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจ สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกร

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ และนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้
3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทาน
6. การผลิตลำไยและเทคโนโลยีการผลิตลำไย
7. บริบทของอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร หลักการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร แนวทางการส่งเสริมการเกษตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น. 1-35) ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร คือ การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรกับแหล่งวิชาการ เพื่อที่จะกระจายความรู้ใหม่ๆ และหลักการที่ดีไปสู่เกษตรกร และทำให้เกษตรกรเหล่านี้ได้นำวิชาการแผนใหม่ไปใช้ในฟาร์มของตน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (ม.ป.ป.) ให้ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้ วิธีการ และเทคนิคใหม่ ๆ ทางเกษตรไปแนะนำเผยแพร่ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือจนบังเกิดผลสำเร็จ ขณะเดียวกันก็นำเอาปัญหาต่างๆ ทางเกษตรมาวิเคราะห์หาหนทางแก้ไข

เสถียร วุฒิมิ่งมงคลศิริ (2561, น.9-10) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็นกระบวนการในการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรในชนบท รวมทั้งวิถีชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอีกทั้งเป็นการให้บริการแก่ประชาชนด้านการเกษตร โดยให้คำปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้เขาได้รับความรู้นำไปปฏิบัติ ด้วยตัวของเขาเอง จนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้ วิธีการ และเทคนิคใหม่ ๆ ทางเกษตรไปถ่ายทอดหรือเผยแพร่ประสบการณ์ให้แก่เกษตรกร รวมถึงการให้บริการแก่ประชาชนด้านการเกษตร โดยให้คำปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้และนำไปปฏิบัติ ส่งผลให้เกษตรกรสามารถพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

1.2 หลักการส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2561, น.23) ได้กล่าวถึง หลักการของงานส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้

1) ควรชี้แนะให้บุคคลเป้าหมายพยายามช่วยเหลือตัวเองในการสอนหรือให้คำแนะนำ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรคอยชี้แนะให้บุคคลเป้าหมาย พยายามอาศัยตนเองเป็นหลัก อ ย่ารอคอยให้คนอื่นมาช่วย การช่วยเหลือตัวเองได้นั้นจะทำให้มีอิสระในการตัดสินใจ และภูมิใจในผลงานของตนเอง

2) คอยชักจูงให้บุคคลเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้วยความสมัครใจ ซึ่งมีผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูง และทำให้เกิดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของผลงานนั้นๆ หากผลงานนั้นๆ เป็นของชุมชนจะมีผลตามมาในด้านการประสานผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันด้วย

3) ควรให้มีการปฏิบัติด้วยตนเอง ในการส่งเสริมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรให้โอกาสบุคคลเป้าหมายได้ปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ จะได้มีความมั่นใจเมื่อเวลาจะนำไปปฏิบัติจริง

4) กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ดำเนินการ ควรสอดคล้องกับความต้องการและเป็นประโยชน์แก่กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ หากงานส่งเสริมได้กระทำไปในระดับหมู่บ้านหรือตำบล งานส่งเสริมที่ลงไปในพื้นที่นั้นๆ ก็ต้องสอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย หลักการข้อนี้ ช่วยให้การส่งเสริมบรรลุเป้าหมายได้เร็ว เพราะตรงกับความต้องการและเกิดผล

ประโยชน์แก่ส่วนใหญ่ของกลุ่มเป้าหมายอยู่แล้ว ซึ่งเมื่อบุคคลส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือยอมรับไปปฏิบัติแล้ว ก็มีผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เร็ว

5) ควรใช้ทรัพยากรที่มีอยู่หรือหาได้ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในงานส่งเสริมให้มากที่สุด ทรัพยากรดังกล่าวนี้รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์ผลิตและสร้างขึ้น เช่น แหล่งน้ำธรรมชาติ สิ่งสาธารณูปโภคที่เอื้ออำนวยแก่การส่งเสริม รวมทั้งสถาบันต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น หากทรัพยากรไม่สามารถหาได้ในท้องถิ่นจึงค่อยนำจากภายนอก หลักการข้อนี้ ทำให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นเองในแง่การประหยัดทั้งเวลาและงบประมาณค่าใช้จ่าย เพราะหากจัดหาจากภายนอกย่อมเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าและน่าจะเสียเวลามากกว่า

6) ควรสร้างทัศนคติของบุคคลเป้าหมายให้เกิดความรู้สึกอยากเปลี่ยนแปลงและเมื่อเปลี่ยนแปลงและนำไปปฏิบัติแล้ว ก็ให้คงรักษาพฤติกรรมนั้นไว้ต่อเนื่องจนกว่ามีพฤติกรรมใหม่ที่ดีกว่ามาแทนที่ เพราะแม้ว่าบุคคลเป้าหมายจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยอมรับไปปฏิบัติแล้วก็ตาม ผู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นอาจกลับไปใช้พฤติกรรมอย่างเก่าได้ หากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่คอยกระตุ้นให้รักษา

7) ควรให้บุคคลเป้าหมายรวมเป็นกลุ่มหรือเป็นสถาบัน หลักการข้อนี้ เกิดขึ้นเพราะเชื่อว่ากลุ่มมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านมีพลังต่อรองในแง่เศรษฐกิจและสังคมเป็นช่องทางในการรับบริการการส่งเสริมได้ดีขึ้น

8) ควรสร้างผู้นำชุมชนและใช้ความเป็นผู้นำชุมชนให้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การส่งเสริมจะเข้าไปถึงบุคคลเป้าหมายทุกคนนั้นเป็นไปได้ยากมาก แต่ผู้นำชุมชนไม่ว่าจะเป็นผู้นำแบบทางการหรือไม่เป็นทางการ ก็มักเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความนึกคิดของชาวบ้านธรรมดา และชาวบ้านชอบเอาอย่างผู้นำอยู่แล้ว ฉะนั้นหากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมรู้จักคัดเลือกและใช้ผู้นำให้ถูกกาลเทศะจะช่วยให้งานส่งเสริมบรรลุเป้าหมายได้ดีขึ้น

9) ควรดำเนินกิจกรรมส่งเสริมแบบผสมผสาน หลักการข้อนี้ได้รับความนิยมมากขึ้นทุกทีในปัจจุบัน เพราะบุคคลเป้าหมายมักต้องกระทำการต่างๆ เพื่อประกอบอาชีพและดำรงชีวิตพร้อมกัน ไปหลายๆ อย่าง ฉะนั้นกิจกรรมที่ส่งเสริมที่ต้องการถ่ายทอด ควรต้องมีลักษณะผสมผสาน โดยประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อประสานกิจกรรมส่งเสริมให้สอดคล้องกันและทำงานร่วมกันก็จะช่วยให้งานส่งเสริมสำเร็จลุล่วงไปได้ และบุคคลเป้าหมายพอใจ

กล่าวโดยสรุป หลักการของงานส่งเสริมที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็คือควรชี้แนะให้บุคคลเป้าหมายพยายามช่วยตัวเองในการสอนหรือให้คำแนะนำ คอยชักจูงให้บุคคลเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้วยความสมัครใจ ควรให้มีการปฏิบัติด้วยตนเอง กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ดำเนินการควรสอดคล้องกับความต้องการและเป็นประโยชน์แก่กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ ควรใช้ทรัพยากรที่มี

อยู่หรือหาได้ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในงานส่งเสริมให้มากที่สุด ควรสร้างทัศนคติของบุคคลเป้าหมายให้เกิดความรู้สึกอยากเปลี่ยนแปลง ควรให้บุคคลเป้าหมายรวมเป็นกลุ่มหรือเป็นสถาบัน ควรสร้างผู้นำชุมชนและใช้ความเป็นผู้นำชุมชน และควรดำเนินกิจกรรมส่งเสริมแบบผสมผสาน

1.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะช่วยให้บุคคลเป้าหมายยอมรับความรู้ใหม่หรือวิทยาการใหม่ๆ จะต้องพิจารณาเลือกใช้วิธีการส่งเสริมหรือวิธีการถ่ายทอดความรู้ไปสู่บุคคลเป้าหมายอย่างเหมาะสม

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2527) กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมการเกษตร (agricultural extension methods) ว่าเป็นกระบวนการของการนำความรู้วิชาการและเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกรมีวิธีการส่งเสริมการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่

1.3.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยมีบุคคล กลุ่มเป้าหมายเป็นเกณฑ์ สามารถจำแนก ได้ 3 วิธี ได้แก่

1) วิธีการส่งเสริมบุคคลต่อบุคคล (individual method) ได้แก่ การเยี่ยมไร่ในเกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน การติดต่อทางโทรศัพท์ การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ

2) วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (group method) ได้แก่ การประชุมกลุ่ม การฝึกอบรม การสาธิต และการศึกษาดูงานนอกสถานที่

3) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (mass method) ได้แก่ เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ หนังสือพิมพ์วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และการจัดนิทรรศการ

1.3.2 วิธีการส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ สามารถจำแนกได้ 4 วิธี ได้แก่

1) การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียว

2) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมหลายๆ เรื่อง

3) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน

4) การส่งเสริมโดยการเลือกห้องที่ใดห้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมายในลักษณะ

1.3.3 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ สามารถจำแนกได้ 4 วิธี ได้แก่

1) การใช้ change agent ที่มีความรู้แบบกว้าง

2) การใช้ทีมนักวิชาการ

3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย

4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน

1.3.4 วิธีการส่งเสริมโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ (information technology oriented)

ได้แก่ การพัฒนาคอมพิวเตอร์ การสื่อสารทางไกล การใช้ระบบดาวเทียมและการพัฒนาการข้อมูลผ่านเครื่องสมองกล หรือคอมพิวเตอร์ Internet

1.3.5 วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ (community oriented) เช่น การ

ประชาคม

สรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร เป็นกระบวนการที่นำความรู้วิชาการ และเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร โดยมีวิธีการส่งเสริมการเกษตรที่สำคัญ 5 วิธี ได้แก่ การส่งเสริมการเกษตรโดยมีบุคคล กลุ่มเป้าหมายเป็นเกณฑ์ การส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ การส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์ การส่งเสริมโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ และการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์

1.4 แนวทางการส่งเสริมการเกษตร

สุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ (2556) กล่าวว่าแนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่นำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป มี 6 แนวทาง ดังนี้

1.4.1 การพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน รูปแบบการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนในประเทศไทยมี 5 รูปแบบ คือ

1) เกษตรทฤษฎีใหม่ เน้นการจัดการทรัพยากรน้ำในไร่นาให้เพียงพอ เพื่อผลิตพืชอาหาร เพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นรายได้เสริม และเกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ จุดเด่นคือ เป็นรูปแบบการเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็ก (10-15 ไร่) มีกิจกรรมทางการเกษตรหลากหลายเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ในดินและสร้างความสมดุลของระบบนิเวศ

2) เกษตรผสมผสาน (Integrated farming) ผลิตทางการเกษตรมากกว่า 2 กิจกรรมขึ้นไปในเวลาเดียวกัน โดยแต่ละกิจกรรมเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์ คือ ลดความเสี่ยง ลดค่าใช้จ่ายในไร่นาลง มีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้น มีรายได้สม่ำเสมอลดการว่างงานตามฤดูกาล ลดการอพยพแรงงาน และลดการพึ่งพิงปัจจัยภายนอก

3) เกษตรอินทรีย์ (Organic farming) ผลิตโดยไม่ใช้สารเคมี ควบคุมและกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธี เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ในดินด้วยปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกจุลินทรีย์ และสร้างความปลอดภัยของอาหารเพื่อให้ผู้บริโภคได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัย และเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่

4) เกษตรธรรมชาติ (Natural farming) สร้างผลผลิตให้สอดคล้องกับนิเวศของพื้นที่ โดยหลีกเลี่ยงการรบกวนธรรมชาติให้มากที่สุด ด้วยการไม่ไถพรวน ไม่ใช้สารเคมีปุ๋ยเคมี

และไม่กำจัดวัชพืช แต่มีการคลุมดินและใช้ปุ๋ยพืชสดได้ ปล่อยให้ธรรมชาติควบคุมกันเองและก่อให้เกิดสมดุลทางธรรมชาติได้ในที่สุด จุดเด่นของเกษตรธรรมชาติ คือ เป็นการฟื้นฟูความสมดุลของระบบนิเวศ และลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก

5) *วนเกษตร (Agroforestry)* ให้มีต้นไม้ใหญ่ และพืชเศรษฐกิจหลายระดับในพื้นที่ เพื่อการใช้ประโยชน์ป่าไม้ของพืชหรือสัตว์ชนิดต่างๆ ที่เกื้อกูลกัน ป่าและการเกษตรสามารถอยู่ร่วมกันได้

1.4.2 การส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

1) *การประเมินและวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Participatory assessment and planning : PAP)* เป็นกระบวนการพื้นฐานจากแนวทางการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น เกษตรกรเป็นศูนย์กลางการตัดสินใจ และให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผน

2) *โรงเรียนเกษตรกร (Farmer field school: FFS)* เป็นการส่งเสริมแบบมีส่วนร่วมที่ใช้เทคนิค การเรียนรู้จากการทดลองลงมือทำด้วยตนเอง กิจกรรมการฝึกอบรมและเรียนรู้ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก โดยมีการฝึกอบรมและเรียนรู้ในแปลงปลูกพืชทุกระยะพัฒนาการของพืช รวมทั้งการปฏิบัติการจัดการที่เกี่ยวข้องทั้งหมด กระบวนการฝึกอบรมจะใช้วิธีการมีส่วนร่วมโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

3) *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research : PAR)* เป็นการดำเนินงานส่วนร่วมของทุกฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ เกษตรกร/ชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งเกษตรกร นักส่งเสริม และภาคีเครือข่าย เพื่อพัฒนา แก้ไขปัญหาที่ตรงจุดกับความต้องการของเกษตรกรด้วยการผสมผสานระหว่างการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ และการแสวงหาความรู้ร่วมกันในระหว่างผู้เกี่ยวข้องด้วยการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลที่เกิดจากการดำเนินงาน จากนั้นสรุปบทเรียนร่วมกันเป็นกระบวนการที่ทำให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

1.4.3 *การส่งเสริมการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ* เพื่อช่วยให้การศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสารเป็นไปได้ง่าย และสะดวกรวดเร็ว รวมทั้งสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และประหยัดค่าใช้จ่าย เช่น การเรียนรู้ผ่าน e - Learning เป็นการจัดทำหลักสูตรส่งเสริมการเกษตรสำหรับนักส่งเสริมการเกษตร เพื่อเรียนรู้หลักการส่งเสริมการเกษตรที่สามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ เป็นต้น

1.4.4 *การส่งเสริมการเกษตรแบบบูรณาการ* มีลักษณะสำคัญ คือ การพัฒนาแบบองค์รวม วิธีการนี้เป็นการนำศาสตร์ของสาขาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน มีความหลากหลายและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และเกิดประโยชน์สูงสุดในการ

ส่งเสริมการเกษตร การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการพัฒนาโดยใช้ศาสตร์เพียงด้านเดียว ในปัจจุบันปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้น การแก้ไขปัญหาจึงต้องอาศัยศาสตร์จากหลายสาขาจึงจะประสบความสำเร็จ และการให้บริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว ถือว่าสำคัญในการส่งเสริมรูปแบบนี้ คือ การสร้างทีมนักวิชาการจากหลากหลายสาขา เพื่อให้บริการแก่เกษตรกรในหมู่บ้านแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว เช่น คลินิกเกษตรเคลื่อนที่

1.4.5 การส่งเสริมพัฒนาระบบฟาร์ม มีลักษณะสำคัญ คือ ความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อย

1.4.6 การส่งเสริมการเกษตรที่เน้นการตลาดนำการผลิต ราชการผลิตตามความต้องการของการตลาด เน้นการผลิตและเสริมสร้างนวัตกรรมตามที่ตลาดต้องการ ส่วนใหญ่ดำเนินการร่วมกับภาคเอกชน มีลักษณะสำคัญ คือ เน้นข้อมูลข่าวสารการตลาด เกษตรกรที่เป็นผู้ผลิตต้องมีความรู้และข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด สามารถรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง มีความพร้อมในการแข่งขันในอนาคต เพื่อสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้า เกษตรกรคิดค้นเองไม่ต้องรอการวิจัย เน้นการรวมกลุ่มและเพื่อประสานงานสนับสนุนกันในการส่งสินค้าไปจำหน่าย เน้นการจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทาน เน้นการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตร นักส่งเสริมจึงจำเป็นต้องได้รับการอบรมเพิ่มเติมในด้านการจัดการฟาร์ม การตลาด การผลิตพืช/ผลิตภัณฑ์ที่มีราคาสูง กองทุนชุมชน และธุรกิจการเกษตร

สรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมการเกษตร มี 6 แนวทาง ได้แก่ การพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน การส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การส่งเสริมการเกษตรแบบบูรณาการ การส่งเสริมพัฒนาระบบฟาร์ม และการส่งเสริมการเกษตรที่เน้นการตลาดนำการผลิต

2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ ประเภทของความรู้ ระดับความรู้ ความหมายของแหล่งความรู้ ความสำคัญของแหล่งความรู้ และประเภทของแหล่งความรู้โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

2.1.1 ความหมายของความรู้

ความรู้เป็นความคุ้นเคย ความตระหนักหรือความเข้าใจในเกี่ยวกับบุคคลหรือสิ่งอื่น เช่น ข้อเท็จจริง (ความรู้ประพจน์) ทักษะ (ความรู้กระบวนกร) หรือวัตถุ (ความรู้โดยประจักษ์) วิชาความรู้มีหลายวิธีและมีแหล่งที่มาต่างๆ เช่น ประสบการณ์ การศึกษา เหตุผล ความทรงจำ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ การสำรวจและการฝึกฝน เป็นต้น การศึกษาความรู้ในทางปรัชญา เรียกว่าญาณวิทยา

ความรู้สามารถหมายความถึงความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งในทางทฤษฎีหรือปฏิบัติ อาจเป็นความรู้โดยปริยาย (เช่น ทักษะหรือความชำนาญในการปฏิบัติ) หรือความรู้ชัดแจ้ง (เช่น ความเข้าใจทางทฤษฎี) ความรู้รูปนัยหรืออรูปนัย ความรู้เชิงระบบหรือโดยจำเพาะ นักปรัชญาเพลโตชี้ให้เห็นข้อแตกต่างระหว่างความรู้และความเชื่อที่จริงใน Theaetetus ทำให้มีหลายคนอ้างเขาโดยนิยามความรู้ว่าเป็น "ความเชื่อที่จริงและมีการอ้างเหตุผลสนับสนุน" (justified true belief) (วิกิพีเดีย, 2564)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้ง ความสามารถเชิงปฏิบัติ และทักษะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, น.48)

เฉลิมพร ถิ่นน้อย (2557, น.8) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ ผ่านกระบวนการคิด จัดเกลา เปรียบเทียบ เลือกลงใช้ เชื่อมโยง และบูรณาการกับความรู้และประสบการณ์เดิมผนวกกับความรู้อื่น

ดังนั้นสรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง ความตระหนักหรือความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลหรือสิ่งอื่น จากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ ผ่านกระบวนการคิด เปรียบเทียบ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ เลือกลงใช้ เชื่อมโยง และบูรณาการกับความรู้และประสบการณ์เดิมผนวกกับความรู้อื่น

2.1.2 ประเภทของความรู้

ประภัสสร ทองยินดี (2558) กล่าวว่า ความรู้สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้แฝงเร้น หรือความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) ความรู้ชัดแจ้งเป็นความรู้ที่ถูกบรรยายออกมาเป็นตัวอักษร เช่น คู่มือปฏิบัติงาน หนังสือ วารสาร เป็นต้น ส่วนความรู้แฝงเร้นเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล ส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นความรู้ที่แฝงเร้น

อาจอยู่ในบุคคล ในที่ทำงาน ในองค์กรหรือแผนกต่างๆ ประชาชนชาวบ้าน และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในแต่ละด้าน จึงต้องอาศัยกลไกแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งก็คือ การจัดการความรู้

1) **ความรู้แบบชัดแจ้ง (Explicit Knowledge)** เป็นความรู้ที่จัดการรวบรวมได้ง่าย มีการจัดระบบและถ่ายโอนโดยใช้วิธีการทางดิจิทัล มีลักษณะเป็นวัตถุจับ (Objective) เป็นแนวคิดและทฤษฎี สามารถแปลงเป็นรหัสในการถ่ายทอดโดยวิธีการที่เป็นทางการ เช่น นโยบายขององค์กร แนวคิดวิธีการในการทำงาน เป็นต้น

2) **ความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge)** เป็นความรู้ที่ไม่สามารถอธิบายโดยใช้เป็นคำพูดได้ เป็นความรู้ที่มีรากฐานมาจากการกระทำและประสบการณ์ในวิถีการดำรงชีวิต อาจมีลักษณะเป็นความเชื่อ ทักษะ เช่น ทักษะในการประกอบอาชีพ ทักษะในการจักรสาน เป็นต้น ความรู้แบบฝังลึกต้องการการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญ มีลักษณะเป็นเรื่องเฉพาะส่วนบุคคล เช่น วัฒนธรรมองค์กร ทักษะ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในเรื่องต่างๆ เป็นต้น

2.1.3 ระดับความรู้

ระดับความรู้แบ่งได้ 4 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 : Know-what (รู้ว่า คืออะไร) เป็นความรู้ในเชิงการรับรู้

ระดับที่ 2 : Know-how (รู้วิธีการ) เป็นความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ

ระดับที่ 3 : Know – why (รู้เหตุผล) เป็นความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ในเชิงเหตุผลที่ซับซ้อน ซึ่งอยู่ภายใต้เหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ ความรู้ในระดับนี้สามารถพัฒนาได้บนพื้นฐานของประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา

ระดับที่ 4 : Care-why (ใส่ใจกับเหตุผล) เป็นความรู้ในลักษณะการสร้างสรรค์ที่มาจากตัวเอง บุคคลที่มีความรู้ในระดับนี้จะมี เจตจำนง แรงจูงใจ และการปรับตัวเพื่อความสำเร็จ

ดังนั้นในการศึกษาความรู้ของเกษตรกรจะต้องคำนึงถึงระดับของความรู้เพื่อให้เกิดการบรรลุผล

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้ กล่าวถึง ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ และประเภทของแหล่งเรียนรู้ รายละเอียดดังนี้

2.2.1 ความหมายของแหล่งการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, น.3) ได้อธิบายความหมายของแหล่งการเรียนรู้ว่า หมายถึง แหล่งข่าวสารข้อมูล สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง ตาม

อักษาย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งต่างๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ดวงพร ปวงมาลา (2557, น.8) ได้กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งหรือที่ให้ข้อมูล ข่าวสาร สารความรู้ ประสบการณ์ที่หลากหลายที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนเกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องกว้างขวาง

คำริ บุญชู (2548, น.27) กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และประสบการณ์ทั้งหลาย ที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการได้คิดเอง ปฏิบัติเอง สร้างความรู้ด้วยตนเอง ตามอักษาย่างและต่อเนื่อง จนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสุดท้ายเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สรุปได้ว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ ความรู้และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง

2.2.2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

ประเภทของแหล่งเรียนรู้ ได้มีผู้แบ่งกลุ่มหรือประเภทแหล่งการเรียนรู้ไว้หลายลักษณะ ดังนี้

เกษม คำบุตรดา (2550) ได้จำแนกแหล่งการเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เช่น ครู เพื่อน ในห้องเรียน เพื่อนต่างห้องเรียน เพื่อนต่างระดับ บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นต้น
- 2) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการ ได้แก่ สถานที่ต่างๆ ภายในโรงเรียนและชุมชน เช่น ห้องสมุด วัด ตลาด ร้านค้า สถานีตำรวจ สถานีอนามัย โบราณสถาน สวนสัตว์ เป็นต้น
- 3) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ ห้วย หนอง คลอง สวนสาธารณะ ป่า ต้นไม้ ไร่ ไม้ อุทยานธรรมชาติ รวมทั้งสัตว์ต่างๆ เช่น สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า เป็นต้น
- 4) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อวัฒนธรรมและเทคโนโลยีต่างๆ เช่น หนังสือ ตำรา นิตยสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ แผ่นปลิว ป้ายโฆษณาต่างๆ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เสียงตามสาย เกมคอมพิวเตอร์ และ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ เป็นต้น

คำริ บุญชู (2548, น. 28-29) ได้จำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้ได้เป็น 4 ประเภท คือ

- 1) แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่อยู่ในชุมชนซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ชวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ ภิภุสงฆ์ ศิลปิน นักกีฬา

2) แหล่งการเรียนรู้ประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถานที่ราชการ พิพิธภัณฑ์ ตลาด ร้านค้า บริษัท ธนาคาร โรงมหรสพ โรงงาน อุตสาหกรรม ห้องสมุด ถนน สะพาน ฝ่ายท่อน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน

3) แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก ทุ่งนา สัตว์ป่า สัตว์น้ำ

4) แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในบ้าน

สรุปได้ว่า ประเภทของแหล่งความรู้ สามารถแบ่งได้หลายประเภท ทั้งตาม ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งวิชาการ กิจกรรม เทคโนโลยี ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ประเภท สื่อบุคคล สื่อแบบกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ประกอบด้วย ความหมายของความคิดเห็น การวัดความคิดเห็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ความหมายของความคิดเห็น

Freeman (1995) อ้างถึงใน พรทิพย์ อินทะหลุก (2559, น. 15) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นความพร้อมทางด้านจิตใจที่จะตอบสนองต่อบุคคล สถานการณ์ วัตถุและความคิดเห็นโดยมีลักษณะที่คงที่แน่นอน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้และมีการตอบสนองอย่างเดียวกัน ส่วน Good (2006) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นโดยแบ่งเป็น 3 จำพวก ได้แก่ ความหมายทั่วไป หมายถึง ความเชื่อ ความคิดเห็น ข้อพิจารณา ความรู้สึก หรือทัศนคติที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์อย่างแน่นอน และยังขาดน้ำหนักทางเหตุผลหรือการวิเคราะห์ หรือกล่าวได้ว่ามีความเป็นไปได้มากกว่าความรู้ ความหมายเฉพาะ หมายถึง การพิจารณาหรือการวินิจฉัยอย่างมีแบบแผนจากแหล่งข้อมูลหรือบุคคลที่เชื่อถือได้ และ ความคิดเห็นสาธารณะ (Public Opinion) หมายถึง การพิจารณาหรือข้อวินิจฉัยรวมๆ ของกลุ่มคนในสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อหรือข้อเท็จจริง

เฉลิมพร ถิ่นน้อย (2557, น.9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึกหรือความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ด้วยการพูดหรือการเขียน โดยมีอารมณ์ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้น เป็นพื้นฐานของการ

แสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ แล้วแต่ละบุคคลจะแสดงความคิดเห็นออกมา รวมทั้งอาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นนี้อาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลา

พรทิพย์ อินทะหลุก (2559, น. 15) ได้สรุปความหมายของความคิดเห็นว่า ความคิดเห็นเป็นเรื่องของความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ มีอารมณ์เป็นส่วนประกอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น สิ่งของ การกระทำ สถานที่และอื่นๆ ใช้วิจารณ์ญาติที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจแสดงออกมาด้วยการพูด การปฏิบัติ หรือการเขียน แต่ความคิดเห็นมีลักษณะที่แคบกว่าทัศนคติ ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ ซึ่งในขณะที่ทัศนคติเป็นการแสดงความรู้สึกทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ความคิดเห็นเป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะและสามารถวัดได้ ส่วนผลของความคิดเห็นที่ออกมานั้นอาจเป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นได้

จากความหมายดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกทางด้านจิตใจที่จะตอบสนองต่อบุคคล สถานการณ์ วัตถุ ซึ่งอาจจะเป็นในทิศทางเห็นด้วยหรือไม่ก็ได้ อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ เป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะและสามารถวัดได้

3.2 การวัดความคิดเห็น

การวัดความคิดเห็นตามแบบการวัดเจตคติของ Likert (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นในการตอบแบบสอบถามที่เรียกว่า การจัดอันดับคุณภาพ (Rating scales) โดยการใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่อง เพื่อใช้วัดน้ำหนักของความคิดเห็น ซึ่งจะใช้วัดช่วงเท่าๆ กัน และสร้างข้อความหลายข้อความให้ครอบคลุมหัวข้อที่จะศึกษาในแต่ละข้อความจะมี 5 ตัวเลือก คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเท่ากับ	5
เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ	4
ไม่แน่ใจ	มีค่าเท่ากับ	3
ไม่เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเท่ากับ	1

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ โดยกล่าวถึงความหมาย และทฤษฎีความต้องการ ดังนี้

4.1 ความหมายเกี่ยวกับความต้องการ

พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า ต้องการ ได้ว่าอยากได้ ใคร่ได้และประสงค์ ซึ่งความต้องการของมนุษย์มีอิทธิพลก่อให้เกิดแรงผลักดันทั้งภายนอกและภายในให้มนุษย์ได้ปรับตัวในการตอบสนองแรงผลักดันที่เกิดขึ้น การปรับตัวเพื่อสนองแรงผลักดัน คือความต้องการ (วชิรวัชร งามละม่อม, 2558)

ทองคำ พิลากรณ์ (2554, น.8) กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง การที่มนุษย์เกิดภาวะขาดความสมดุลเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นก็เกิดแรงขับภายในร่างกายจึงทำให้มีความอยากได้ ประสงค์จะได้ในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้นนั้น และเมื่อได้รับการตอบสนองจนกระทั่งเกิดความพึงพอใจหรืออยู่ในภาวะสมดุลแต่ถ้ามีสิ่งเร้าใหม่มากระตุ้นก็จะเกิดความอยากได้ในสิ่งใหม่ขึ้นมาอีก โดยไม่มีที่สิ้นสุด

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความต้องการ หมายถึง ความต้องการของมนุษย์ ซึ่งเกิดจากการขาดความสมดุล หากมีสิ่งเร้ามากระตุ้นจะก่อให้เกิดความอยากได้เพื่อสนองแรงผลักดันทั้งภายนอกและภายใน

4.2 ทฤษฎีความต้องการ

พลสราญ สราญรัมย์ (2560, น.37-41) กล่าวว่าแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการที่สำคัญ มี 2 ทฤษฎี ดังนี้

4.2.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs)

มาสโลว์ได้กล่าวถึงความต้องการพื้นฐาน (basic needs) ของมนุษย์ไว้ในทฤษฎีการจูงใจ ซึ่งอธิบายมูลเหตุแห่งพฤติกรรมมนุษย์ โดยมีสมมติฐาน ดังนี้

1) มนุษย์ทุกคนมีความต้องการ และความต้องการพื้นฐานนี้จะมีอยู่ตลอดเวลา ไม่มีที่สิ้นสุด

2) ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะไม่เป็นแรงจูงใจสำหรับพฤติกรรมนั้นอีกต่อไปอีก นั่นคือความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์

3) ความต้องการของมนุษย์จะมีลักษณะเป็นลำดับขั้น ตามลักษณะความสำคัญ จากต่ำไปสูง โดยเมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการขั้นสูงขั้นต่อไปก็จะมาเป็นลำดับ

สรุปได้ว่า มนุษย์จะมีพัฒนาการความต้องการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน โดยพัฒนาจากขั้นต่ำสุด ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานที่มีอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด ไปหาขั้นสูงสุดตามลำดับ หากความต้องการนั้นยังไม่ได้รับการตอบสนองจะทำให้มีผลต่อพฤติกรรม

4.2.2 ทฤษฎีความต้องการของฟรอมม์ (Erich Fromm)

คนทุกคนมีธรรมชาติแบบมนุษย์ คือถูกดึงดันระหว่างความต้องการมีอิสรภาพ และความปรารถนาในการเป็นเจ้าของหรือถูกรอบครอง หรือความมั่นใจอบอุ่นใจที่มาจากบุคคลอื่นหรือกลุ่มสังคม และเชื่อว่าทุกคนมีพื้นฐานบุคลิกภาพคล้ายกัน คือ มีแรงขับอยู่ 2 ประเภท คือ

1) *แรงขับทางร่างกาย* (organic drives) หรือสัญชาตญาณเป็นตัวผลักดัน เช่น แรงขับหิว ความกระหายความต้องการทางเพศ และการปรับตัวด้วยวิธีการต่อสู้ หลีกหนี เป็นต้น และมนุษย์ได้มีการพัฒนาเอกลักษณ์ ด้านความมีสติรู้ตัว ความมีเหตุผล และการจินตนาการ เพื่อขยายฐานะของคนให้สูงขึ้น เป็นการปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เจริญ ด้วยอารยธรรมและสร้างสรรค์คนให้อยู่ร่วมกันเป็นสังคมโลกนี้ได้

2) *แรงขับประเภทที่ไม่ใช่ความต้องการทางร่างกาย* ซึ่งฟรอมม์ กล่าวว่ามนุษย์มีความต้องการ 5 ประการ ดังนี้

(1) *ความต้องการมีสัมพันธภาพ* (need for relatedness) เนื่องจากมนุษย์มักพบกับความอ้างว้าง วิตกกังวลเปล่าเปลี่ยวใจ และเจ็บปวดใจ รวมทั้งกลัวความรับผิดชอบเพราะมนุษย์มักจะอ่อนไหวต่ออำนาจธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นด้วยวิธีการที่ดี คือ ต้องอยู่บนรากฐานของรักเชิงสร้างสรรค์

(2) *ความต้องการสร้างสรรค์* (need for transcendence) มนุษย์มีความสามารถหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับสติปัญญา การควบคุมอารมณ์ และการแสดงออกทางอารมณ์ จึงมีความต้องการทำดีเลิศ หรือสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมของชีวิต แตกต่างจากสัตว์ชั้นต่ำมนุษย์ที่ตอบสนองความต้องการในการทำดีเลิศ อาจเกิดแรงขับสัญชาตญาณทำลาย หรือสร้างสรรค์ก็ได้ โดยพลังทางสร้างสรรค์จะมีมากกว่า ต่างบางคนมุ่งทำดีเลิศด้วยการทำลาย เพราะความต้องการสร้างสรรค์ของเขาถูกกีดกันอย่างมาก

(3) *ความต้องการมีสังกัด* (need for rootedness) คือความต้องการให้คนได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก เช่น ของครอบครัว ที่ทำงาน เป็นความต้องการมีไมตรีจิตกับเพื่อนมนุษย์ทั่วไป ไม่จำกัดเฉพาะบิดามารดาของตนเองเท่านั้น

(4) *ความต้องการมีเอกลักษณ์แห่งคน* (need for identity) คือความต้องการทราบว่าเป็นใคร มีความเป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเองหรือแตกต่างจากบุคคลอื่นอย่างไร มนุษย์ เริ่มต้นชีวิตในลักษณะชอบฟังบุคคลอื่นก่อน เมื่อโตขึ้นจึงเริ่มพัฒนาความต้องการมีเอกลักษณ์ เพื่อปรับตัวให้อยู่สังคมได้ดีขึ้น ซึ่งวิธีการสนองความต้องการมีเอกลักษณ์แห่งคนนี้อาจทำได้โดยการเลียนแบบจากกลุ่ม หรือพัฒนาไหวพริบและความสามารถเชิงเอกลักษณ์ของตนเอง

(5) *ความต้องการมีหลักยึดเหนี่ยว* (need for frame of orientation) คือ ความต้องการที่จะมีหลักสำหรับการอ้างอิงความถูกต้องในการกระทำของคน เช่น อ้างว่า “ที่ฉันทำเช่นนี้ เพราะนายคำบอกให้ฉันทำ” “ฉันยังใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชเพราะเพื่อนบ้านเขาใช้กันทั้งนั้น” เป็นต้น ซึ่งข้ออ้างดังกล่าวอาจจะสมเหตุสมผลหรือไม่ก็ตาม ถือว่าเป็นความต้องการมีหลักยึดเหนี่ยวทั้งสิ้น

สรุปได้ว่า ความต้องการมนุษย์เกิดจากแรงขับทางร่างกายและแรงขับที่ไม่ใช่ความต้องการทางร่างกาย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายคุณภาพในด้านความรู้ ด้านการส่งเสริม และด้านการสนับสนุน

5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทาน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทาน ประกอบด้วย ความหมายของห่วงโซ่อุปทาน การจัดการห่วงโซ่อุปทาน โครงสร้างห่วงโซ่อุปทาน และรูปแบบพื้นฐานของโซ่อุปทาน ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

5.1 ความหมายของโซ่อุปทาน

อุบลรัตน์ แจ่มเจริญ (2554, น.20) กล่าวว่า โซ่อุปทาน คือการรวมกันของการวางแผนและการจัดการในทุกกิจกรรม เริ่มตั้งแต่กระบวนการจัดซื้อการผลิต การจัดเก็บเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดจำหน่าย การขนส่ง ซัพพลายเออร์ บริษัทผู้ผลิต บริษัทผู้จำหน่ายรวมถึงลูกค้ามีการเชื่อมโยงกระบวนการดำเนินธุรกิจทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกันอย่างครอบคลุมทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทำให้หน่วยงานแต่ละหน่วยงานสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชนัดท์ ศรีวิเศษ (2558, น.8-9) กล่าวว่า โซ่อุปทาน หมายถึง การบูรณาการขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันตั้งแต่ 2 องค์กรขึ้นไปดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันหรือติดต่อประสานงานกัน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการจัดการ การผลิต การจัดส่ง การจัดเก็บ การบรรจุภัณฑ์ รวมถึงการรับคืน สินค้าและบริการให้ตามความต้องการของลูกค้า สร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ลูกค้าและผู้รับบริการภายใต้เงื่อนไขของการควบคุมต้นทุนให้ต่ำที่สุด

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า โซ่อุปทาน หมายถึง การเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ดำเนินกิจกรรมทั้งในด้านการจัดหา การผลิต การจัดส่ง การจัดเก็บ การบรรจุภัณฑ์ การรับคืนสินค้าและบริการให้ตามความต้องการของลูกค้า รวมถึงการจำหน่ายสินค้าและการไหลของเงินสด

5.2 การจัดการโซ่อุปทาน

นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2553, น. 3-15) ได้ให้ความหมายของการจัดการโซ่อุปทานไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมการจัดการผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูง และมีคุณภาพ ให้มีประสิทธิภาพสูงตามความต้องการของลูกค้า จากนั้นจึงจัดส่งให้ลูกค้าด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุดและมีระดับบริการ (Service Level) ที่ไว้วางใจได้มากที่สุด การจัดการโซ่อุปทานครอบคลุมทุกขั้นตอนของการผลิต การเคลื่อนย้ายสินค้า การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร และการไหลเวียนของเงินทุน ดังนั้น กระบวนการโลจิสติกส์จึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการจัดการโซ่อุปทาน

สุทธิเดช วิศาลกิตติ (2555, น.6) กล่าวว่า การจัดการโซ่อุปทานจะประกอบด้วยขั้นตอนที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มีต่อการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งไม่เพียงแต่อยู่ในส่วนของผู้ผลิตและผู้จัดส่งวัตถุดิบเท่านั้น แต่รวมถึงส่วนของผู้ขนส่ง คลังสินค้า พ่อค้าคนกลาง และลูกค้า

ดังนั้น การจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกันตั้งแต่ต้นน้ำ (วัตถุดิบ) จนถึงปลายน้ำ (สินค้าสำเร็จรูปหรือบริการ) ซึ่งมีลักษณะยาวต่อเนื่องกันเหมือนโซ่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพตลอดกระบวนการผลิตจนถึงมือผู้บริโภค โดยการให้ความสำคัญต่อการสื่อสาร การวิเคราะห์ข้อมูล และนำไปใช้ร่วมกันเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มในการดำเนินงานและเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า การจัดการโซ่อุปทาน หมายถึง กิจกรรมการจัดการผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงและมีคุณภาพ ให้มีประสิทธิภาพสูงตามความต้องการของลูกค้า ครอบคลุมทุกขั้นตอนของการผลิต การเคลื่อนย้ายสินค้า การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร และการไหลเวียนของเงินทุน

5.3 โครงสร้างโซ่อุปทาน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการโลจิสติกส์ (2557) กล่าวว่า ลักษณะโครงสร้างของโซ่อุปทานมีอยู่หลายรูปแบบและส่วนมากจะมีลักษณะคล้ายๆ กันซึ่งจะไม่แตกต่างกันมากนัก โดยส่วนใหญ่จะมีการไหลในลักษณะของต้นน้ำ คือ ผู้จัดจำหน่ายวัตถุดิบถึงผู้กระจายสินค้า และในลักษณะของปลายน้ำ คือ ผู้กระจายสินค้าถึงผู้บริโภค การระบุว่าจะจุดไหนคือต้นน้ำนั้นให้ใช้ตำแหน่งของบริษัทที่พิจารณาเป็นหลัก บริษัทที่อยู่ทางด้านซ้ายทิศทางย้อนไปหาแหล่งวัตถุดิบ จะเรียกว่า ต้นน้ำ (Upstream) และเรียกแต่ละจุดบนต้นน้ำว่าผู้จัดจำหน่ายวัตถุดิบ ในทางกลับกัน บริษัทที่อยู่ทางด้านขวา (ทิศทางมุ่งไปหาผู้บริโภค) จะเรียกว่า ปลายน้ำ (Downstream) และเรียกแต่ละจุดบนปลายน้ำว่าผู้บริโภค การเรียงลำดับส่วนประกอบของโซ่อุปทานจากต้นน้ำไปยังปลายน้ำนั้น สามารถที่จะเรียงลำดับได้ดังนี้

- 1) ผู้จัดจำหน่ายวัตถุดิบ/ส่วนประกอบ (Raw Material/ component suppliers)
- 2) ผู้ผลิต (Manufacturers)
- 3) ผู้ค้าส่ง/ผู้กระจายสินค้า (Wholesalers/distributors)
- 4) ผู้ค้าปลีก (Retailers)
- 5) ผู้บริโภค (Customer)

สรุปได้ว่าโครงสร้างโซ่อุปทานส่วนใหญ่มีการไหลในลักษณะต้นน้ำไปยังปลายน้ำ โดยจากผู้จัดจำหน่ายวัตถุดิบถึงผู้กระจายสินค้า และผู้กระจายสินค้าถึงผู้บริโภค ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการจัดการโซ่อุปทานด้านคุณภาพของเกษตรกรตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ในประเด็นสภาพที่พึงประสงค์ ปัญหาข้อขัดข้อง แนวทางแก้ไขและพัฒนา หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

5.4 รูปแบบพื้นฐานของโซ่อุปทาน

นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ (2553, น. 1-14) ได้ศึกษาและสรุปรูปแบบของโซ่อุปทานเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่มีการเชื่อมโยงกันระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการเพียงรายเดียวตลอดกระบวนการผลิตจนถึงผู้บริโภค (Fully Integrated Industry) และกลุ่มที่มีการเชื่อมโยงภายในห่วงโซ่มีผู้เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอนหลายราย (Arm's Length)

วิทยา สุहतุดำรง (2546) ได้กล่าวถึงรูปแบบพื้นฐานของห่วงโซ่อุปทานว่า ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ การผลิต การขนส่ง สินค้าคงคลัง สถานที่ตั้ง และข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การผลิต (Production) คือ กระบวนการในการแปรเปลี่ยนวัตถุดิบเป็นผลลัพธ์ที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นที่สามารถตอบสนองต่อข้อตกลงความต้องการต่างๆ ของลูกค้า โดยอาศัยความเชื่อมโยงของกิจกรรมการดำเนินการที่เกี่ยวข้องในส่วนต่างๆ ของระบบ กิจกรรมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องจะพิจารณาถึงความเชื่อมโยงและการไหลของวัตถุดิบ รวมถึงข้อมูลที่จำเป็นและสนับสนุนการดำเนินการในส่วนต่างๆ

2) การขนส่ง (Transportation) การขนส่งมีหน้าที่หลักในการเคลื่อนย้ายสินค้าภายในโซ่อุปทาน และกลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของโซ่อุปทานโดยรวม การขนส่งได้สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยการอำนวยความสะดวกทางด้านเวลาและสถานที่ ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับบริษัทว่ามีสินค้าเพียงพอที่จะจัดจำหน่าย ณ สถานที่และเวลาที่ลูกค้าต้องการ

3) **สินค้าคงคลัง (Inventory)** สินค้าคงคลังจะกระจายอยู่ตลอดสายโซ่อุปทานและครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างนับแต่วัตถุดิบไปถึงงานระหว่างทำจนถึงสินค้าสำเร็จรูปที่จัดเก็บโดยผู้ผลิต ผู้กระจายสินค้า และผู้ค้าปลีกในห่วงโซ่อุปทาน

4) **สถานที่ตั้ง (Location)** สถานที่ตั้งที่เป็นส่วนประกอบของรูปแบบพื้นฐานของห่วงโซ่อุปทานว่าหมายถึง ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ของสิ่งอำนวยความสะดวกในห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งครอบคลุมไปถึงการตัดสินใจว่าควรมีการปฏิบัติงานอะไรหรือมีกระบวนการใดในสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละแห่ง

5) **ข้อมูล (Information)** หมายถึง พื้นฐานสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับ 4 ปัจจัยหลักด้านห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมทั้งหมดและในกิจกรรมของห่วงโซ่อุปทาน

สรุปได้ว่า รูปแบบพื้นฐานของโซ่อุปทานมี 2 รูปแบบคือ กลุ่มที่มีการเชื่อมโยงกันระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการเพียงรายเดียว และกลุ่มที่มีการเชื่อมโยงภายในห่วงโซ่มีผู้เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอนหลายราย ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ การผลิต การขนส่ง สินค้าคงคลัง สถานที่ตั้ง และข้อมูล

6. การผลิตลำไย และเทคโนโลยีการผลิตลำไย

การผลิตลำไย และเทคโนโลยีการผลิตลำไย ประกอบด้วย การผลิตลำไย และเทคโนโลยีการผลิตลำไย ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

6.1 การผลิตลำไย

การผลิตลำไยมีองค์ประกอบ ได้แก่ การเลือกพื้นที่ปลูก แหล่งน้ำ สภาพภูมิอากาศ การตลาด การคมนาคมขนส่ง แรงงาน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

6.1.1 การเลือกพื้นที่ปลูก ลำไยเป็นพืชที่เจริญเติบโตในดินแทบทุกชนิด แม้กระทั่งดินลูกรัง แต่ดินปลูกที่ให้ลำไยมีการเจริญเติบโตได้ดี คือดินร่วนปนทรายและดินตะกอน ซึ่งเกิดจากตะกอนดินกรวด หิน ดิน ทราย อินทรีย์วัตถุที่น้ำพัดมา เกิดการทับถมของอินทรีย์วัตถุ ดินปลูกลำไยควรมีค่าความเป็นกรดต่างของดิน (pH) อยู่ในช่วง 5.0-7.0 มีหน้าดินลึกระบายน้ำดี ดังนั้นก่อนทำการปลูกลำไยควรศึกษาคูณสมบัติของดิน เช่น โครงสร้างของดิน เนื้อดิน และความอุดมสมบูรณ์ของดิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการธาตุอาหารลำไยอย่างมีประสิทธิภาพ

6.1.2 แหล่งน้ำ น้ำเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของลำไย การผลิตลำไยเพื่อให้ได้คุณภาพต้องมีน้ำในปริมาณที่เพียงพอตลอดฤดูกาล นอกจากนี้ควรทำการศึกษาคุณสมบัติของน้ำ และวิธีการจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพเหมาะสำหรับการผลิตลำไย

6.1.3 สภาพภูมิอากาศ ปัจจัยสภาพภูมิอากาศที่มีบทบาทสำคัญต่อการเจริญเติบโตของลำไย ได้แก่

1) อุณหภูมิ โดยทั่วไปลำไยต้องการอากาศค่อนข้างเย็น อุณหภูมิที่สามารถเจริญเติบโตได้อยู่ระหว่าง 4-30 องศาเซลเซียส และต้องการอุณหภูมิต่ำ 10-22 องศาเซลเซียส ในช่วงฤดูหนาว เดือนพฤศจิกายน ถึงมกราคม เพื่อสร้างตาออก ซึ่งในปีที่มีอากาศเย็นระยะเวลาโดยไม่มีอากาศอุ่นแทรก ลำไยจะออกดอกติดผลดี แต่ถ้ามีอุณหภูมิไม่ต่ำพอ ต้นลำไยจะออกดอกน้อยหรือไม่ออกดอก

2) แสง การเจริญเติบโตของลำไยจำเป็นต้องได้รับแสงอย่างเพียงพอ ดังนั้นการปลูกลำไยจึงควรปลูกในที่โล่ง ในสภาพพื้นที่ที่มีปริมาณแสงน้อยซึ่งอาจเกิดจากการบังแสงของเมฆ หรือเกิดฝนตกติดต่อกันหลายวัน มักทำให้ต้นลำไยชะงักการเจริญเติบโต ส่วนในสภาพที่มีความเข้มแสงสูงมักเกิดปัญหาทำให้ผิวของผลลำไยเป็นสีน้ำตาลเข้มจำหน่ายได้ราคาตกต่ำ

3) ปริมาณน้ำฝนและความชื้นสัมพัทธ์ แหล่งปลูกลำไยควรมีปริมาณน้ำฝนอยู่ในช่วงประมาณ 1,000 – 2,000 มิลลิเมตรต่อปี และควรมีการกระจายของฝนประมาณ 100-150 วันต่อปีในแหล่งปลูกที่มีปริมาณฝนตกน้อย ควรจัดหาแหล่งน้ำและระบบชลประทานให้เพียงพอและเหมาะสม

4) ระดับความสูงของพื้นที่ ลำไยสามารถปลูกได้ดีในที่ราบลุ่มจนถึงพื้นที่สูงกว่าระดับน้ำทะเล 1,000 เมตร

6.1.4 การตลาด ก่อนการเริ่มต้นสร้างสวนลำไยผู้ดำเนินการต้องมั่นใจว่าในพื้นที่นั้นมีตลาดรองรับผลผลิตทั้งในแปรรูปและผลสด พื้นที่ปลูกลำไยไม่ควรอยู่ห่างจากจุดรับซื้อมากเกินไป เพราะจะทำให้ต้นทุนในการขนส่งสูงทำให้ไม่สามารถแข่งขันได้ในระยะยาว

6.1.5 การคมนาคมขนส่ง การเลือกสร้างสวนลำไยในพื้นที่ที่มีความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและการจำหน่ายผลผลิต นอกจากจะช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางยังช่วยให้การขนส่งผลผลิตไปจำหน่ายยังแหล่งรับซื้อทำได้รวดเร็วมีการสูญเสียของผลผลิตน้อยลง

6.1.6 แรงงาน การปฏิบัติงานภายในสวนลำไยจำเป็นต้องมีแรงงานทั้งแรงงานประจำและแรงงานชั่วคราวต้องทำงานเร่งด่วนในบางช่วง เช่น ช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต การตัดแต่งกิ่ง เป็นต้น แหล่งปลูกลำไยที่มีแรงงานที่เพียงพอ และมีความชำนาญจะช่วยลดต้นทุนการผลิตลง

ได้มาก นอกจากนี้ควรมีการฝึกฝนแรงงานให้มีความรู้และทักษะเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระให้กับเจ้าของสวน (สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ม.ป.ป.)

สมสวย ปัญญาสิทธิ์ (2548) ได้กล่าวเกี่ยวกับการปลูกลำไย โดยได้ให้รายละเอียดดังนี้

1) การเตรียมพื้นที่ แบ่งออกได้ 2 แบบ คือที่ลุ่มควรเตรียมพื้นที่โดยการขุดร่องยกแปลงขึ้นมา เพื่อเป็นการระบายน้ำ เพราะลำไยไม่ชอบดินปลูกที่แฉะน้ำ ส่วนที่ดอนควรเตรียมพื้นที่โดยการไถพรวนและปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ พร้อมทั้งควรมีการปลูกพืชบังลมเพื่อป้องกันลม ระยะเวลาปลูกที่เหมาะสมของการปลูกลำไยจะอยู่ระหว่าง 8-12 x 8-12 เมตร แต่ถ้าหากต้องการปลูกระยะชิด ซึ่งจะทำให้ได้จำนวนต้นต่อพื้นที่สูง สามารถทำได้โดยใช้ระยะ 4 x 4 เมตร หรือ 5 x 5 เมตร หรือ 6 x 6 เมตร แต่เมื่อเริ่มมีทรงพุ่มที่จะชนกัน สามารถแก้ไขโดยการตัดเว้าต้น ซึ่งจะทำให้ได้ลำไยระยะปลูก 8 x 8 เมตร หรือ 10 x 10 เมตร หรือ 12 x 12 เมตร การเตรียมหลุมปลูก ขนาดของหลุมปลูกที่เหมาะสมนั้น ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดิน ถ้าดินมีความอุดมสมบูรณ์ดี มักจะใช้ขนาด 50 x 50 x 50 เซนติเมตร ส่วนดินที่มีความอุดมสมบูรณ์น้อย มักใช้ขนาด 1 x 1 x 1 เมตร

2) ฤดูปลูก ปกติลำไยสามารถปลูกได้ตลอดปี การปลูกในต้นฤดูฝนจะมีส่วนทำให้ลำไยตั้งตัวได้เร็วก็จริง แต่เป็นช่วงที่อากาศและความชื้นสูงจึงมีแมลงระบาดมาก เมื่อลำไยแตกใบอ่อน จะมีแมลงปีกแข็งรบกวนใบและถูกทำลายหมด นอกจากนี้ ในฤดูฝนถ้ามีฝนตกมากเกินไป จะทำให้รากเน่าได้ ปกติแล้วลำไยจะเจริญเติบโตได้ดีในปลายฤดูฝนต่อฤดูหนาว ซึ่งเป็นช่วงที่ความชื้นในดินและความชื้นในอากาศกำลังดี อุณหภูมิจะเปลี่ยนจากร้อนและเย็นลงเรื่อยๆ ลำไยจะผลิใบอ่อนได้ดีมาก และอุณหภูมิที่เย็นลงจะทำให้การระบาดของแมลงลดน้อยลงไปมาก การปลูกลำไยในหน้าแล้งจะมีปัญหาการให้น้ำกิ่งตอน อีกประการหนึ่งในหน้าแล้งเป็นระยะที่ลำไยกำลังออกดอกติดผล จึงมักจะไม่มีหรือนำมาปลูกในหน้าแล้ง ฉะนั้นฤดูปลูกลำไยที่เหมาะสมที่สุดคือช่วงปลายฤดูฝนมากกว่าฤดูอื่นๆ แต่ถ้าหากเป็นที่ที่มีการชลประทานดี ฤดูกาลจะไม่เป็นปัญหาสำคัญนัก แต่ต้องคอยระวังเรื่องโรคและแมลงศัตรูพืชเท่านั้น

3. พันธุ์ลำไย ลักษณะของพันธุ์ลำไยที่นิยมปลูก ได้แก่ พันธุ์คอหรืออีตอ เป็นลำไยพันธุ์เบา คือ ออกดอกและเก็บผลก่อนพันธุ์อื่น ชาวสวนนิยมปลูกมากที่สุด เพราะเก็บเกี่ยวได้ก่อน ทำให้ได้ราคาดี ตลาดต่างประเทศนิยม สามารถจำหน่ายทั้งผลสดและแปรรูปทำลำไยกระป๋องและลำไยอบแห้ง เป็นพันธุ์ที่เจริญเติบโตดี โดยเฉพาะในดินอุดมสมบูรณ์และมีน้ำพอเพียง ทนแล้งและทนน้ำได้ดีปานกลาง

พันธุ์ชมพู หรือสีชมพู เป็นลำไยพันธุ์กลาง จัดว่าเป็นพันธุ์ที่มีรสชาติดี นิยมรับประทานในประเทศ พุ่มต้นสูงโปร่ง กิ่งเปราะหักง่าย การเจริญเติบโตไม่ทนแล้ง เกิดดอกติดผล

ง่ายปานกลาง การติดผลไม่สม่ำเสมอ ช่อผลยาว ผลขนาดใหญ่ปานกลาง ทรงผลค่อนข้างกลมเบี้ยว เล็กน้อย ผิวสีน้ำตาลอมแดง ผิวเรียบ มีกระดิวี่กลัดตลอดผล เปลือกหนาแข็งและเปราะ เนื้อหนานปาน กลางนุ่มและกรอบสีชมพูเรื่อๆ ยิงผลแก่จัดสีของเนื้อยิงเข้ม เนื้ออ่อน รสหวาน กลิ่นหอม ปริมาณ น้ำตาลประมาณ 21-22% เมล็ดค่อนข้างเล็ก

4. การให้น้ำลำไย ลักษณะการให้น้ำแก่สวนลำไย ที่ชาวสวนทำกันอยู่แบ่งออกได้ กว้างๆ มี 3 วิธี คือ วิธีให้น้ำทางผิวดิน วิธีให้น้ำโดยสปริงเกอร์ และวิธีให้น้ำโดยน้ำหยด การให้น้ำ แก่ลำไยช่วงต้นเล็ก ในระยะ 1-2 ปี แรก ประมาณ 20 ลิตรและ 60 ลิตร ต่อระยะ 4-5 วัน (รดให้ดิน เปียกน้ำกว้าง 0.5 และ 1.0 เมตร) การให้น้ำแก่ลำไยอายุ 3 ปี ขึ้นไป วิธีการให้น้ำทางผิวดิน ปริมาณ ที่ต้องให้น้ำครั้งหนึ่งๆ จะขึ้นอยู่กับขนาดทรงพุ่มและน้ำที่พืชใช้ประโยชน์ได้ของดินลึก 50 เซนติเมตร น้ำที่พืชใช้ประโยชน์ของดินแตกต่างกันไปตามความหยาบละเอียดของดิน การให้น้ำ ทางผิวดินที่ง่ายที่สุด คือ การใช้น้ำเข้าท่วมขังในพื้นที่ทั้งสวนให้ได้น้ำลึกเท่ากับความต้องการ ของดินเนื้อต่างๆ

การให้น้ำโดยท่อและสายยาง สำหรับสวนในที่ค่อนข้างร้อนใช้น้ำบาดาลและให้น้ำ โดยท่อและสายยาง ถ้าดินเป็นดินร่วนหรือเหนียวที่ซึมน้ำได้ช้า ก็อาจทำเช่นเดียวกับที่ลุ่ม คือ ทำคัน ดินรอบทรงพุ่ม แล้วเอาน้ำขังในคันดินสูง ถ้าเป็นดินที่น้ำซึมได้เร็ว (อาจจะเป็นดินทราย ดินร่วนปน ทรายหรือดินเหนียวสีแดง)

การให้น้ำโดยสปริงเกอร์ และสปริงเกอร์เล็ก สามารถออกแบบและติดตั้งให้ เหมาะสมกับสวนได้ ในการให้น้ำแต่ละครั้งเกษตรกรต้องรู้ว่าเมื่อติดตั้งแล้วโดยเฉลี่ยหัวสปริงเกอร์ หรือหัวเจ็ทแต่ละหัวให้น้ำได้นาทีละกี่ลิตร จากนั้นจึงคำนวณเวลาที่ต้องให้น้ำแต่ละครั้งเพื่อให้ได้ น้ำในปริมาณที่ต้องการและยังสามารถกำหนดการให้น้ำเป็นราย 3 วัน 5 วัน หรือราย 7 วัน ได้ โดยงายดังนั้น แทนที่จะให้น้ำแต่ละครั้งมากที่สุดที่คืนในความลึก 40 เซนติเมตร จะอุ่มไว้ได้ โดย ให้เป็นระยะ 5-15 วันต่อครั้ง แล้วแต่ฤดูกาลและชนิดดินเกษตรกรสามารถเลือกให้น้ำทุก 5-7 วัน แล้วแต่เนื้อดิน ถ้าเป็นดินร่วนปนทรายให้ทุก 5 วัน ถ้าเป็นดินเหนียวให้ทุก 7 วัน

การให้น้ำโดยวิธีน้ำหยด เช่นเดียวกับการให้น้ำทางผิวดินและการให้โดยสปริง เกอร์ การให้น้ำโดยวิธีน้ำหยดก็มีเป้าหมายเพื่อให้ดินในทรงพุ่มเปียกชื้นประมาณ 50 เซนติเมตร การให้น้ำโดยวิธีน้ำหยดสามารถควบคุมให้เปียกเฉพาะที่ที่ต้องการได้ดีกว่า และมักให้น้ำหยด ตลอดเวลา

5. การให้น้ำปุ๋ยลำไย การให้น้ำปุ๋ยแก่ต้นลำไยแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วงคือช่วงต้นเล็กก่อน ให้ผลผลิตและช่วงให้ผลผลิตแล้ว การให้น้ำปุ๋ยช่วงต้นเล็กก่อนให้ผลผลิต ช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการ ให้น้ำปุ๋ยจึงควรอยู่ที่ระยะประมาณ 2 เดือน หรือทุกระยะที่เห็นใบเดิมแก่พอที่จะแตกใบใหม่

ยกเว้นในช่วงที่อากาศหนาวเย็นที่สุด คือ เดือนธันวาคมและมกราคม ซึ่งต้นไม้ต่างๆ จะไม่ตอบสนองต่อปุ๋ย จึงไม่ควรให้ปุ๋ยในช่วงนี้ การให้ปุ๋ยช่วงต้นเล็กก่อนให้ผลผลิต ต้นลำไยต้องการธาตุไนโตรเจนมากกว่าธาตุฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมมาก การให้ปุ๋ยในช่วงนี้ จึงเน้นที่ธาตุไนโตรเจน คือ ให้ปุ๋ยยูเรียล้วนสลับครั้งกับปุ๋ยยูเรียเสริมด้วยปุ๋ยสูตร 15-15-15 นอกจากปุ๋ยเคมีแล้ว ยังต้องให้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกต่างๆ อีกด้วย ปีละ 2 ครั้ง เพื่อปรับปรุงสภาพดินในทรงพุ่มให้ร่วนซุยลดพิษจากความเป็นกรดที่เกิดจากปุ๋ยไนโตรเจนและให้ธาตุอาหารต่างๆ ที่พืชต้องการน้อย นอกจากนี้ ยังมีรายงานว่าในปุ๋ยมูลไก่สามารถควบคุมไส้เดือนฝอยซึ่งเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งของโรคหงอยลำไยได้ระดับหนึ่งด้วย

การให้ปุ๋ยช่วงให้ผลผลิตแล้ว แบ่งใส่ปุ๋ยเป็น 4 ครั้งต่อปี โดยมีเป้าหมายของแต่ละครั้งต่างกัน คือ ครั้งแรกใส่หลังเก็บผลผลิตและตัดแต่งกิ่งมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นการแตกใบใหม่และสะสมอาหารในใบ ครั้งที่ 2 ใส่เมื่อเห็นช่อดอกยาว 5 เซนติเมตร เพื่อเร่งและส่งเสริมการขยายตัวของช่อดอก ครั้งที่ 3 ใส่เมื่อเห็นลำไยติดผลแล้ว เพื่อเร่งการเติบโตของผลและครั้งที่ 4 เป็นระยะสร้างเนื้อใส่เมื่อผลใกล้แก่ เมล็ดเปลี่ยนสีจากขาวเป็นน้ำตาล เพื่อส่งเสริมการเคลื่อนย้ายอาหารจากใบไปยังผล ซึ่งจะทำให้การขยายตัวของผลในช่วงสุดท้ายเป็นไปอย่างเต็มที่

6. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช เมื่อมีโรคและแมลงศัตรูระบาด ควรพ่นสารป้องกันกำจัดโรคและสารฆ่าแมลงตามคำแนะนำในช่วงก่อนเก็บเกี่ยว 1 เดือน ควรห่อผลลำไยเพื่อป้องกันการเข้าทำลายของแมลงศัตรูพืช เช่น ฝีเสื้อมวลดหวาน หนอนเจาะขี้ว ค้างคาว และเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีก่อนเก็บเกี่ยวเพื่อไม่ให้เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค

7. การเก็บเกี่ยวลำไย ลำไยจะเริ่มให้ผลผลิตเมื่อปลูกได้ประมาณ 3 ปี ขึ้นไป ผลผลิตลำไยจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น พันธุ์ อายุที่ปลูก ขนาดของทรงพุ่มและการดูแลรักษา เช่น ต้นอายุ 3-4 ปี มีขนาดทรงพุ่มกว้างประมาณ 3-3.5 เมตร ที่ติดผลดกจะให้ผลผลิต 20-30 กิโลกรัมต่อต้น ลำไยแต่ละชนิดจะมีอายุการเก็บเกี่ยวที่แตกต่างกันไป โดยเฉลี่ยการพัฒนาการจากดอกบานถึงผลแก่จะใช้เวลาประมาณ 6-7 เดือน โดยทั่วไปลำไยที่ปลูกทางภาคเหนือจะออกดอกประมาณปลายเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ และจะเก็บเกี่ยวได้ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงกันยายน โดยมีผลผลิตมากที่สุดประมาณเดือนกรกฎาคม

วิธีการเก็บเกี่ยวลำไย การเก็บเกี่ยวลำไยจะใช้แรงงานคนเป็นหลัก โดยมักจะเริ่มตั้งแต่เช้าจนถึงบ่าย การเก็บเกี่ยวมักใช้พะองพาดบนต้นเพื่อปีนขึ้นไปหักช่อผล ถ้าช่ออยู่ไกลจะใช้ตะขอดึงกิ่งแล้วโน้มมาหักช่อผล ผู้เก็บเกี่ยวจะหักช่อผลลำไยใส่ชั่งที่นำขึ้นไปด้วย เมื่อลำไยเต็มช่อแล้วจึงหย่อนชั่ง ลงมาเปลี่ยนชั่งใหม่แทน ควรเก็บช่อผลยาวประมาณ 1 ฟุต จากปลายช่อ หลังจากเก็บเกี่ยวเกษตรกรจะนำช่อลำไยมาตากแต่ง โดยตัดก้านที่ไม่มีผลออก ปลิดผลเล็กกลับหรือที่ถูกรโรค

หรือแมลงทำลายออกตัดก้านช่อผลเหลือความยาวไม่เกิน 12 เซนติเมตร ช่อลำไยที่ได้รับการตกแต่งแล้ว จะถูกนำไปคัดเกรดโดยใช้ขนาดผลเป็นเกณฑ์ ก่อนที่จะถูกนำไปบรรจุลงในภาชนะเพื่อการขนส่งหรือขายต่อไป

6.2 เทคโนโลยีการผลิตลำไย

เทคโนโลยีในการผลิตลำไย ได้แก่ การผลิตลำไยตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (การปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP) การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินหรือปุ๋ยสั่งตัด การปรับปรุงบำรุงดินโดยอินทรีย์วัตถุ การตัดแต่งกิ่งลำไยทรงพุ่มเตี้ย/ปลูกระบบชิด การห่อผลลำไย การตัดแต่งช่อผลลำไย การจัดการโรคและแมลงลำไยโดยวิธีผสมผสาน (IPM) การผลิตลำไยออกนอกฤดู และการปฏิบัติตามมาตรฐานการรับรองเกษตรอินทรีย์ (พัชรา แสนสุข, 2562 น.40) ซึ่งอธิบายได้ ดังต่อไปนี้

6.2.1 การผลิตลำไยตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี กรมวิชาการเกษตร (2550) ได้กล่าวถึง การผลิตลำไยตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีคือ แนวทางในการทำเกษตรกรรมเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพที่ดี ตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ผลผลิตสูง คู่คุณค่าการลงทุน และกระบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกร และผู้บริโภค มีการใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุดเกิดความยั่งยืนทางการเกษตรและไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับประเทศไทย มีการนำหลักเกณฑ์ของการผลิตลำไยตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มาประยุกต์ใช้ คือ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (Good Agriculture Practices: GAP) ประกอบด้วยข้อกำหนดเรื่อง แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเก็บรักษาและขนย้ายผลิตผลภายในแปลง การบันทึกข้อมูล การผลิตให้ปลอดภัยจากศัตรูพืช การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตผลคุณภาพ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งวัตถุประสงค์การผลิตลำไยภายใต้ระบบการจัดการคุณภาพ คือ ผลิตลำไยที่มีขนาดผลสม่ำเสมอภายในช่อ ผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากศัตรูพืช และผลิตลำไยที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง

6.2.2 การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดินและการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินหรือปุ๋ยสั่งตัด ความต้องการธาตุอาหารของไม้ผลขึ้นกับวงจรการเจริญเติบโต และพัฒนาการของไม้ผลในรอบปี ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ การเจริญเติบโตของลำต้น กิ่งและใบซึ่งมีความต้องการไนโตรเจนสูง ระยะก่อนหรือออกดอก ซึ่งมีความต้องการฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมมากกว่าไนโตรเจน ระยะติดผลและพัฒนาการของผล ซึ่งมีความต้องการโพแทสเซียมมากกว่าฟอสฟอรัส การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดินหรือใบพืช จึงเป็นวิธีการที่จะบอกค่าพืชขาดธาตุอาหารหรือไม่ การวิเคราะห์ธาตุอาหารในดินจะบ่งบอกว่าดินมีความอุดมสมบูรณ์เพียงใด กรมวิชาการเกษตร (2558)

6.2.3 การปรับปรุงบำรุงดินโดยอินทรีย์วัตถุ การทำปุ๋ยหมักได้ต้นลำไยโดยใช้ใบลำไย 1 ตัน สามารถทำปุ๋ยหมักได้ ประมาณ 100 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่าการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 500 บาท/ตัน หรือ 12,500 บาท/ไร่ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในสวนลำไย ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ต้นลำไยสมบูรณ์ให้ผลผลิตดีและลดค่าใช้จ่ายปุ๋ยเคมีลงได้ประมาณ 400 บาท/ไร่นอกจากนี้แล้ว เป็นการรักษาสีเขียวและลดการเผาที่สร้างมลพิษทางอากาศ

6.2.4 การตัดแต่งกิ่งลำไยทรงพุ่มเตี้ยและการปลูกลำไยระบบชิด นักวิชาการได้กล่าวถึงการตัดแต่งกิ่งลำไยทรงพุ่มเตี้ยและการปลูกลำไยระบบชิด

1) การตัดแต่งกิ่งต้นอายุ 1-3 ปี เป็นการตัดแต่งกิ่งต้นที่ยังไม่ออกดอกติดผล มักตัดแต่งทุกปีเพื่อสร้างทรงพุ่มตามที่ต้องการ ทำให้ทรงพุ่มค่อนข้างกลม โคนต้นโปร่งและค่อนข้างต่ำ เนื่องจากไม่มีกิ่งหลักกลาง ตัดแต่งกิ่งที่มีโรคหรือแมลงทำลาย มักควบคุมความสูงไม่ให้เกิน 3 เมตร

2) การตัดแต่งกิ่งต้นอายุ 4-15 ปี คือ การตัดแต่งกิ่งทันทีทุกปีหลังเก็บเกี่ยวผลแล้ว เพื่อให้มีขนาดทรงพุ่มเหมาะสม มักตัดปลายกิ่งกลับเข้ามาถึงระดับเก่าในปีที่ผ่านมา ทำให้ทรงพุ่มห่างกันไม่ต่ำกว่า 1 เมตร ตัดแต่งกิ่งที่มีแมลงหรือโรคทำลาย กิ่งแห้งตายหรือกิ่งที่แน่นทึบในทรงพุ่ม รูปแบบการตัดแต่งกิ่ง มีดังนี้

(1) การตัดแต่งแบบทรงเปิดกลางพุ่ม เกษตรกรมักเรียกว่าทรงเปิดกะโหลกและเป็นที่ยอมรับในหลายพื้นที่ โดยจะตัดแต่งกิ่งที่อยู่กลางทรงพุ่มออก 2-5 กิ่ง เพื่อลดความสูงต้น และให้แสงแดดส่องเข้าในทรงพุ่ม ตัดกิ่งที่ถูกโรคแมลงทำลาย ตลอดจนกิ่งที่ไขว้กัน กิ่งซ้อนทับและกิ่งที่ชี้ลง

(2) การตัดแต่งแบบทรงสี่เหลี่ยม เหมาะสมกับต้นที่มีอายุน้อย และปลูกระยะชิด โดยตัดกิ่งที่สูงจากพื้นดินเกิน 2-3 เมตร ออกให้หมด ตัดปลายกิ่งด้านข้างทรงพุ่มทิ้งสี่ด้าน ความลึกที่ตัดขึ้นอยู่กับระยะปลูกระยะชิดและทรงพุ่มเดิม

(3) การตัดแต่งแบบทรงฝ่าชีห้อย เป็นการควบคุมทรงพุ่มไม่ให้สูง สะดวกพ่นสารกำจัดศัตรูพืชและเก็บเกี่ยว ลดต้นทุนการผลิต แลกไปใหม่ และพื้นตัวได้เร็ว มีผลกระทบต่อผลผลิตน้อยที่สุด

3) การตัดแต่งกิ่งต้นที่มีอายุมากกว่า 15 ปี มี 2 รูปแบบ คือ การตัดแต่งกิ่งแบบทำสาว และการตัดแต่งกิ่งแบบพุ่มเตี้ย ซึ่งอธิบายได้ ดังนี้

(1) การตัดแต่งกิ่งแบบทำสาว เป็นการตัดแต่งกิ่งต้นที่สูงใหญ่ ที่ไม่เคยตัดแต่งกิ่งมาก่อนหรือละเว้นการตัดแต่งกิ่งมานาน ทำให้ทรงพุ่มชนกัน หรือบังแสงจนไม่ออกดอกติดผล หลังตัดแต่งกิ่งขนาดทรงพุ่มเล็กลง

(2) การตัดแต่งกิ่งแบบพุ่มเดี่ยว เป็นการตัดแต่งกิ่งต้นที่มีอายุมาก และทรงพุ่มชิดบังแสงเช่นเดียวกับตัดแต่งกิ่งแบบทำสาว เพียงแต่ตัดแต่งกิ่งแบบค่อยเป็นค่อยไป คือ ตัดแต่งกิ่งปีละทีช จึงยังออกดอกติดผลและให้ผลผลิตในแต่ละปี ปีที่หนึ่งเริ่มตัดกิ่งกระโดงกลางหรือเปิดกะโหลก ต่อมาทยอยตัดแต่งกิ่งที่สูงในแต่ละทีชออกจนมีขนาดทรงพุ่มเล็กตามต้องการ

6.2.5 การปรับปรุงคุณภาพผลผลิตด้วยการตัดแต่งข้อผล การเพิ่มขนาดหรือน้ำหนักผลลำไย ทำได้ดังนี้

1) การตัดแต่งกิ่งกลางทรงพุ่มและกิ่งในทรงพุ่มไม่แน่นทึบหลังเก็บเกี่ยวผลแล้ว จะช่วยลดพื้นที่ทรงพุ่มและทำให้ออกดอกน้อยลงจนทำให้ผลมีขนาดใหญ่ขึ้น

2) ถ้าลำไยติดผลดก เช่น มากกว่า 80 ผลต่อข้อ ผลมักมีขนาดเล็กต่ำกว่ามาตรฐานส่งออก ดังนั้น เมื่อผลขนาดเท่าเมล็ดถั่วเขียวให้ใช้กรรไกรตัดแต่งกิ่งตัดปลายข้อผลหรือตัดขอยข้อแขนงให้เหลือผลไม่เกิน 60 ผลต่อข้อ

6.2.6 การป้องกันกำจัดศัตรูลำไยโดยวิธีผสมผสาน (Integrated Pest Management, IPM) ดำเนินการตามหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ ปลูกพืชให้แข็งแรง สำรวจศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ รู้จักและอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติและเลือกวิธีที่เหมาะสมในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

7. บริบทของอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

สำนักงานเกษตรอำเภอแม่สรวย (2563) ระบุถึงสภาพทั่วไป ของอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย ลักษณะที่ตั้งอาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝน ความชื้นสัมพัทธ์ อุณหภูมิ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน ทรัพยากรดินไว้ดังนี้

7.1 ลักษณะที่ตั้งอาณาเขต

ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของตัวเมืองจังหวัดเชียงราย ประมาณ 50 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย และอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอแม่ลาว และอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอไชยปราการ และอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

7.2 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอแม่สรวย มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1,483 กิโลเมตรหรือประมาณ 892,882 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ราบ 89,331 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.55 พื้นที่ภูเขา 799,217 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 89.99 พื้นน้ำ 4,334 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.46 ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา แต่สามารถปลูกลำไยได้เนื่องจากลำไยสามารถขึ้นได้ดีในดินแทบทุกชนิด

7.3 ลักษณะภูมิอากาศและฤดูกาล

ลักษณะอากาศโดยทั่วไป ลักษณะอากาศของอำเภอแม่สรวย ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิดคือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูหนาว ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งจะพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรอินเดียปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน ทำให้จังหวัดเชียงรายมีฝนตกทั่วไป

ฤดูกาลของอำเภอแม่สรวย พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของจังหวัดเชียงราย แบ่งออกได้เป็น 3 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะในเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย อากาศจะเริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคม เป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนสิงหาคม ฤดูหนาวเริ่มประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้ง เดือนที่มีอากาศหนาวที่สุดคือเดือนมกราคม ซึ่งลำไยต้องการอากาศค่อนข้างเย็น มีผลให้ลำไยมีการออกดอกติดผลดี

7.4 ปริมาณน้ำฝน ความชื้นสัมพัทธ์

ปริมาณฝนรายปี 2562 จังหวัดเชียงราย ประมาณ 1,011.4 มิลลิเมตร และมีวันฝนตกประมาณ 99 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนสิงหาคม (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดเชียงราย, 2563 น.26)

ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยประจำปีมีค่าประมาณร้อยละ 70 ความชื้นสัมพัทธ์ผันแปรตามฤดูกาลปรากฏว่าความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยมีค่าต่ำสุดในช่วงฤดูร้อนของเดือนมีนาคมร้อยละ 62 และมีค่าสูงสุดในช่วงฤดูฝนเดือนสิงหาคมถึงกันยายนความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยร้อยละ 84 เนื่องจากอิทธิพลของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุมประเทศไทยและนำเอาความชุ่มชื้นมาสู่ประเทศไทย ซึ่งในปีที่ผ่านมา ปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของลำไย

7.5 อุณหภูมิ

อุณหภูมิเฉลี่ยประจำปีมีค่า 24.2 องศาเซลเซียส และมีค่าผันแปรไปตามฤดูกาล โดยในฤดูร้อนอุณหภูมิเฉลี่ยจะสูงไม่มาก มีค่าระหว่าง 21.2-27.0 องศาเซลเซียส ฤดูฝนอุณหภูมิเฉลี่ยจะมีค่าระหว่าง 24.7-27.0 องศาเซลเซียส ฤดูหนาวอุณหภูมิเฉลี่ยจะเริ่มลดลง โดยเดือนธันวาคมมีอุณหภูมิเฉลี่ยลดลงมากที่สุดมีค่า 18.9 องศาเซลเซียส ซึ่งอุณหภูมิแบบนี้ลำไยสามารถเจริญเติบโตได้ดี

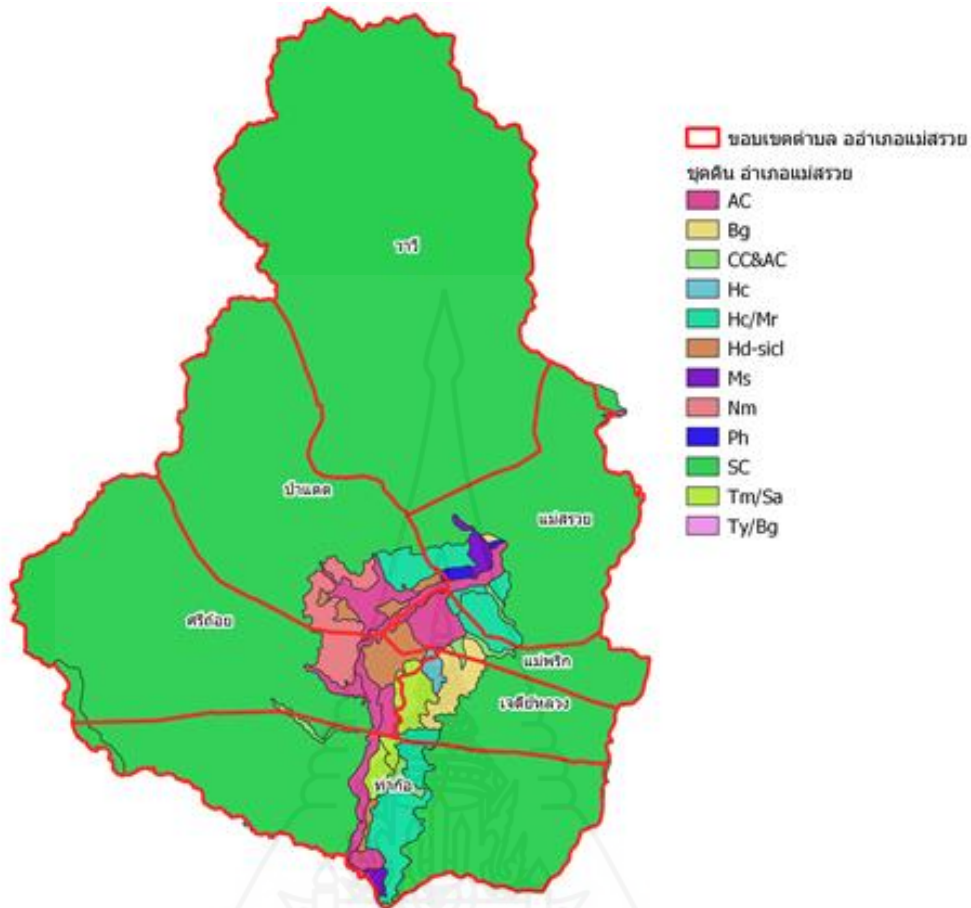
7.6 แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

อำเภอแม่สรวยมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำลาว ที่ไหลผ่านมาจากตำบลท่าก้อเข้ามาในพื้นที่ตอนกลางก่อนตะวันออกของอำเภอและไหลผ่านตำบลเจดีย์หลวง ศรีถ้อย แม่พริก และแม่สรวย ออกไปยังพื้นที่อำเภอแม่ลาวด้านทิศตะวันออกของอำเภอ สำหรับแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญนั้น คือ อ่างเก็บน้ำแม่สรวยซึ่งเป็นขนาดใหญ่ที่สุดในอำเภอ อยู่ในพื้นที่ตำบลวาวีและตำบลแม่สรวย อ่างเก็บน้ำแม่ตาแมว ที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเจดีย์หลวง อ่างเก็บน้ำห้วยมะแกง ในพื้นที่ตำบลป่าแดด นอกจากนี้ ยังมีบ่อน้ำขนาดเล็กที่เกษตรกรได้ขุดเพื่อใช้ทางการเกษตรอีกมากมายภายในพื้นที่เกษตรของตน

7.7 ทรัพยากรดิน

7.7.1 ชุดดิน

พื้นที่อำเภอแม่สรวยประกอบไปด้วยกลุ่มชุดดิน 15 , 18, 21 , 29 , 33 , 33B , 38 , 29C , 29D , 46B , 46C , 46D , 47D , 29F/47D , 49B/48B , 29B/48B , 29C/48C , 29D/48D , 35C/48C , 35D/48D , 46E , 29E/48E , 62 พื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับข้าวฤดูแล้ง พืชไร่ เป็นส่วนน้อย บางพื้นที่เหมาะสมปานกลาง สำหรับไม้ผลและไม้ยืนต้น ส่วนใหญ่ไม่เหมาะสมสำหรับลำไย ลิ้นจี่ กาแฟอาราบิก้า เนื่องจากสภาพพื้นที่มีความลาดชันสูง และมีลักษณะดินเป็นดินปนกรวดปนเศษหินหรือมีชั้นหินพื้นอยู่ตื้น หรือเป็นภูเขาสูงชันพื้นที่ภูเขาขรุขระ รวมถึงที่ดินร่อนลึก (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงราย, 2563 น.25)

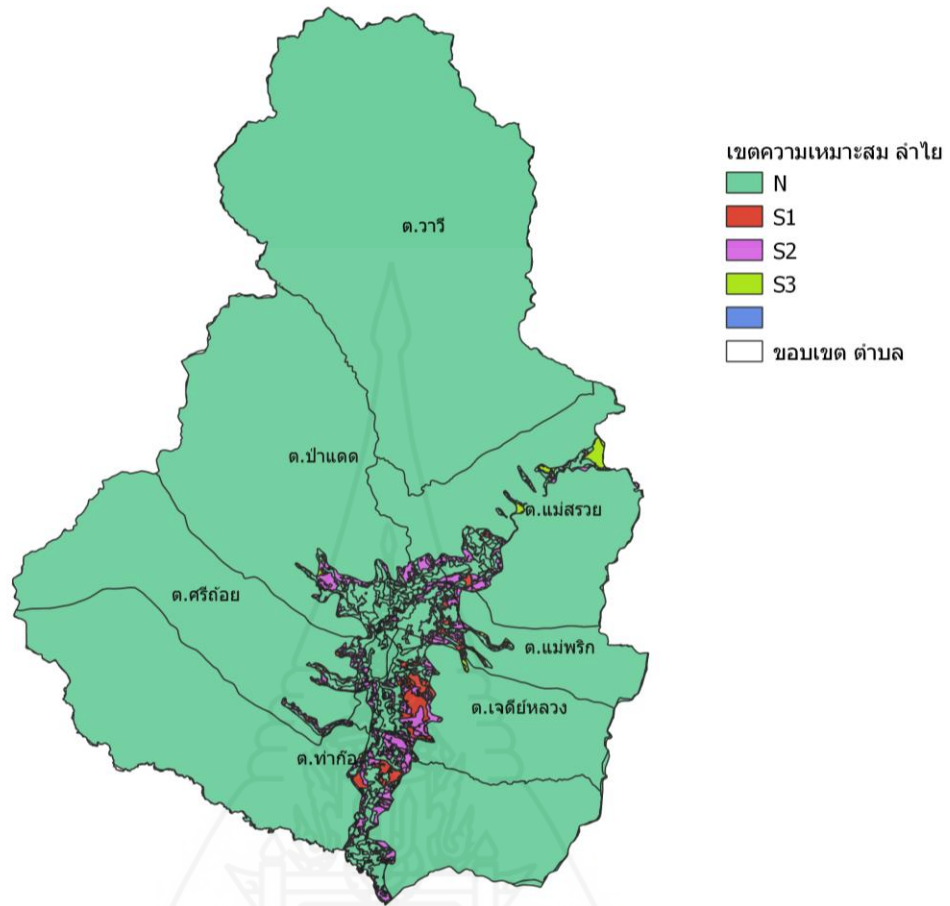


ภาพที่ 2.1 แสดงแผนที่เขตดินของอำเภอแม่สรวย

ที่มา : สำนักงานเกษตรกรอำเภอแม่สรวย, 2563

7.7.2 เขตความเหมาะสม

อำเภอแม่สรวย มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกกล้วยทั้งหมด จำนวน 27,706 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S1) จำนวน 5,415 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.62 พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) จำนวน 19,116 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.8 พื้นที่เหมาะสมน้อย (S3) จำนวน 2,175 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.25 และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน 848,272 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 96.95 ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศกำหนดเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกกล้วย จำนวน 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลเจดีย์หลวง ท่าก้อ ป่าแดด แม่พริก ศรีถ้อย (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2556 น.9)



ภาพที่ 2.2 แสดงเขตความเหมาะสมสำหรับปลูกลำไย อำเภอแม่สรวย
ที่มา : สำนักงานเกษตรกรอำเภอแม่สรวย, 2563

7.8 การส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของอำเภอแม่สรวย

การส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเกษตรอำเภอแม่สรวยได้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้นำ ตามโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ดังนี้

ในปี 2561 สำนักงานเกษตรอำเภอแม่สรวยได้ดำเนินการจัดอบรมเกษตรกรจำนวน 30 ราย อบรมจำนวน 2 ครั้ง ในวันที่ 17 และ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย หลักสูตรการผลิตลำไยคุณภาพเพื่อการส่งออก โดย จ.ส.อ. นิกร บุญชัย เกษตรกรต้นแบบ ซึ่งอบรมเกษตรกรให้ความรู้เรื่อง การตัดแต่งและดูแลช่อผลลำไย การให้ปุ๋ยและอาหารเสริมในช่วงติดผล การป้องกัน

กำจัดศัตรูลำไยในระยะติดผล การสำรวจและเฝ้าระวังแมลงศัตรูลำไย การศึกษาแมลงศัตรูลำไยและแมลงศัตรูธรรมชาติ การประยุกต์ใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตลำไย

เกษตรกรได้รับความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติรักษาดูแลลำไย ซึ่งองค์ความรู้ทั้งหมดนี้ สามารถนำไปประยุกต์ปรับปรุงการผลิตในฤดูกาลปัจจุบัน และเกษตรกรได้รับความรู้ที่มีความหลากหลายของการผลิตลำไยที่มีคุณภาพ ที่ต้องอาศัยองค์ประกอบและปัจจัยในหลายๆ ด้าน ทั้งปัจจัยจากภายนอก ภูมิอากาศ ภูมิศาสตร์ โรค แมลง ต่างๆ และปัจจัยภายใน เช่น วินัยในการเฝ้าตรวจตรา ดูแลสวนลำไย ความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ

ในปี 2562 สำนักงานเกษตรอำเภอแม่สรวยได้ดำเนินการจัดอบรมเกษตรกร จำนวน 30 ราย อบรมจำนวน 1 ครั้ง ในวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ณ ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานและเครือข่ายหมอดินอาสา (ศูนย์เครือข่าย) อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย หลักสูตร การศึกษาและพัฒนาคุณภาพดินการเกษตร โดยอบรมเกษตรกรให้มีความรู้เรื่อง การปรับปรุงบำรุงดินทั่วไปและการวิเคราะห์ดินเบื้องต้น การปฏิบัติการทดสอบการวิเคราะห์ดินในสวน ไม้ผล เบื้องต้น โดยเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินเชียงราย และอบรมเรื่อง การจัดการวัสดุปรับปรุงบำรุงดินสำหรับไม้ผล โดย นายสุขสมบุญ พรหมโลกา ประธาน ศพก.เครือข่าย ซึ่งเกษตรกรได้รับความรู้ในมาตรการการปฏิบัติรักษาดินในพื้นที่ลาดชัน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของเกษตรกรที่มีการปลูกไม้ผล โดยเฉพาะพืชลำไย รวมถึงเทคนิคการพิจารณาสภาพพื้นที่ก่อนการเลือกใช้มาตรการต่างๆ ในการอนุรักษ์ดิน และองค์ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพดินสำหรับการเพาะปลูกพืชด้วย

ในปี 2563 สำนักงานเกษตรอำเภอแม่สรวยได้ดำเนินการจัดอบรมเกษตรกร จำนวน 30 ราย อบรมจำนวน 1 ครั้ง ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย หลักสูตรการเตรียมความพร้อมต้นลำไยที่ผลิตในฤดู โดยอบรมเกษตรกรให้มีความรู้เรื่อง การเตรียมความพร้อมสวนลำไยเพื่อผลิตลำไยคุณภาพ โดย จ.ส.อ. นิกร บุญชัย เกษตรกรต้นแบบ และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอแม่สรวย ซึ่งเกษตรกรได้รับความรู้ในการจัดการการผลิตลำไยคุณภาพ โดยเรียนรู้หลักการ หลักคิดการจัดการบริหารทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ผลิตลำไยคุณภาพที่ดี เกษตรกรได้ทราบถึงเทคนิคการปฏิบัติในการดูแลรักษาลำไยในแต่ช่วงการผลิต รวมทั้งประกอบกับองค์ความรู้ในการดูแลรักษาดินในพื้นที่การเกษตรของตน

ในปี 2564 สำนักงานเกษตรอำเภอแม่สรวยได้ดำเนินการจัดอบรมเกษตรกร จำนวน 30 ราย อบรมจำนวน 1 ครั้ง ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย หลักสูตร การผลิตลำไยคุณภาพ โดยอบรมเกษตรกรให้มีความรู้เรื่อง การทำบัญชีครัวเรือน สำหรับรองรับการบริหารต้นทุนการผลิต โดย

นายเสวียน อินทวิ เกษตรกรและครูบัญชีต้นแบบ และอบรมเรื่อง เทคนิคการตัดแต่งผลผลิตลำไย คุณภาพ และการประยุกต์ใช้สารชีวภัณฑ์ในการผลิตลำไย โดย จ.ส.อ. นิกร บุญชัย ซึ่งเกษตรกร ได้รับความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติรักษาดูแลลำไย อาทิ การตัดแต่งช่อผลที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพ ผลผลิต โดยเฉพาะในเรื่องของขนาดผลที่ดี รวมทั้งการใช้องค์ความรู้การจัดการทำบัญชีครัวเรือน เกษตรกรช่วยส่งเสริมการจัดการต้นทุนการผลิตลำไยของตนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปได้ว่า ตั้งแต่ปี 2561 สำนักงานเกษตรอำเภอแม่สรวยได้มีการดำเนินการจัด อบรมเกษตรกร อย่างน้อยปีละ 1 ครั้งๆ ละ 30 ราย เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ โดยให้ความรู้ เรื่องการปฏิบัติรักษาดูแลลำไย การให้น้ำ การป้องกันกำจัดศัตรูลำไย การประยุกต์ใช้สารชีวภัณฑ์ ในการผลิตลำไย เทคนิคการตัดแต่งและดูแลช่อผลลำไย การปรับปรุงบำรุงดิน การวิเคราะห์ดิน เบื้องต้น

สำหรับการจัดตั้งกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในอำเภอแม่สรวย เกษตรกรได้มีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ จำนวน 2 กลุ่มคือ กลุ่มแปลงใหญ่ลำไยตำบลศรีถ้อย และ กลุ่มแปลงใหญ่ลำไยสหกรณ์การเกษตรแม่สรวยจำกัด

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

8.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

8.1.1 เพศ

รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550, น. 46-47) ได้ศึกษาเรื่องการผลิตและการลงทุนผลิต ลำไยของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สอดคล้องกับ เฉลิมพร ถิ่นน้อย (2557, น.88) ได้ศึกษาเรื่อง การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน และ หนึ่งฤทัย กองนำ (2561, น.46-47) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการผลิต ลำไยคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดแพร่ ซึ่งพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายเช่นกัน

8.1.2 อายุ

หนึ่งฤทัย กองนำ (2561, น.81) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 52.51 ปี สอดคล้องกับ ปิยะธิดา มานะสถิตพงศ์ (2551, น. 45-55) ศึกษาการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการ ผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.27 ปี และ เฉลิมพร ถิ่นน้อย (2557, น.88) ซึ่งพบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 55.31 ปี

8.13 ระดับการศึกษา

จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.86) ได้ศึกษาเรื่อง การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรอำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา และ หนึ่งฤทัย กองนำ (2561, น.46) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 81.4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เช่นกัน

8.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.86) พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.98 คน สอดคล้องกับ เฉลิมพร ลำน้อย (2560) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 2 ราย และงานวิจัยของ ปรีศนา หาญวิริยะพันธุ์ (2560) ศึกษาการศึกษาระบบการผลิตและการตลาดลำไยสดส่งออก ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 1.78 ราย

8.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

8.2.1 แรงงานในการผลิตลำไย

จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558) พบว่า มีแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.31 คน สอดคล้องกับ เฉลิมพร ลำน้อย (2560, น.88) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.98 ราย และ พัชรา แสนสุข (2562, น.196) ได้ทำการศึกษาโมเดลการส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตลำไยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคเหนือของไทย พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานแรงงานในการผลิตลำไย เฉลี่ย 3.19 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.11 คน

8.2.2 รายได้จากการทำเกษตร

เฉลิมพร ลำน้อย (2560) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 149,000 บาท และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีศนา หาญวิริยะพันธุ์ (2560) ศึกษาการศึกษาระบบการผลิตและการตลาดลำไยสดส่งออก ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้หลักมาจากภาคเกษตรและส่วนใหญ่มีพื้นที่เกษตรเป็นของตนเอง

8.2.3 แหล่งเงินทุน

เฉลิมพร ลำน้อย (2560) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินกู้ในการทำสวนลำไย สอดคล้องกับ หนึ่งฤทัย กองนำ (2561, น.81) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในการผลิตลำไย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีศนา หาญวิริยะพันธุ์ (2560) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินทุนของตนเอง

8.3 สภาพทางสังคม

เสถียร วุฒิ มิ่งมงคลศิริธร (2561, น.90) ได้ทำการศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีอาชีพหลักและรองเป็นเกษตรกร ในขณะที่ พัชรา แสนสุข (2554) ที่ได้ทำการศึกษาการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

8.4 การผลิตลำไย

เฉลิมพร ถิ่นน้อย (2560, น.94) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไยพันธุ์อีดอทั้งหมด ในพื้นที่ชายเขา เกษตรกรทั้งหมดอาศัยแหล่งน้ำฝน ไม่มีการให้น้ำลำไย

เสถียร วุฒิ มิ่งมงคลศิริธร (2561, น.55) พบว่า เกษตรกรปลูกลำไยพันธุ์อีดอ รองลงมาคือ พันธุ์สีชมพู พันธุ์เบี้ยวเขียว มีผลผลิตลำไยต่อไร่เฉลี่ย 1,068.00 กิโลกรัม

พัชรา แสนสุข (2562, น.199) ได้ทำการศึกษาโมเดลการส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตลำไยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคเหนือของไทย พบว่า พันธุ์ลำไยที่ใช้ปลูก คือ พันธุ์อีดอ ทั้งหมด แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตลำไย คือ บ่อน้ำภายในสวน รองลงมา อาศัยน้ำฝน ปริมาณผลผลิตลำไยในฤดูที่เก็บได้ (ปีการผลิต 2561/2562) เกษตรกรทั่วไปมีปริมาณโดยเฉลี่ย 800.33 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนเกษตรกรผู้เชี่ยวชาญมีปริมาณโดยเฉลี่ย 866.67 กิโลกรัมต่อไร่

8.5 ความรู้ และแหล่งความรู้

เฉลิมพร ถิ่นน้อย (2560, น.89) พบว่า เกษตรกรมีภาพรวมความรู้ระดับปานกลาง สอดคล้องกับ เสถียร วุฒิ มิ่งมงคลศิริธร (2561, น.90) พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพในภาพรวมในระดับปานกลางเช่นกัน และได้รับความรู้จากช่องทางการได้รับการส่งเสริมความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพจากสื่อต่างๆ ภาพรวมระดับน้อย โดยได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ ระดับน้อย 3 ประเด็นคือ การส่งเสริมความรู้จากหน่วยงานต่างๆ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในขณะที่ หนึ่งฤทัย กองนำ (2561, น.81) พบว่า เกษตรกรมีระดับความรู้ในระดับน้อย และเกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง ได้แก่ สื่อกิจกรรมสมาชิก และสื่อบุคคล และได้รับข่าวสารระดับน้อย ได้แก่ สื่อมวลชน และสื่อกลุ่ม

8.6 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

เฉลิมพร ถิ่นน้อย (2557, น.90) พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นในภาพรวมระดับมาก สอดคล้องกับ จันท์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.88) พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นในภาพรวมระดับมาก ในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และ ด้านเทคนิค

8.7 ความต้องการ

เสกฐวุฒิ มิ่งมงคลศิริธร (2561, น.93) พบว่า ความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในภาพรวมมีความต้องการในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับ กิริณี แก้วใส (2555) ศึกษาการผลิตลำไยของเกษตรกรโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไย อยู่ในระดับปานกลาง

8.8 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ

หนึ่งฤทัย กองนำ (2561, น.89) พบว่า ระดับการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพและการนำไปปฏิบัติมีระดับการปฏิบัติน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับ จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.87) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูเกือบทุกประเด็น แต่ประเด็นที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดและปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้แก่ การเก็บตัวอย่างดิน และนำไปวิเคราะห์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง การตัดแต่งกิ่งและการตัดแต่งช่อผล

8.9 ปัญหา

เฉลิมพร ลำน้อย (2557, น.91) พบว่าปัญหาที่พบมาก คือ ด้านการตลาด รองลงมา ได้แก่ ด้านปัจจัยการผลิต ด้านความรู้ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ด้านการเก็บเกี่ยว ด้านการบรรจุหีบห่อ สอดคล้องกับ เสกฐวุฒิ มิ่งมงคลศิริธร (2561, น.95) พบว่า ปัญหาการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในภาพรวม มีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านปัจจัยการผลิตมี ด้านการแปรรูป ด้านความรู้ ด้านการรวมกลุ่ม ด้านพันธุ์ลำไย ซึ่งขัดแย้งกับ ชีรวรรณ วังใน (2556, น.53) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ภายใต้โครงการนำร่องเขตส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรด้านการผลิต ได้แก่ ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำ ปัญหาด้านสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวนซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยขนาดใหญ่ สำหรับปัญหาด้านเทคโนโลยี พบว่า ราคาของเทคโนโลยีการผลิตลำไยขนาดใหญ่มีราคาแพง และหาซื้อตามท้องตลาดยาก นอกจากนี้ เกษตรกรบางคนที่ยังไม่ยอมรับกับเกษตรกรที่ปฏิบัติเป็นคนละคนกัน ทำให้การยอมรับการใช้เทคโนโลยีค่อนข้างทำได้ลำบาก

8.10 ข้อเสนอแนะ

ชีรวรรณ วังใน (2556, น.53) พบว่าข้อเสนอแนะของเกษตรกร คือ ต้องการให้ภาครัฐช่วยหาแนวทางการความรู้ หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตลำไยให้ได้คุณภาพ โดยลดต้นทุนค่าใช้จ่าย การส่งเสริมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการสวนลำไย การป้องกัน โรคและ แมลง

ศัตรูพืช ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและขยายผลเทคโนโลยีไปยังพื้นที่อื่นๆ เพิ่มขึ้น สนับสนุน ปัจจัยการผลิต ส่งเสริมช่องทางการตลาด และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรมากขึ้น

รักเกียรติ ชอบเกื้อ (2550, น.85) ได้ศึกษาการผลิตและการลงทุนผลิตลำไยของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าข้อเสนอแนะของเกษตรกรคือ ควรมีการอบรม การศึกษาดูงาน การควบคุมราคาปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง จัดงบประมาณสนับสนุน กองทุนหมุนเวียนการซื้อปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง เกษตรกรกำหนดราคาได้เอง

จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.101) พบว่า ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูเกษตรกรยังคงต้องการให้การสนับสนุนของภาครัฐมีความต่อเนื่องทั้งโครงการและงบประมาณ มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้คอยให้การส่งเสริม ควรมีการควบคุมผลผลิตให้ออกสู่ตลาดในช่วงเวลาที่ตลาดมีความต้องการสูง

ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้นำข้อมูลการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดกรอบแบบสัมภาษณ์จัดเก็บข้อมูล 5 ตอน ประกอบด้วย สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร การผลิตลำไยและการตลาดของเกษตรกร ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยของเกษตรกร การใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยของเกษตรกร ปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยการวิจัยครั้งนี้มีวิธีการวิจัยเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยซึ่งขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2563/64 ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน 6,901 ราย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กำหนดหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร ยามาเน กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.07

สูตร
$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากรทั้งหมดที่ทำการศึกษา
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

แทนค่า
$$n = \frac{6,901}{1 + 6,901 (0.07)^2} = 198.2197$$

ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 198.2197 ราย ในที่นี้จึงเก็บข้อมูลจำนวน 199 ราย

1.2.2 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ซึ่งใช้วิธีจับสลาก รายชื่อเกษตรกรแต่ละตำบลตามสัดส่วนให้ได้จำนวนตัวอย่างตามสัดส่วนของแต่ละตำบล ดังนี้

ตารางที่ 3.1 สัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ตำบล	ครัวเรือน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
แม่สรวย	632	18
ป่าแดด	872	25
แม่พริก	489	14
ศรีถ้อย	831	24
ท่าก้อ	2,087	62
วาปี	840	22
เจดีย์หลวง	1,150	34
รวม	6,901	199

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ที่มีคำถามแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด โดยมีวิธีการขั้นตอน ดังนี้

2.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษาทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

2.1.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และจัดทำเครื่องมือวิจัยฉบับร่าง เขียนคำถามฉบับร่างตามกรอบตัวแปรของเครื่องมือที่กำหนดประเด็น จัดเรียงหัวข้อและรายละเอียดคำถาม วิธีการตรวจนับผลการประเมินและสรุปผลการตอบ จัดทำคำชี้แจงในการตอบข้อคำถาม

2.1.3 นำเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาให้ข้อคิดเห็น จากนั้นจึงนำเครื่องมือดังกล่าวมาดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.2 รายละเอียดของเครื่องมือ

2.2.1 เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1) ชนิดของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิดและแบบปลายเปิด

2) ลักษณะของเครื่องมือ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ (closed-ended questions) และคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น (open-ended questions) แบบสัมภาษณ์เกษตรกรแบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์การทำสวนลำไย ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย ลักษณะการถือครองที่ดิน แรงงานในการผลิตลำไย รายได้รวมของครัวเรือน หนี้สินรวมของครัวเรือน แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพทางการเกษตร ประสบการณ์การได้รับความรู้

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยและการตลาดของเกษตรกร ได้แก่ ปัจจัยการผลิต เช่น ชนิดพันธุ์ อายุลำไย ลักษณะพื้นที่ปลูก แหล่งน้ำที่ใช้ เป็นต้น การปลูกและการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การตลาด

ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการผลิตลำไย แหล่งความรู้ที่เกษตรกรแสวงหาเพิ่มเติม ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ และความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

ตอนย่อย 3.1 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ เป็นคำถามที่ให้เลือกตอบ ผิดและถูก เพื่อทดสอบความรู้ของเกษตรกร เกณฑ์การประเมินค่า มีการให้คะแนนดังนี้

ตอบถูก ได้คะแนนเท่ากับ 1

ตอบผิด ได้คะแนนเท่ากับ 0

ตอนย่อย 3.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร คำถามมีลักษณะกำหนดให้เลือกตามระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ ดังนี้

- | | |
|-----------|--------------------------|
| 1 หมายถึง | ระดับการได้รับน้อยที่สุด |
| 2 หมายถึง | ระดับการได้รับน้อย |
| 3 หมายถึง | ระดับการได้รับปานกลาง |
| 4 หมายถึง | ระดับการได้รับมาก |
| 5 หมายถึง | ระดับการได้รับมากที่สุด |

ตอนย่อย 3.3 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร เป็นคำถามที่มีลักษณะกำหนดให้เลือกตามของความคิดเห็น โดยแต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

- | | |
|-----------|---------------------------|
| 1 หมายถึง | เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด |
| 2 หมายถึง | เห็นด้วยในระดับน้อย |
| 3 หมายถึง | เห็นด้วยในระดับปานกลาง |
| 4 หมายถึง | เห็นด้วยในระดับมาก |
| 5 หมายถึง | เห็นด้วยในระดับมากที่สุด |

ตอนย่อย 3.4 ความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร คำถามมีลักษณะเป็น 5 ระดับของความต้องการ โดยแต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

- | | |
|-----------|-------------------|
| 1 หมายถึง | ต้องการน้อยที่สุด |
| 2 หมายถึง | ต้องการน้อย |
| 3 หมายถึง | ต้องการปานกลาง |
| 4 หมายถึง | ต้องการมาก |
| 5 หมายถึง | ต้องการมากที่สุด |

ตอนที่ 4 การใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร เป็นคำถามที่มีลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกตามระดับของการยอมรับเชิงความคิดเห็นในการนำไปใช้ ดังนี้

- | | |
|-----------|---------------------------|
| 1 หมายถึง | เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด |
| 2 หมายถึง | เห็นด้วยในระดับน้อย |
| 3 หมายถึง | เห็นด้วยในระดับปานกลาง |
| 4 หมายถึง | เห็นด้วยในระดับมาก |
| 5 หมายถึง | เห็นด้วยในระดับมากที่สุด |

และกำหนดข้อคำถามในลักษณะเลือกตอบปฏิบัติ - ไม่ปฏิบัติ โดยกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

- | | |
|---------|--------------|
| 0 คะแนน | = ไม่ปฏิบัติ |
| 1 คะแนน | = ปฏิบัติ |

ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะของเกษตรกร ได้แก่ ปัญหาด้านการผลิต ด้านความรู้ ด้านการตลาด ด้านการเก็บเกี่ยว และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นว่าปัญหาแต่ละด้านมีมากน้อยเพียงใด

ตอนย่อย 5.1 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ เป็นคำถามที่มีลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกตามระดับของปัญหา คือ

1 หมายถึง	ระดับปัญหาน้อยที่สุด
2 หมายถึง	ระดับปัญหาน้อย
3 หมายถึง	ระดับปัญหาปานกลาง
4 หมายถึง	ระดับปัญหามาก
5 หมายถึง	ระดับปัญหามากที่สุด

ตอนย่อที่ 5.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบคำถามได้โดยเสรี (free response)

2.2.2 เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ด้วยการคัดเลือกสมาชิกศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จำนวน 20 ราย มาสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ในด้านสภาพที่พึงประสงค์ ปัญหาขัดข้อง การพัฒนา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความตรงของเครื่องมือการวิจัย (content validity) เพื่อให้ตรงกับเนื้อหาของการศึกษา โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม ความตรงตามเนื้อหา (content validity) และให้คำแนะนำแก้ไข จากนั้นรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็น มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

ปราณี หล้าเบญจสะ (2559, น.2-4) การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ด้วยวิธีของ Rovinelli และ Hambelton โดยใช้สูตร ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง	แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น
ให้คะแนน 0 หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น
ให้คะแนน -1 หมายถึง	แน่ใจว่าข้อสอบไม่วัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น

แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับ จุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	คือ	ดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง -1 ถึง $+1$
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา นั่น แสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้ แต่ถ้าค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และนำแบบแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้น ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ดังนี้

$$\text{ค่า IOC} = \frac{88.67}{99} = 0.896$$

โดยผลการหาค่าความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) ตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตัดสินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์มีค่าเท่ากับ 0.896 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหา และข้อคำถามข้อนั้นสามารถนำไปใช้ได้

2.3.2 การทดสอบความเที่ยง (Reliability) หลังจากเครื่องมือผ่านการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงนำเครื่องมือไปทำการทดสอบ (try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 ราย และนำผลการทดสอบคำนวณหาค่าความเที่ยงตรง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha) โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลปรากฏว่า แบบสัมภาษณ์มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเที่ยงตรงของคำถามแต่ละตอนที่ทดสอบ ดังนี้

- 1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งความรู้ต่อการผลิตลำไยคุณภาพ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.946
- 2) ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยคุณภาพ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.926
- 3) ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.965
- 4) การยอมรับเทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.802

5) ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.921

จะเห็นได้ว่าได้ค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 จึงผ่านเกณฑ์การยอมรับได้ ตามที่ Jump, N. (1978) อ้างถึงใน มานิต ลาเกลียง (2558, น. 37) ได้เสนอเกณฑ์การยอมรับสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจไว้ว่าค่า Cronbach มากกว่าและเท่ากับ 0.7 ซึ่งค่าที่ได้มีความน่าเชื่อถือได้ สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกลำไย ระหว่างเดือนสิงหาคม – พฤศจิกายน 2564 โดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ การเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์และการเดินทาง เช่น ดินสอ ปากกา น้ำยาลบคำผิด แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3.1.3 ประสานงานกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เกษตรอาสาหมู่บ้าน เพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่จะให้สัมภาษณ์

3.2 ขั้นการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ คือ

3.2.1 แนะนำตัวผู้ให้สัมภาษณ์ แนะนำตัวว่าเป็นนักศึกษาปริญญาโท วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จะมาทำการเก็บข้อมูลการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ให้ผู้สัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้รับการสัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่กลุ่มเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงและครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ เริ่มถามคำถามที่เตรียมไว้โดยใช้คำถามที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างง่าย พยายามให้ผู้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นที่ต้องการถามทุกข้อตามลำดับ

3.3 บันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่ให้สัมภาษณ์จะบันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกันซึ่งการบันทึกมีหลักปฏิบัติ ดังนี้

3.3.1 บันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์ ทั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิด

3.3.2 บันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะบันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ

3.4 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.4.1 การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์

3.4.2 กล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เกี่ยวข้อง ที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้รวบรวมมาบันทึกข้อมูลลงรหัสแล้ว ทำการประมวลผลและวิเคราะห์ตามระเบียบทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพการผลิตลำไยและการตลาดของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ แหล่งความรู้ที่เกษตรกรแสวงหาเพิ่มเติม

ตอนย่อย 3.1 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ เป็นคำถามที่ให้
เลือกตอบ ผิดและถูก เพื่อทดสอบความรู้ของเกษตรกร เกณฑ์การประเมินค่า มีการให้คะแนน ดังนี้

ระดับความรู้ของเกษตรกร

น้อยที่สุด (1-3 คะแนน)

น้อย (4-6 คะแนน)

ปานกลาง (7-9 คะแนน)

มาก (10-12 คะแนน)

มากที่สุด (13-15 คะแนน)

ตอนย่อย 3.2 แหล่งความรู้ของเกษตรกร ตอนย่อย 3.3 ระดับความคิดเห็นต่อการ
ผลิตลำไยคุณภาพ ตอนย่อย 3.4 ระดับความต้องการต่อการผลิตลำไยคุณภาพ ตอนที่ 4 การใช้
เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร และตอนย่อย 5.1 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิต
ลำไยคุณภาพ นำค่าเฉลี่ยของคะแนนมาประเมินระดับการได้รับข้อมูล มี 5 ระดับ ตามเกณฑ์การ
แปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

โดย ตอนย่อย 3.2 แหล่งความรู้ของเกษตรกร จัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็น
ช่วงๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับการได้รับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับการได้รับน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับการได้รับปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับการได้รับมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับการได้รับมากที่สุด

ตอนย่อย 3.3 ระดับความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ จัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่ง
ออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับการเห็นด้วยน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับการเห็นด้วยน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับการเห็นด้วยปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับการเห็นด้วยมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับการเห็นด้วยมากที่สุด

ตอนย่อย 3.4 ระดับความต้องการต่อการผลิตลำไยคุณภาพ จัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่ง
ออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับความต้องการน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับความต้องการน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับความต้องการปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับความต้องการมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับความต้องการมากที่สุด

ตอนที่ 4 การใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร จัดช่วงคะแนนเฉลี่ย
แบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

4.1 ความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับการเห็นด้วยน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับการเห็นด้วยน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับการเห็นด้วยปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับการเห็นด้วยมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับการเห็นด้วยมากที่สุด

4.2 การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

น้อยที่สุด (1-3 ข้อ)

น้อย (4-6 ข้อ)

ปานกลาง (7-9 ข้อ)

มาก (10-12 ข้อ)

มากที่สุด (13-15 ข้อ)

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ตอนย่อย 5.1 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ จัดช่วงคะแนนเฉลี่ย
แบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับปัญหาน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับปัญหาน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับปัญหาปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับปัญหามาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับปัญหามากที่สุด

ตอนย่อยที่ 5.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยจัดลำดับหมวดหมู่ความสำคัญแบบความเรียง

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม มาจัดหมวดหมู่ การวิเคราะห์โซอุปทาน



บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวน 199 ราย แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาข้อมูล เป็น 6 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 การผลิตลำไยและการตลาดของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

ตอนที่ 4 การใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

ตอนที่ 5 การจัดการโซ่อุปทานลำไยคุณภาพของเกษตรกร

ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ปรากฏตามตารางที่ 4.1 ถึงตารางที่ 4.3 ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์การทำสวนลำไย ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

n = 199		
ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	100	50.3
หญิง	99	49.7
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 31	16	8.0
31-40	31	15.6
41-50	42	21.1
51-60	71	35.7
มากกว่า 60	39	19.6
ค่าต่ำสุด 20 ปี	ค่าสูงสุด 73 ปี	
ค่าเฉลี่ย 50.14 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.811	
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	20	10.1
ประถมศึกษา	97	48.7
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) หรือเทียบเท่า	20	10.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) / ปวช.	38	19.1
อนุปริญญา / (ปวส.)	12	6.0
ปริญญาตรี	11	5.5
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.5
4. อาชีพหลัก		
เกษตรกร	179	89.9
ลูกจ้างภาครัฐ / เอกชน	5	2.5
ข้าราชการ	5	2.5
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	6	3.0
รับจ้างทั่วไป (เย็บผ้า, ก่อสร้าง)	4	2.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 199		
ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีอาชีพรอง	41	20.6
เกษตรกร	18	9.0
ลูกจ้างภาครัฐ / เอกชน	3	1.5
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	34	17.1
รับจ้างทั่วไป (เย็บผ้า, ก่อสร้าง)	105	52.8
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1 - 3	72	36.2
4 - 6	106	53.3
7 - 9	18	9.0
มากกว่า 9	3	1.5
ค่าต่ำสุด 1 คน	ค่าสูงสุด 13 คน	
ค่าเฉลี่ย 4.29 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.887	
7. ประสบการณ์การทำงานลำไย (ปี)		
น้อยกว่า 6	50	25.1
6 - 10	50	25.1
11 - 15	36	18.1
16 - 20	36	18.1
มากกว่า 20	27	13.6
ค่าต่ำสุด 1 ปี	ค่าสูงสุด 40 ปี	
ค่าเฉลี่ย 13.17 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.627	

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประสบการณ์การทำงานลำไย ดังนี้

เพศ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 50.3 เป็นเพศชาย ร้อยละ 49.7 เป็นเพศหญิง

อายุ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 35.7 มีอายุ 51-60 ปี รองลงมาร้อยละ 21.1 มีอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 19.6 มีอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 15.6 มีอายุ 31.40 และร้อยละ 8 มีอายุน้อยกว่า 31 ปี โดยอายุต่ำสุดเท่ากับ 20 ปี อายุสูงสุดเท่ากับ 73 ปี และอายุเฉลี่ย 50.14 ปี

ระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 48.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 19.1 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6)/ปวช. ร้อยละ 10.1 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) หรือเทียบเท่า และไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 6 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 5.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ 0.5 จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

อาชีพหลัก ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 89 มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 3 ประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 2.5 เป็นข้าราชการ และลูกจ้างภาครัฐ/เอกชน ร้อยละ 2 รับจ้างทั่วไป

อาชีพรอง ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 52.8 มีอาชีพรองเป็นรับจ้างทั่วไป รองลงมา ร้อยละ 20.6 ไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 17.1 ประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 9 เป็นเกษตรกร ร้อยละ 1.5 เป็นลูกจ้างภาครัฐ/เอกชน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 53.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน รองลงมา ร้อยละ 36.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน ร้อยละ 9 มีจำนวนสมาชิก 7-9 คน ร้อยละ 1.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 9 คน โดยจำนวนคนในครัวเรือนต่ำสุดเท่ากับ 1 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุดเท่ากับ 13 คน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.29 คน

ประสบการณ์การทำสวนลำไย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 25.1 มีประสบการณ์การทำสวนลำไย น้อยกว่า 6 ปี และอยู่ระหว่าง 6-10 ปี รองลงมา ร้อยละ 18.1 มีประสบการณ์การทำสวนลำไย 11-15 ปี และ 16-20 ปี ร้อยละ 13.6 มีประสบการณ์การทำสวนลำไยมากกว่า 20 ปี โดยประสบการณ์การทำสวนลำไยต่ำสุดเท่ากับ 1 ปี ประสบการณ์การทำสวนลำไยสูงสุดเท่ากับ 40 ปี และประสบการณ์การทำสวนลำไยเฉลี่ย 13.17 ปี

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย ลักษณะการถือครองที่ดิน แรงงานในการผลิตลำไย รายได้รวมของครัวเรือน หนี้สินรวมของครัวเรือน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

n = 199

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด (ไร่)		
น้อยกว่า 11	89	44.7
11 - 20	60	30.2
21- 30	28	14.1
31 - 40	12	6.0
มากกว่า 40	10	5.0
ค่าต่ำสุด 1 ไร่	ค่าสูงสุด 75 ไร่	
ค่าเฉลี่ย 15.99 ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.475	
1.1 ของตนเอง (ไร่)		192
		96.5
น้อยกว่า 11	92	47.9
11 - 20	54	28.1
21- 30	25	13.0
31 - 40	11	5.7
มากกว่า 40	10	5.3
ค่าต่ำสุด 1 ไร่	ค่าสูงสุด 75 ไร่	
ค่าเฉลี่ย 15.61 ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.579	
1.2 พื้นที่เช่า (ไร่)		14
		7.0
น้อยกว่า 6	5	35.7
6 - 10	2	14.3
11 - 15	3	21.4
มากกว่า 15	4	28.6
ค่าต่ำสุด 2 ไร่	ค่าสูงสุด 20 ไร่	
ค่าเฉลี่ย 10.50 ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.614	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 199

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.3 พื้นที่ที่มีผู้ให้ทำโดยไม่เก็บค่าเช่า (ไร่)	8	4.0
น้อยกว่า 3	1	16.7
3 - 6	4	66.6
มากกว่า 6	1	16.7
ค่าต่ำสุด 1 ไร่ ค่าสูงสุด 7 ไร่		
ค่าเฉลี่ย 2.67 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.033		
2. ขนาดพื้นที่ปลูกกล้วย (ไร่)		
น้อยกว่า 11	120	60.3
11 - 20	49	24.6
21- 30	22	11.1
31 - 40	5	2.5
มากกว่า 40	3	1.5
ค่าต่ำสุด 1 ไร่ ค่าสูงสุด 70 ไร่		
ค่าเฉลี่ย 11.86 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.729		
3. ลักษณะการถือครองที่ดิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
3.1 ไม่มีเอกสารสิทธิ์	181	91.0
3.2 มีเอกสารสิทธิ์		
น.ส.4 ฯลฯ	35	17.6
นส.3 ฯลฯ	5	2.5
ส.ป.ก. 4-01	8	4.0
สค.1	1	0.5

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 199

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. แรงงานในในการผลิตลำไย		
4.1 แรงงานในครัวเรือน (คน)		
1	19	9.5
2	114	57.3
3	37	18.6
4	16	8.0
มากกว่า 4	13	6.5
ค่าต่ำสุด 1 คน	ค่าสูงสุด 6 คน	
ค่าเฉลี่ย 2.46 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.0434.2	
แรงงานจ้าง (คน)		
4.2.1 จ้างประจำ (คน)		
น้อยกว่า 3	4	50.0
3 - 4	2	25.0
5 - 6	1	12.5
มากกว่า 6	1	12.5
ค่าต่ำสุด 1 คน	ค่าสูงสุด 10 คน	
ค่าเฉลี่ย 3.88 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.949	
4.2.2 จ้างรายวัน (คน)		
น้อยกว่า 6	66	54.1
6 - 10	42	34.4
มากกว่า 10	14	11.5
ค่าต่ำสุด 1 คน	ค่าสูงสุด 30 คน	
ค่าเฉลี่ย 6.92 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.906	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 199

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. รายได้รวมของครัวเรือน (บาท/ปี)		
5.1 รายได้รวมภาคการเกษตร		
น้อยกว่า 20,001	42	21.1
20,001 – 40,000	47	23.6
40,001 – 60,000	20	10.1
60,001 – 80,000	22	11.1
มากกว่า 80,000	68	34.2
ค่าต่ำสุด 5,000 บาท	ค่าสูงสุด 1,200,000 บาท	
ค่าเฉลี่ย 84,366.83 บาท	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 116,783.583	
5.2 รายได้รวมนอกภาคการเกษตร		
น้อยกว่า 10,001	81	40.7
10,001 – 30,000	58	29.1
30,001 – 50,000	19	7.5
50,001 – 80,000	4	3.0
มากกว่า 80,000	37	18.6
ค่าต่ำสุด 1,500 บาท	ค่าสูงสุด 3,000,000 บาท	
ค่าเฉลี่ย 69,350.05 บาท	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 238,456.781	
6. หนี้สินรวมของครัวเรือน		
6.1 ไม่มีหนี้สิน	54	27.1
6.2 มีหนี้สิน	145	72.9
น้อยกว่า 20,001	69	34.7
20,001 – 40,000	13	6.5
40,001 – 60,000	25	12.6
60,001 – 80,000	3	1.5
มากกว่า 80,000	89	44.7
ค่าต่ำสุด 10,000 บาท	ค่าสูงสุด 4,000,000 บาท	
ค่าเฉลี่ย 229,778.89 บาท	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 482,449.538	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 199

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7. แหล่งเงินทุนของเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
7.1 ทุนส่วนตัว	124	62.3
7.2 กู้ยืม	119	59.8
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	88	44.2
ธนาคารพาณิชย์	2	1.0
สหกรณ์การเกษตร	7	3.5
ญาติพี่น้อง	15	7.5
กลุ่มเกษตรกร	3	1.5
กองทุนหมู่บ้าน / กลุ่มออมทรัพย์	49	24.6
บริษัทสินเชื่อ	2	1.0
อื่นๆ (SML, กขคจ, ไร่รับจำนำ)	2	1.0

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นถึงขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ขนาดพื้นที่ปลูกกล้วย ลักษณะการถือครองที่ดิน แรงงานในการผลิตกล้วย รายได้รวมของครัวเรือน หนี้สินรวมของครัวเรือน แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตกล้วย ปรากฏผลดังนี้

พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 44.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่า 11 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 30.2 มีพื้นที่การเกษตร 11-20 ไร่ ร้อยละ 14.1 มีพื้นที่การเกษตร 21-30 ไร่ ร้อยละ 6.0 มีพื้นที่การเกษตร 31-40 ไร่ และร้อยละ 5.0 มีพื้นที่การเกษตรมากกว่า 40 ไร่ จำแนกเป็น ร้อยละ 96.5 พื้นที่ของตนเอง ร้อยละ 7.0 พื้นที่เช่าผู้อื่น ร้อยละ 4.0 พื้นที่ที่มีผู้ให้ทำโดยไม่เก็บค่าเช่า โดยพื้นที่การเกษตรต่ำสุดเท่ากับ 1 ไร่ พื้นที่การเกษตรสูงสุดเท่ากับ 75 ไร่ และพื้นที่การเกษตรเฉลี่ยเท่ากับ 15.61 ไร่

ขนาดพื้นที่ปลูกกล้วย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 60.3 มีพื้นที่ปลูกกล้วยน้อยกว่า 11 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 24.6 มีพื้นที่ปลูกกล้วย 11-20 ไร่ ร้อยละ 11.1 มีพื้นที่ปลูกกล้วย 21-30 ไร่ ร้อยละ 2.5 มีพื้นที่ปลูกกล้วย 31-40 ไร่ ร้อยละ 1.5 มีพื้นที่ปลูกกล้วยมากกว่า 40 ไร่ โดยพื้นที่ปลูกกล้วยต่ำสุดเท่ากับ 1 ไร่ พื้นที่ปลูกกล้วยสูงสุดเท่ากับ 70 ไร่ และพื้นที่ปลูกกล้วยเฉลี่ย 11.92 ไร่

ลักษณะการถือครองที่ดิน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 91.0 เป็นพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ร้อยละ 17.6 เป็นพื้นที่ น.ส. 4 ฯลฯ ร้อยละ 2.5 เป็นพื้นที่ นส.3 ฯลฯ ร้อยละ 4.0 เป็นพื้นที่ ส.ป.ก. 4-01 และร้อยละ 0.5 เป็นพื้นที่ สค.1

แรงงานในการผลิตลำไย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 57.3 มีแรงงานในครัวเรือน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 18.6 มีแรงงานในครัวเรือน 3 คน ร้อยละ 9.5 มีแรงงานในครัวเรือน 1 คน ร้อยละ 8.0 มีแรงงานในครัวเรือน 4 คน และร้อยละ 6.5 มีแรงงานในครัวเรือนมากกว่า 4 คน โดยเกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนต่ำสุดเท่ากับ 1 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนสูงสุดเท่ากับ 6 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.46 คน

แรงงานจ้าง ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 50.0 มีการจ้างแรงงานประจำ 1-2 คน รองลงมา ร้อยละ 25.0 จ้างแรงงานประจำ 3-4 คน ร้อยละ 12.5 จ้างแรงงานประจำ 5-6 คน และมากกว่า 6 คน โดยจ้างแรงงานประจำต่ำสุดเท่ากับ 1 คน จ้างแรงงานประจำสูงสุดเท่ากับ 10 คน และจ้างแรงงานประจำเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 คน การจ้างรายวัน ร้อยละ 54.1 จ้างแรงงานรายวัน 1-5 คน รองลงมา ร้อยละ 34.4 จ้างแรงงานรายวัน 6-10 คน ร้อยละ 9.0 จ้างแรงงานรายวันมากกว่า 15 คน ร้อยละ 2.5 จ้างแรงงานรายวัน 11-15 คน โดยจ้างแรงงานรายวันต่ำสุดเท่ากับ 1 คน จ้างแรงงานรายวันสูงสุดเท่ากับ 30 คน และจ้างแรงงานรายวันเฉลี่ยเท่ากับ 6.92 คน

รายได้รวมของครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีรายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตร ร้อยละ 34.2 มีรายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตร มากกว่า 80,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 23.6 มีรายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตร 20,001-40,000 บาท ร้อยละ 21.1 มีรายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตร น้อยกว่า 20,001 บาท ร้อยละ 11.1 มีรายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตร 60,001-80,000 บาท ร้อยละ 10.1 มีรายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตร 40,001-60,000 บาท โดยรายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตรต่ำสุดเท่ากับ 5,000 บาท รายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตรสูงสุดเท่ากับ 1,200,000 บาท และรายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ยเท่ากับ 84,366.83 บาท

เกษตรกรมีรายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร ร้อยละ 40.7 มีรายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร น้อยกว่า 10,001 บาท รองลงมา ร้อยละ 29.1 มีรายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร 10,001-30,000 บาท ร้อยละ 18.6 มีรายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร มากกว่า 80,000 บาท ร้อยละ 7.5 มีรายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร 30,001-50,000 บาท ร้อยละ 3.0 มีรายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร 50,001-80,000 บาท โดยรายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตรต่ำสุดเท่ากับ 1,500 บาท รายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร

สูงสุดเท่ากับ 3,000,000 บาท และรายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตรเฉลี่ยเท่ากับ 69,350.05 บาท

หนี้สินรวมของครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 27.1 ไม่มีหนี้สิน จำนวน 54 คน ร้อยละ 44.7 มีหนี้สินมากกว่า 80,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 34.7 มีหนี้สินน้อยกว่า 20,001 บาท ร้อยละ 12.6 มีหนี้สิน 40,001-60,000 บาท ร้อยละ 6.5 มีหนี้สิน 20,001-40,000 บาท ร้อยละ 1.5 มีหนี้สิน 60,001-80,000 บาท โดยหนี้สินต่ำสุดเท่ากับ 10,000 บาท หนี้สินสูงสุดเท่ากับ 4,000,000 บาท หนี้สินเฉลี่ยเท่ากับ 229,778.89 บาท

แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 62.3 ใช้ทุนส่วนตัว ร้อยละ 44.2 กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) รองลงมา ร้อยละ 24.6 กู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 7.5 กู้ยืมจากญาติพี่น้อง ร้อยละ 3.5 กู้ยืมจากสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 1.5 กู้ยืมจากกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 1.0 กู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ บริษัทสินเชื่อ และแหล่งทุนอื่น เช่น SML กขคจ. โรงรับจำนำ

ตารางที่ 4.3 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร

n = 199		
สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การดำรงตำแหน่งทางสังคม		
1.1 ไม่เป็น	146	73.4
1.2 เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	53	26.6
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ	19	9.5
สมาชิก อบต. / เทศบาล	7	3.5
คณะกรรมการหมู่บ้าน/กลุ่ม/สหกรณ์	21	10.6
อื่นๆ (อสม.)	13	6.5
2. การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพทางการเกษตร		
1.1 ไม่เป็น	47	23.6
1.2 เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	152	76.4
กลุ่มผู้ปลูกลำไย	128	64.3
กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย	20	10.1
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	21	10.6

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 199

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	5	2.5
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	14	7.0
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	53	26.6
3. ประสบการณ์การได้รับความรู้		
3.1 การอบรมการผลิตลำไยคุณภาพในปีที่ผ่านมา (ครั้ง)		
3.1.1 ไม่เคย	111	55.8
3.1.2 เคย	88	44.2
1 ครั้ง	73	36.7
2 ครั้ง	15	7.5
ค่าต่ำสุด 1 ครั้ง	ค่าสูงสุด 2 ครั้ง	
ค่าเฉลี่ย 1.17 ครั้ง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.378	
3.2 คำชี้แจงเกี่ยวกับลำไยคุณภาพในปีที่ผ่านมา (ครั้ง)		
3.2.1 ไม่เคย	138	69.3
3.2.2 เคย	61	30.7
1	55	27.6
2	6	3.0
ค่าต่ำสุด 1 ครั้ง	ค่าสูงสุด 2 ครั้ง	
ค่าเฉลี่ย 1.09 ครั้ง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.300	

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นถึงการดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพทางการเกษตร ประสบการณ์การได้รับความรู้ ปรากฏผลดังนี้

การดำรงตำแหน่งทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 73.4 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 10.6 ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้าน/กลุ่ม/สหกรณ์ รองลงมา ร้อยละ 9.5 ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ร้อยละ 6.5 ดำรงตำแหน่งอื่นๆ เช่น อสม. ร้อยละ 3.5 ดำรงตำแหน่งสมาชิก อบต./เทศบาล

การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพทางการเกษตร ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 23.6 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพทางการเกษตร ร้อยละ 64.3 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกลำไย รองลงมา ร้อยละ

26.6 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ช.ก.ส. ร้อยละ 10.6 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 10.1 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย ร้อยละ 7.0 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 2.5 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ประสบการณ์การได้รับความรู้ในปีที่ผ่านมา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 55.8 ไม่ได้รับการอบรมการผลิตลำไยคุณภาพ ร้อยละ 36.7 ได้รับการอบรมการผลิตลำไยคุณภาพ จำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 7.5 ได้รับการอบรมการผลิตลำไยคุณภาพ จำนวน 2 ครั้ง สำหรับคำชี้แจงเกี่ยวกับลำไยคุณภาพ เกษตรกร ร้อยละ 69.3 ไม่เคยได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับลำไยคุณภาพ ร้อยละ 27.6 ได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับลำไยคุณภาพ จำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 3.0 ได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับลำไยคุณภาพ จำนวน 2 ครั้ง

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยและการตลาดของเกษตรกร

การวิเคราะห์สภาพการผลิตลำไยและการตลาดของเกษตรกรในขั้นตอนต่างๆ ประกอบด้วย ปัจจัยการผลิต ได้แก่ พันธุ์ที่ใช้ปลูก อายุต้นลำไย ลักษณะพื้นที่ปลูก แหล่งน้ำ เป็นต้น การปลูกและการดูแลรักษา ได้แก่ ระยะปลูก การใส่ปุ๋ย วิธีการใส่ปุ๋ย วิธีการให้น้ำ การป้องกันกำจัดโรค แมลง และวัชพืช การตัดแต่งกิ่ง เป็นต้น การเก็บเกี่ยว ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.4 – 4.5

2.1 สภาพการผลิตลำไย

จากการศึกษาสภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร ได้แก่ ปัจจัยการผลิต การปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.4 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร

n = 199		
สภาพการผลิตลำไย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ปัจจัยการผลิต		
1.1 พันธุ์ลำไยที่ใช้ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
อีตอ	199	100.0
1.2 อายุของลำไย (ปี)		
น้อยกว่า 6	20	10.0
6 - 10	64	32.2
11 - 15	46	23.1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 199

สภาพการผลิตลำไย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
16 – 20	40	20.1
มากกว่า 20	29	14.6
ค่าต่ำสุด 1 ปี	ค่าสูงสุด 35 ปี	
ค่าเฉลี่ย 14.10 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.255	
1.3 ลักษณะพื้นที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พื้นที่ราบ	54	27.1
พื้นที่เชิงเขา	162	81.4
พื้นที่ลุ่ม	3	1.5
1.4 แหล่งน้ำที่ใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
บ่อน้ำตื้น	72	36.2
บ่อบาดาล	10	5.0
ลำห้วย	72	36.2
ระบบชลประทาน	0	0.0
น้ำฝน	199	100.0
อื่นๆ (ประปาภูเขา)	4	2.0
2. การปลูกและการดูแลรักษา		
2.1 ระยะปลูก (เมตร x เมตร)		
4 x 4	27	13.6
5 x 5	29	14.6
6 x 6	56	28.1
8 x 8	83	41.7
10 x 10	2	1.0
12 x 12	2	1.0

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 199

สภาพการผลิตลำไย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2.2 การใส่ปุ๋ย		
2.2.1 ระยะการใส่ปุ๋ย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ระยะเตรียมต้น	179	89.9
ระยะออกดอก	141	70.9
ระยะสร้างผล	150	75.4
2.2.2 อัตราที่ใช้ (กิโลกรัม/ไร่)		
น้อยกว่า 21	76	38.2
21 - 40	75	37.7
41 - 60	39	19.6
61 - 80	8	4.0
มากกว่า 80	1	0.5
ค่าต่ำสุด 5 กก./ไร่	ค่าสูงสุด 90 กก./ไร่	
ค่าเฉลี่ย 31.62 กก./ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 16.262	
2.2.3 วิธีการใส่ปุ๋ย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หว่าน	184	92.5
พ่นทางใบ	67	33.7
ทางระบบน้ำ	14	7.0
ฝังรอบทรงพุ่ม	23	11.6
2.3 วิธีการให้น้ำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โดยท่อและสายยาง	137	68.8
ระบบสปริงเกอร์	9	4.5
ระบบน้ำหยด	6	3.0
อื่นๆ (น้ำฝน)	83	41.7

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 199

สภาพการผลิตลำไย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2.4 การป้องกันกำจัดโรค แมลง และวัชพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
แรงงานคน	61	30.7
วิธีกล	22	11.1
สารชีวภัณฑ์ / สารสกัดจากธรรมชาติ	34	17.1
พ่นสารเคมี	181	91.0
วิธีผสมผสาน (IPM)	3	1.5
2.5 การตัดแต่งกิ่ง		
2.5.1 ไม่ตัด	5	2.5
2.5.2 ตัด	194	97.5
เปิดกลางพุ่ม	161	83.0
ทรงฝ่าชีหงาย	31	16.0
ทรงสี่เหลี่ยม	2	1.0
3. การเก็บเกี่ยว		
3.1 การเก็บรวบรวมผลผลิต		
เก็บรวบรวมเอง	186	93.5
พ่อค้าเก็บรวบรวม	13	6.5
3.2 ปริมาณผลผลิต ปี 2563/2564 (กิโลกรัม/ไร่)		
น้อยกว่า 151	47	24.1
151 – 350	108	55.4
351 – 550	32	16.4
551 - 750	6	3.1
มากกว่า 750	2	1.0
ค่าต่ำสุด 30 กก./ไร่	ค่าสูงสุด 750 กก./ไร่	
ค่าเฉลี่ย 214.22 กก./ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 142.939	

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 199

สภาพการผลิตลำไย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.2.1 การคัดเกรดผลผลิต (กิโลกรัม)		
เกรด AA		
น้อยกว่า 301	88	49.4
301 – 600	36	20.2
601 – 900	20	11.2
901 – 1,200	17	9.6
มากกว่า 1,200	17	9.6
ค่าต่ำสุด 15 กก.	ค่าสูงสุด 5,000 กก.	
ค่าเฉลี่ย 575.80 กก.	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 741.480	
เกรด A		
น้อยกว่า 301	77	40.6
301 – 600	42	22.1
601 – 900	19	10.0
901 – 1,200	16	8.4
มากกว่า 1,200	36	18.9
ค่าต่ำสุด 20 กก.	ค่าสูงสุด 7,000 กก.	
ค่าเฉลี่ย 823.46 กก.	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1,124.425	
เกรด B		
น้อยกว่า 301	81	42.6
301 – 600	48	25.3
601 – 900	20	10.5
901 – 1,200	10	5.3
มากกว่า 1,200	31	16.3
ค่าต่ำสุด 10 กก.	ค่าสูงสุด 8,950 กก.	
ค่าเฉลี่ย 698.43 กก.	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1,018.935	

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

		n = 199	
สภาพการผลิตลำไย		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกรด C			
น้อยกว่า 301		112	76.1
301 – 600		16	10.9
601 – 900		7	4.8
901 – 1,200		5	3.4
มากกว่า 1,200		7	4.8
ค่าต่ำสุด 10 กก.	ค่าสูงสุด 3,560 กก.		
ค่าเฉลี่ย 302.33 กก.	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 486.865		
ราคาผลผลิต (บาท/กิโลกรัม)			
เกรด AA (บาท/กิโลกรัม)			
น้อยกว่า 16		1	0.5
16-17		87	44.8
18-19		75	38.7
20-21		20	10.3
มากกว่า 21		11	5.7
ค่าต่ำสุด 15 บ./กก.	ค่าสูงสุด 22 บ./กก.		
ค่าเฉลี่ย 17.88 บ./กก.	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.629		
เกรด A (บาท/กิโลกรัม)			
น้อยกว่า 6		38	19.6
6		91	46.9
7		33	17.0
8		13	6.7
มากกว่า 8		19	9.8
ค่าต่ำสุด 5 บ./กก.	ค่าสูงสุด 9 บ./กก.		
ค่าเฉลี่ย 6.27 บ./กก.	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.313		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 199		
สภาพการผลิตลำไย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกรด B (บาท/กิโลกรัม)		
1	38	19.6
2	91	46.9
3	33	17.0
4	13	6.7
5	19	9.8
ค่าต่ำสุด 1 บ./กก.	ค่าสูงสุด 5 บ./กก.	
ค่าเฉลี่ย 2.40 บ./กก.	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.167	
เกรด C (บาท/กิโลกรัม)		
1	100	100

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นถึงสภาพการผลิตลำไย ด้านปัจจัยการผลิต ได้แก่ พันธุ์ลำไย อายุลำไย ลักษณะพื้นที่ปลูก แหล่งน้ำที่ใช้ ด้านการปลูกและการดูแลรักษา ได้แก่ ระยะปลูก การใส่ปุ๋ย วิธีการให้น้ำ การป้องกันกำจัดโรคแมลงและวัชพืช การตัดแต่งกิ่ง ด้านการเก็บเกี่ยว ได้แก่ การเก็บรวบรวมผลผลิต ปริมาณผลผลิต การคัดเกรดผลผลิต ปรากฏผลดังนี้

ด้านปัจจัยการผลิต ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ อายุของลำไย ร้อยละ 32.2 ลำไยมีอายุ 6-10 ปี รองลงมา ร้อยละ 23.1 ลำไยมีอายุ 11-15 ปี ร้อยละ 20.1 ลำไยมีอายุ 16-20 ปี ร้อยละ 14.6 ลำไยมีอายุ มากกว่า 20 ปี ร้อยละ 10.1 ลำไยมีอายุ 1-5 ปี ลักษณะพื้นที่ปลูก ร้อยละ 81.4 เป็นพื้นที่เชิงเขา รองลงมา ร้อยละ 27.1 เป็นพื้นที่ราบ ร้อยละ 1.5 เป็นพื้นที่ลุ่ม

แหล่งน้ำที่ใช้ ร้อยละ 100.0 ใช้น้ำฝน รองลงมา ร้อยละ 36.2 ใช้น้ำจากลำห้วย และ บ่อน้ำตื้น ร้อยละ 5.0 ใช้น้ำจากบ่อน้ำบาดาล ร้อยละ 2.0 ใช้น้ำจากแหล่งน้ำอื่น เช่น ประปาภูเขา

ด้านการปลูกและการดูแลรักษา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 41.7 ปลูกลำไย ระยะ 8x8 ม. รองลงมา ร้อยละ 28.1 ปลูกลำไยระยะ 6x6 ม. ร้อยละ 14.6 ปลูกลำไยระยะ 5x5 ม. ร้อยละ 13.6 ปลูกลำไยระยะ 4x4 ม. ร้อยละ 1.0 ปลูกลำไยระยะ 10x10 ม. และ 12x12 ม.

ระยะการใส่ปุ๋ย เกษตรกร ร้อยละ 89.9 ใส่ปุ๋ยระยะเตรียมต้น รองลงมา ร้อยละ 75.4 ใส่ปุ๋ยระยะสร้างผล ร้อยละ 70.9 ใส่ปุ๋ยระยะออกดอก อัตราการใส่ปุ๋ย ร้อยละ 38.2 ใส่ปุ๋ยน้อยกว่า 21

กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 37.7 ใ้ปุ๋ย 21-40 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 19.6 ใ้ปุ๋ย 41-60 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 4.0 ใ้ปุ๋ย 61-80 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 0.5 ใ้ปุ๋ยมากกว่า 80 กิโลกรัมต่อไร่ โดยใ้ปุ๋ยค่าสุด 5 กิโลกรัมต่อไร่ ใ้ปุ๋ยสูงสุดเท่ากับ 90 กิโลกรัมต่อไร่ และใ้ปุ๋ยเฉลี่ยเท่ากับ 31.62 กิโลกรัมต่อไร่

วิธีการใ้ปุ๋ย เกษตรกร ร้อยละ 92.5 ใช้วิธีหว่าน รองลงมา ร้อยละ 33.7 ใช้วิธีพ่นทางใบ ร้อยละ 11.6 ใช้วิธีฝังรอบทรงพุ่ม ร้อยละ 7.0 ใ้ทางระบบน้ำ

วิธีการให้น้ำ เกษตรกร ร้อยละ 68.8 ให้น้ำโดยท่อและสายยาง รองลงมา ร้อยละ 41.7 วิธีอื่น เช่น น้ำฝน ร้อยละ 4.5 ให้น้ำด้วยระบบสปริงเกอร์ ร้อยละ 3.0 ให้น้ำด้วยระบบน้ำหยด

ด้านการเก็บเกี่ยว ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 93.5 เก็บรวบรวมผลผลิตเอง ร้อยละ 6.5 พ่อค้าเก็บรวบรวมผลผลิต

ปริมาณผลผลิต เกษตรกร ร้อยละ 55.4 มีปริมาณผลผลิต 151-350 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมา ร้อยละ 24.1 ปริมาณผลผลิต น้อยกว่า 151 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 16.4 ปริมาณผลผลิต 351-550 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 3.1 ปริมาณผลผลิต 551-750 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 1.0 ปริมาณผลผลิตมากกว่า 750 กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีปริมาณผลผลิตต่ำสุดเท่ากับ 30 กิโลกรัมต่อไร่ ปริมาณผลผลิตสูงสุดเท่ากับ 750 กิโลกรัมต่อไร่ และปริมาณผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 214.22 กิโลกรัมต่อไร่

การคัดเกรดผลผลิต เกรด AA ร้อยละ 49.4 มีปริมาณน้อยกว่า 301 กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 20.2 ปริมาณผลผลิต 301-600 กิโลกรัม ร้อยละ 11.2 ปริมาณผลผลิต 601-900 กิโลกรัม ร้อยละ 9.6 ปริมาณผลผลิต 901-1,200 กิโลกรัม และมากกว่า 1,200 กิโลกรัมโดยปริมาณผลผลิตต่ำสุดเท่ากับ 15 กิโลกรัม ปริมาณผลผลิตสูงสุดเท่ากับ 5,000 กิโลกรัม และปริมาณผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 575.80 กิโลกรัม

เกรด A ร้อยละ 40.5 มีปริมาณน้อยกว่า 301 กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 22.1 ปริมาณผลผลิต 301-600 กิโลกรัม ร้อยละ 18.9 ปริมาณผลผลิตมากกว่า 1,200 กิโลกรัม ร้อยละ 10.0 ปริมาณผลผลิต 601-900 กิโลกรัม ร้อยละ 8.4 ปริมาณผลผลิต 901-1,200 กิโลกรัม โดยปริมาณผลผลิตต่ำสุดเท่ากับ 20 กิโลกรัม ปริมาณผลผลิตสูงสุดเท่ากับ 7,000 กิโลกรัม และปริมาณผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 823.46 กิโลกรัม

เกรด B ร้อยละ 42.6 มีปริมาณน้อยกว่า 301 กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 25.3 ปริมาณผลผลิต 301-600 กิโลกรัม ร้อยละ 16.3 ปริมาณผลผลิตมากกว่า 1,200 กิโลกรัม ร้อยละ 10.5 ปริมาณผลผลิต 601-900 กิโลกรัม ร้อยละ 5.3 ปริมาณผลผลิต 901-1,200 กิโลกรัม โดยปริมาณผลผลิตต่ำสุดเท่ากับ 15 กิโลกรัม ปริมาณผลผลิตสูงสุดเท่ากับ 5,000 กิโลกรัม และปริมาณผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 575.80 กิโลกรัม

เกรด C ร้อยละ 76.2 มีปริมาณน้อยกว่า 301 กิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 10.9 ปริมาณผลผลิต 301-600 กิโลกรัม ร้อยละ 4.8 ปริมาณผลผลิต 601-900 กิโลกรัม และมากกว่า 1,200 กิโลกรัม ร้อยละ 3.4 ปริมาณผลผลิต 901-1,200 กิโลกรัม โดยปริมาณผลผลิตต่ำสุดเท่ากับ 10 กิโลกรัม ปริมาณผลผลิตสูงสุดเท่ากับ 3,560 กิโลกรัม และปริมาณผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 302.33 กิโลกรัม

ราคาผลผลิต เกรด AA ร้อยละ 44.8 ราคา 16-17 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 38.7 ราคา 18-19 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 10.3 ราคา 20-21 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 5.7 ราคา มากกว่า 21 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 0.5 ราคาน้อยกว่า 16 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาต่ำสุดเท่ากับ 15 บาทต่อกิโลกรัม ราคาสูงสุดเท่ากับ 22 บาทต่อกิโลกรัม และราคาเฉลี่ยเท่ากับ 17.88 บาทต่อกิโลกรัม

ราคาผลผลิต เกรด A ร้อยละ 35.6 ราคาน้อยกว่า 6 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 32.0 ราคา 6 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 11.9 ราคา 7 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 10.8 ราคา 8 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 9.8 ราคา มากกว่า 8 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาต่ำสุดเท่ากับ 5 บาทต่อกิโลกรัม ราคาสูงสุดเท่ากับ 9 บาทต่อกิโลกรัม และราคาเฉลี่ยเท่ากับ 6.27 บาทต่อกิโลกรัม

ราคาผลผลิต เกรด B ร้อยละ 46.9 ราคา 2 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมา ร้อยละ 19.6 ราคา 1 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 17.0 ราคา 3 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 9.8 ราคา 5 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 6.7 ราคา 4 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาต่ำสุดเท่ากับ 1 บาทต่อกิโลกรัม ราคาสูงสุดเท่ากับ 5 บาทต่อกิโลกรัม และราคาเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 บาทต่อกิโลกรัม

ราคาผลผลิต เกรด C ร้อยละ 100 ราคา 1 บาทต่อกิโลกรัม

2.2 สภาพการตลาด

จากการศึกษาสภาพการตลาดของเกษตรกรได้แก่ ลักษณะการขายลำไย รูปแบบการขายผลผลิตลำไย ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.5 สภาพการตลาด

n = 199

สภาพทางการตลาด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ลักษณะการขายลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1.1 ขายเอง	194	97.5
ขายปลีก	5	2.5
จากรับซื้อในท้องถิ่น	175	87.9

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 199		
สภาพทางการตลาด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.2 ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	60	30.2
1.2.1 ประเภทพ่อค้า		
ท้องถิ่น	56	28.1
ต่างจังหวัด	9	4.5
ส่งออก	3	1.5
1.2.2 เหตุผล (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ขาดยานพาหนะ	9	4.5
สะดวกรวดเร็ว	46	23.1
ไม่มีเวลาไปขายเอง	9	4.5
ได้ราคาดีกว่านำไปขายเอง	6	3.0
1.3 ขายเหมาสวน	38	19.1
เมื่อลำไยเริ่มแก่	23	11.6
ก่อนที่ลำไยจะแก่ (ขายเขียว)	2	1.0
ระยะลำไยออกดอก	3	1.5
2. รูปแบบการขาย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ลำไยสดส่งออก (ตะกร้าขาว)	15	7.5
ลำไยสดแบบมัดช่อ	16	8.0
ขายเพื่ออบแห้ง (รูควรง)	187	94.0

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นถึงลักษณะการขายลำไย รูปแบบการขายผลผลิตลำไย ปรากฏผลดังนี้

ลักษณะการขายลำไย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 97.5 ขายเอง โดยร้อยละ 87.9 นำไปขายที่จุดรับซื้อในท้องถิ่น ร้อยละ 2.5 ขายปลีก รองลงมา ร้อยละ 30.2 ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง โดยประเภทของพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 28.1 เป็นพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น ร้อยละ 4.5 เป็นพ่อค้าคนกลางจากต่างจังหวัด ร้อยละ 1.5 เป็นพ่อค้าคนกลางเพื่อส่งออก เหตุผลที่ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 23.1 เพราะสะดวกรวดเร็ว ร้อยละ 4.5 เพราะขาดยานพาหนะ และไม่มีเวลาไปขาย

เอง ร้อยละ 3.0 เพราะได้ราคาดีกว่านำไปขายเอง ร้อยละ 19.1 ขายเหมาสวน โดยร้อยละ 11.6 ขายเมื่อลำไยเริ่มแก่ รองลงมา ร้อยละ 1.5 ขายระยะลำไยออกดอก ร้อยละ 1.0 ขายระยะก่อนที่ลำไยจะแก่ (ขายเขียว)

รูปแบบการขายผลผลิตลำไย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 94.0 ขายเพื่ออบแห้ง (สุครู่้ง) รองลงมา ร้อยละ 8.0 ขายลำไยสดแบบมัดช่อ ร้อยละ 7.5 ขายลำไยสดส่งออก (ตะกร้าขาว)

ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการ เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

การศึกษาความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ โดยมีผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 4.6-4.11 ดังต่อไปนี้

3.1 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

จากการศึกษาความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ ด้านการเตรียมพื้นที่/ระยะปลูก การดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรู การเก็บเกี่ยว ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.6 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับที่
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. ดินปลูกลำไยควรมีค่าความเป็นกรดต่างของดิน (pH) อยู่ในช่วง 5.0-7.0	ถูก	169	84.9	7
2. ลำไยเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนปนทรายและดินตะกอน	ถูก	154	77.4	8
3. ถ้าดินมีความอุดมสมบูรณ์ ขนาดของหลุมปลูกที่เหมาะสม คือ 1 x 1 x 1 เมตร (เฉลี่ย: 50 x 50 x 50 เซนติเมตร)	ผิด	64	32.2	10
4. ระยะการปลูกลำไยที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 8 - 12 x 8 - 12 เมตร และการปลูกระยะชิด อยู่ระหว่าง 4 - 6 x 4 - 6 เมตร	ถูก	185	93.0	4

n = 199

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 199

ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับที่ ถูก
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
5. พันธุ์ของลำไย ไม่มี ผลต่อการวางระยะปลูก เพราะลำไยแต่ละพันธุ์ต่างก็ให้ผลผลิตเหมือนกัน (เฉลย: ลำไยแต่ละพันธุ์มีการเจริญเติบโตและขนาดทรงพุ่มที่แตกต่างกัน ซึ่งมีผลต่อระยะปลูก)	ผิด	64	32.2	10
6. วิธีการให้น้ำแบ่งออกได้ 3 วิธี คือ ทางฝิวดิน สปริงเกอร์ และน้ำหยด	ถูก	182	91.5	6
7. ลำไยต้นเล็กต้องการธาตุโพแทสเซียม (K) มากกว่าธาตุไนโตรเจน (N) และฟอสฟอรัส (P) (เฉลย: ไนโตรเจน)	ผิด	55	27.6	12
8. ลำไยต้นเล็กก่อนให้ผลผลิต ไม่ควร ให้ปุ๋ยในช่วงที่อากาศหนาวเย็น คือ เดือนธันวาคมและมกราคม เพราะต้นไม้อาจไม่ตอบสนองต่อปุ๋ย	ถูก	141	70.9	9
9. ลำไยที่ให้ผลผลิตแล้ว ควรตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยวให้มีลักษณะทรงพุ่มเป็นทรงกลม (เฉลย: ตัดกิ่งกลางทรงพุ่มที่อยู่ในแนวตั้งเหลือตอกิ่งเพื่อเปิดกลางทรงพุ่ม)	ผิด	31	15.6	14
10. ลำไยอายุมาก ควรตัดแต่งตัดปลายกิ่งทั้งแนวนอนและแนวราบให้มีความสูงเหลือเพียง 3 เมตร	ถูก	184	92.5	5
11. เมื่อมีโรคและแมลงศัตรูระบาด ควรพ่นสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงตามคำแนะนำในช่วงก่อนเก็บเกี่ยว 15 วัน (เฉลย: ก่อนเก็บเกี่ยว 1 เดือน)	ผิด	15	7.5	15
12. ควรเลือกใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้เหมาะสมกับชนิดของศัตรูพืช	ถูก	190	95.5	1

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 199

ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับที่ ถูก
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
13. ใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเฉพาะในกรณีที่เป็น เท่านั้นและไม่ควรใช้เกินอัตราที่กำหนดไว้ในฉลาก หรือ ตามคำแนะนำของทางราชการ	ถูก	189	95.0	3
14. ควรเก็บเกี่ยวลำไยในระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมของ แต่ละพันธุ์	ถูก	190	95.5	1
15. ตัดผลลำไยที่มีขนาดเล็กไม่ได้มาตรฐานในแต่ละช่อ ออก ตัดก้านช่อผลเหลือยาวไม่เกิน 20 ซม. (เฉลย: ไม่เกิน 15 เซนติเมตร)	ผิด	42	21.1	13

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 4.6 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ ดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ เมื่อนำผลคะแนนมาพิจารณา พบว่ามีข้อคำถามที่ เกษตรกรตอบได้ถูกต้องมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ควรเลือกใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้ เหมาะสมกับชนิดของศัตรูพืช และควรเก็บเกี่ยวลำไยในระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมของแต่ละพันธุ์ (ร้อยละ 95.5) รองลงมา คือ ใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเฉพาะในกรณีที่เป็นเท่านั้นและไม่ควร ใช้เกินอัตราที่กำหนดไว้ในฉลาก หรือตามคำแนะนำของทางราชการ (ร้อยละ 95.0) ระยะการปลูก ลำไยที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 8 - 12 x 8 - 12 เมตร และการปลูกระยะชิด อยู่ระหว่าง 4 - 6 x 4 - 6 เมตร (ร้อยละ 93.0)

ส่วนข้อที่คำถามที่เกษตรกร ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เมื่อมีโรคและแมลง ศัตรูระบาด ควรพ่นสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงตามคำแนะนำในช่วงก่อนเก็บเกี่ยว 15 วัน (เฉลย: ก่อนเก็บเกี่ยว 1 เดือน) (ร้อยละ 7.5) ลำไยที่ให้ผลผลิตแล้ว ควรตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยว ให้มี ลักษณะทรงพุ่มเป็นทรงกลม (เฉลย: ตัดกิ่งกลางทรงพุ่มที่อยู่ในแนวตั้งเหลือตอกิ่งเพื่อเปิดกลางทรง พุ่ม) (ร้อยละ 15.6) และตัดผลลำไยที่มีขนาดเล็กไม่ได้มาตรฐานในแต่ละช่อออก ตัดก้านช่อผลเหลือ ยาวไม่เกิน 20 ซม. (เฉลย: ไม่เกิน 15 เซนติเมตร) (ร้อยละ 21.1)

ตารางที่ 4.7 สรุปความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

n = 199

จำนวนคะแนนที่ตอบได้ถูกต้อง	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
1-3	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
4-6	7	3.5	มีความรู้ในระดับน้อย
7-9	119	59.8	มีความรู้ในระดับปานกลาง
10-12	70	35.2	มีความรู้ในระดับมาก
13-15	3	1.5	มีความรู้ในระดับมากที่สุด
ค่าต่ำสุด 4 ข้อ	ค่าสูงสุด 14 ข้อ		
ค่าเฉลี่ย 9.32 ข้อ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.491		

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 4.7 สรุปความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 59.8 มีความรู้ในระดับปานกลาง ตอบถูก 7-9 คะแนน รองลงมา ร้อยละ 35.2 มีความรู้ในระดับมาก ตอบถูก 10-12 คะแนน ร้อยละ 3.5 มีความรู้ในระดับน้อย ตอบถูก 4-6 คะแนน ร้อยละ 1.5 มีความรู้ในระดับมากที่สุด ตอบถูก 13-15 คะแนน โดยมีจำนวนข้อที่ตอบถูก ต่ำสุด 4 ข้อ จำนวนข้อที่ตอบถูกสูงสุด 14 ข้อ จำนวนข้อที่ตอบถูกเฉลี่ย 9.32 ข้อ

3.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

จากการศึกษาแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ปรากฏผลการศึกษาคือข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 4.8- 4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.8 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

n = 199

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					— x S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. สื่อบุคคล						2.46	น้อย	3
						(0.757)		
1.1 เจ้าหน้าที่	17	70	74	33	5	2.69	ปานกลาง	2
ส่งเสริมการเกษตร	(8.5)	(35.2)	(37.2)	(16.6)	(2.5)	(0.933)		
1.2 เจ้าหน้าที่กรม	15	90	58	31	5	2.60	น้อย	3
วิชาการเกษตร	(7.5)	(45.2)	(29.1)	(15.6)	(2.5)	(0.926)		

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 199

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1.3 เจ้าหน้าที่กรม พัฒนาที่ดิน	27 (13.6)	110 (55.3)	43 (21.6)	18 (9.0)	1 (0.5)	2.28 (0.828)	น้อย	7
1.4 เจ้าหน้าที่ สถาบันการศึกษา	37 (18.6)	116 (58.3)	26 (13.1)	20 (10.1)	0 (0)	2.15 (0.837)	น้อย	9
1.5 เจ้าหน้าที่ เทศบาล / อบต.	33 (16.6)	99 (49.7)	42 (21.1)	23 (11.6)	2 (1.0)	2.31 (0.916)	น้อย	6
1.6 ผู้นำท้องถิ่น / ผู้นำชุมชน	32 (16.1)	91 (45.7)	34 (17.1)	35 (17.6)	7 (3.5)	2.47 (1.067)	น้อย	5
1.7 ญาติพี่น้อง / เพื่อนบ้าน	19 (9.5)	75 (37.7)	57 (28.6)	37 (18.6)	11 (5.5)	2.73 (1.048)	ปานกลาง	1
1.8 อาสาสมัคร เกษตร (อกม.)	39 (19.6)	97 (48.7)	35 (17.6)	25 (12.6)	3 (1.5)	2.28 (0.969)	น้อย	8
1.9 ปราชญ์ชาวบ้าน / ผู้นำท้องถิ่น	19 (9.5)	88 (44.2)	51 (25.6)	36 (18.1)	5 (2.5)	2.60 (0.974)	น้อย	3
2. สื่อแบบกลุ่ม						2.25 (0.832)	น้อย	4
2.1 การศึกษาดูงาน	49 (24.6)	85 (42.7)	45 (22.6)	15 (7.5)	5 (2.5)	2.21 (0.981)	น้อย	3
2.2 การฝึกอบรม	37 (18.6)	76 (38.2)	54 (27.1)	28 (14.1)	4 (2.0)	2.43 (1.012)	น้อย	1
2.3 การสัมมนา	53 (26.6)	92 (46.2)	37 (18.6)	16 (8.0)	1 (0.5)	2.10 (0.902)	น้อย	6
2.4 การประชุม	43 (21.6)	80 (40.2)	42 (21.1)	29 (14.6)	5 (2.5)	2.36 (1.054)	น้อย	2
2.5 การแลกเปลี่ยน เรียนรู้	51 (25.6)	86 (43.2)	38 (19.1)	23 (11.6)	1 (0.5)	2.18 (0.963)	น้อย	5

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 199

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
2.6 การสาธิต	48 (24.1)	90 (45.2)	39 (19.6)	17 (8.5)	5 (2.5)	2.20 (0.985)	น้อย	4
3. สื่อมวลชน						2.55 (0.735)	น้อย	2
3.1 โทรทัศน์	20 (10.1)	23 (11.6)	97 (48.7)	54 (27.1)	5 (2.5)	3.01 (0.945)	ปาน กลาง	1
3.2 วิทยุ	24 (12.1)	63 (31.7)	71 (35.7)	27 (13.6)	14 (7.0)	2.72 (1.069)	ปาน กลาง	2
3.3 หอกระจายเสียง	29 (14.6)	68 (34.2)	71 (35.7)	24 (12.1)	7 (3.5)	2.56 (0.998)	ปาน กลาง	3
3.4 หนังสือพิมพ์ / หนังสือ / วารสาร	42 (21.1)	85 (42.7)	63 (31.7)	9 (4.5)	0 (0.0)	2.20 (0.821)	น้อย	5
3.5 पोสเตอร์/ป้าย ประชาสัมพันธ์	41 (20.6)	80 (40.2)	67 (33.7)	8 (4.0)	3 (1.5)	2.26 (0.882)	น้อย	4
4. สื่อออนไลน์						2.98 (1.050)	ปานกลาง	1
4.1 กูเกิล (Google)	36 (18.1)	29 (14.6)	57 (28.6)	45 (22.6)	32 (16.1)	3.04 (1.321)	ปานกลาง	2
4.2 เฟสบุ๊ก (Facebook)	30 (15.1)	30 (15.1)	65 (32.7)	58 (29.1)	16 (8.0)	3.00 (1.172)	ปานกลาง	3
4.3 ไลน์ (Line)	47 (23.6)	55 (27.6)	58 (29.1)	27 (13.6)	12 (6.0)	2.51 (1.167)	น้อย	4
4.4 ยูทูบ (Youtube)	23 (11.6)	26 (13.1)	57 (28.6)	43 (21.6)	50 (25.1)	3.36 (1.302)	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						2.56 (0.844)	น้อย	

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4.8 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ พบว่า แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ มีแหล่งความรู้ทั้งที่เป็น สื่อบุคคล สื่อแบบกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 2.56) โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ละแหล่งความรู้ พบว่า

สื่อบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.46) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.69) และ ญาติพี่น้อง/เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.73) อยู่ในระดับน้อยจำนวน 7 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมวิชาการ และปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้รู้ท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 2.60) ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.47) เจ้าหน้าที่เทศบาล/อบต. (ค่าเฉลี่ย 2.31) เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) (ค่าเฉลี่ย 2.28)

สื่อแบบกลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.25) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับน้อยจำนวน 5 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.79) และ ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.56) อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ อบต./เทศบาล (ค่าเฉลี่ย 3.08) ญาติพี่น้อง/เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.03)

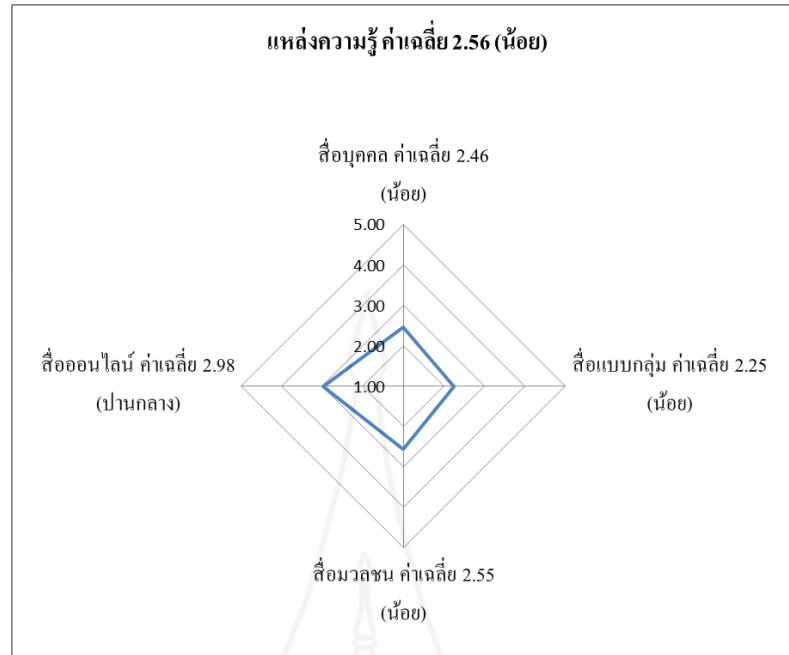
สื่อมวลชน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.55) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.01) วิทย์ (ค่าเฉลี่ย 2.72) อยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ หอกระจายเสียง (ค่าเฉลี่ย 2.56) โปสเตอร์/ป้ายประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 2.26) หนังสือพิมพ์/หนังสือ/วารสาร (ค่าเฉลี่ย 2.20)

สื่อออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.98) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ ยูทูป (ค่าเฉลี่ย 3.36) กูเกิล (ค่าเฉลี่ย 3.04) เฟสบุ๊ค (ค่าเฉลี่ย 3.00) อยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ ไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.51)

ตารางที่ 4.9 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

n = 199

แหล่งความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. สื่อบุคคล	2.46	0.757	น้อย	3
2. สื่อแบบกลุ่ม	2.25	0.832	น้อย	4
3. สื่อมวลชน	2.55	0.735	น้อย	2
4. สื่อออนไลน์	2.98	1.050	ปานกลาง	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.56	0.844	น้อย	



ภาพที่ 4.1 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 4.9 พบว่า แหล่งความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 2.56) เมื่อพิจารณารายประเด็นตามสื่อที่ได้รับข้อมูลความรู้ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ สื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.98) และอยู่ในระดับน้อย 3 ประเด็น ได้แก่ สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.55) สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.46) สื่อแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.25)

3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ปรากฏผลการศึกษาข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 4.10– 4.11 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

n = 199

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. การผลิตลำไยคุณภาพ ทำให้มีความรู้ ความ เข้าใจ และการดูแลเอาใจ	2	34	85	61	17	3.29	ปานกลาง	6
	(1.0)	(17.1)	(42.7)	(30.7)	(8.5)	(0.884)		

ใส่ที่ถูกต้อง								
ตารางที่ 4.10 (ต่อ)								
n = 199								
ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
2. เทคโนโลยีการผลิต ลำไยคุณภาพเป็น เทคโนโลยีที่สามารถ นำมาปฏิบัติได้ง่าย	3 (1.5)	36 (18.1)	105 (52.8)	44 (22.1)	11 (5.5)	3.12 (0.820)	ปานกลาง	10
3. เทคโนโลยีการผลิต ลำไยที่ถูกต้องและ เหมาะสม ช่วยให้ผลผลิต มีคุณภาพ	2 (1.0)	27 (13.6)	86 (43.2)	65 (32.7)	19 (9.5)	3.36 (0.870)	ปานกลาง	5
4. การผลิตลำไยคุณภาพ ทำให้จำหน่ายผลผลิตได้ ราคาสูงขึ้น	8 (4.0)	33 (16.6)	74 (37.2)	61 (30.7)	23 (11.6)	3.29 (1.008)	ปานกลาง	6
5. เทคโนโลยีการผลิต ลำไยคุณภาพช่วยให้ ผลผลิตเพิ่มขึ้น	1 (0.5)	39 (19.6)	85 (42.7)	59 (29.6)	15 (7.5)	3.24 (0.872)	ปานกลาง	8
6. การผลิตลำไยคุณภาพ ทำให้มีการใช้ปุ๋ยตามค่า วิเคราะห์ดิน ช่วยลด ต้นทุนการผลิต	8 (4.0)	35 (17.6)	86 (43.2)	53 (26.6)	17 (8.5)	3.18 (0.957)	ปานกลาง	9
7. การปรับปรุงบำรุงดิน โดยอินทรีย์วัตถุ ส่งผล ให้ต้นลำไยสมบูรณ์ให้ ผลผลิตดีและลดค่าใช้จ่าย ปุ๋ยเคมี	4 (2.0)	29 (14.6)	67 (33.7)	66 (33.2)	33 (16.6)	3.48 (0.999)	มาก	4
8. การตัดแต่งกิ่ง ทำให้ สะดวกต่อการดูแลรักษา ง่ายต่อการเก็บเกี่ยว	2 (1.0)	24 (12.1)	45 (22.6)	80 (40.2)	48 (24.1)	3.74 (0.990)	มาก	1
9. การตัดแต่งข้อผล ช่วย ให้ผลผลิตมีขนาดใหญ่	4 (2.0)	32 (16.1)	50 (25.1)	75 (37.7)	38 (19.1)	3.56 (1.037)	มาก	3

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 199

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
10. การผลิตลำไยคุณภาพ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น	2	34	51	64	48	3.61 (1.062)	มาก	2
เฉลี่ยรวม						3.39	ปานกลาง	

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 4.10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.39) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ การตัดแต่งกิ่ง ทำให้สะดวกต่อการดูแลรักษา ง่ายต่อการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ยรวม 3.74) การผลิตลำไยคุณภาพทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ยรวม 3.61) การตัดแต่งช่อผล ช่วยให้ผลผลิตมีขนาดใหญ่ (ค่าเฉลี่ยรวม 3.56) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ การปรับปรุงบำรุงดินโดยอินทรีย์วัตถุส่งผลให้ต้นลำไยสมบูรณ์ให้ผลผลิตดีและลดค่าใช้จ่ายปุ๋ยเคมี (ค่าเฉลี่ยรวม 3.48) เทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ถูกต้องและเหมาะสม ช่วยให้ผลผลิตมีคุณภาพ (ค่าเฉลี่ยรวม 3.36) การผลิตลำไยคุณภาพ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจและการดูแลเอาใจใส่ที่ถูกต้อง และ การผลิตลำไยคุณภาพ ทำให้จำหน่ายผลผลิตได้ราคาสูงขึ้น (ค่าเฉลี่ยรวม 3.29) เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพช่วยให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ยรวม 3.24) การผลิตลำไยคุณภาพ ทำให้มีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ช่วยลดต้นทุนการผลิต (ค่าเฉลี่ยรวม 3.18) เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพเป็นเทคโนโลยีที่สามารถนำมาปฏิบัติได้ง่าย (ค่าเฉลี่ยรวม 3.12)

3.4 ความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

จากการศึกษาแหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ปรากฏผลการศึกษาข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 4.11– 4.12 ดังนี้

ตารางที่ 4.11 ความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

n = 199

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1.ด้านความรู้						3.65 (0.856)	มาก	1
1.1 การจัดการดิน	7 (3.5)	27 (13.6)	69 (34.7)	62 (31.2)	34 (17.1)	3.45 (1.038)	มาก	7
1.2 การให้น้ำ	5 (2.5)	40 (20.1)	47 (23.6)	68 (34.2)	39 (19.6)	3.48 (1.096)	มาก	6
1.3 การให้ปุ๋ย	1 (0.5)	20 (10.1)	61 (30.7)	76 (38.2)	41 (20.6)	3.68 (0.929)	มาก	5
1.4 การตัดแต่งกิ่ง / ซ่อผล	5 (2.5)	14 (7.0)	56 (28.1)	86 (43.2)	38 (19.1)	3.69 (0.944)	มาก	4
1.5 การป้องกันกำจัดโรค และแมลงศัตรูลำไย	3 (1.5)	20 (10.1)	38 (19.1)	95 (47.7)	43 (21.6)	3.78 (0.949)	มาก	1
1.6 การใช้สารเคมีที่ ถูกต้อง	3 (1.5)	22 (11.1)	48 (24.1)	80 (40.2)	46 (23.1)	3.72 (0.989)	มาก	2
1.7 การจัดการหลังการ เก็บเกี่ยว	5 (2.5)	18 (9.0)	48 (24.1)	85 (42.7)	43 (21.6)	3.72 (0.985)	มาก	2
2.ด้านการส่งเสริม						2.99 (1.237)	ปานกลาง	3
2.1 การเยี่ยมชม	33 (16.6)	45 (22.6)	56 (28.1)	35 (17.6)	30 (15.1)	2.92 (1.292)	ปานกลาง	4
2.2 การฝึกอบรม	27 (13.6)	43 (21.6)	54 (27.1)	41 (20.6)	34 (17.1)	3.06 (1.286)	ปานกลาง	1
2.3 การสาธิต	30 (15.1)	40 (20.1)	53 (26.6)	43 (21.6)	33 (16.6)	3.05 (1.300)	ปานกลาง	2
2.3 การศึกษาดูงาน	33 (16.6)	46 (23.1)	48 (24.1)	42 (21.1)	30 (15.1)	2.95 (1.309)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n = 199

ความต้องการ	ระดับความต้องการ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
3. ด้านการสนับสนุน						3.42 (1.278)	มาก	2
3.1 ปัจจัยการผลิต	17 (8.5)	37 (18.6)	47 (23.6)	50 (25.1)	48 (24.1)	3.38 (1.269)	ปานกลาง	3
3.2 แหล่งเงินทุน	21 (10.6)	40 (20.1)	48 (24.1)	42 (21.1)	48 (24.1)	3.28 (1.315)	ปานกลาง	4
3.3 ตลาด	20 (10.1)	26 (13.1)	49 (24.6)	43 (21.6)	61 (30.7)	3.50 (1.318)	มาก	2
3.4 การประกันราคา	30 (15.1)	25 (12.6)	32 (16.1)	31 (15.6)	81 (40.7)	3.54 (1.493)	มาก	1
เฉลี่ยรวม						3.35 (1.124)	มาก	

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 4.11 ความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.35) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า

ด้านความรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.65) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไย (ค่าเฉลี่ยรวม 3.78) การใช้สารเคมีที่ถูกต้อง และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ยรวม 3.72) การตัดแต่งกิ่ง/ช่อผล (ค่าเฉลี่ยรวม 3.69) การให้ปุ๋ย (ค่าเฉลี่ยรวม 3.68) การให้น้ำ (ค่าเฉลี่ยรวม 3.48) การจัดการดิน (ค่าเฉลี่ยรวม 3.45)

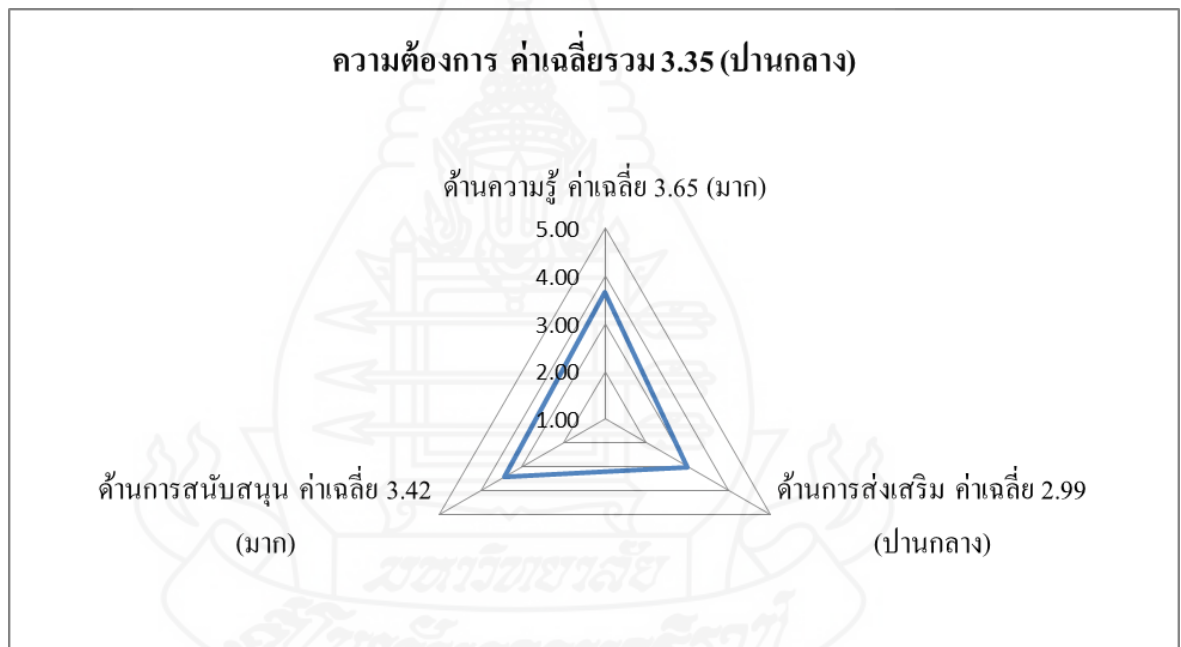
ด้านการส่งเสริม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.99) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ยรวม 3.06) การสาธิต (ค่าเฉลี่ยรวม 3.05) การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ยรวม 2.95) การเยี่ยมชม (ค่าเฉลี่ยรวม 2.92)

ด้านการสนับสนุน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.42) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การประกันราคา (ค่าเฉลี่ยรวม

3.54) ตลาด (ค่าเฉลี่ยรวม 3.50) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ยรวม 3.38) แหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ยรวม 3.28)

ตารางที่ 4.12 สรุปความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

ความต้องการ	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านความรู้	3.65	0.856	มาก	1
2. ด้านการส่งเสริม	2.99	1.237	ปานกลาง	3
3. ด้านการสนับสนุน	3.42	1.278	มาก	2
เฉลี่ยรวม	3.35	1.124	ปานกลาง	



ภาพที่ 4.2 สรุปความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 4.12 สรุปความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.35) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ยรวม 3.65) ด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ยรวม 3.42) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ด้านการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ยรวม 2.99)

ตอนที่ 4 การใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

4.1 ความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ด้านการจัดการธาตุอาหารในดิน การจัดการโรคและแมลงศัตรูลำไย การตัดแต่งกิ่งและช่อผล การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปรากฏผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 4.13– 4.14 ดังนี้

ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

n = 199

เทคโนโลยี	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. การจัดการธาตุอาหารในดิน						2.71 (0.863)	ปานกลาง	3
1.1 การตรวจวิเคราะห์ดิน	36 (18.1)	68 (34.2)	66 (33.2)	22 (11.1)	7 (3.5)	2.48 (1.024)	น้อย	3
1.2 การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	25 (12.6)	63 (31.7)	75 (37.7)	32 (16.1)	4 (2.0)	2.63 (0.965)	ปานกลาง	2
1.3 การปรับปรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์	16 (8.0)	41 (20.6)	82 (41.2)	46 (23.1)	14 (7.0)	3.01 (1.022)	ปานกลาง	1
2. การจัดการโรคและแมลงศัตรูลำไย						3.01 (0.693)	ปานกลาง	2
2.1 แรงงานคน	33 (16.6)	54 (27.1)	47 (23.6)	39 (19.6)	26 (13.1)	2.85 (1.281)	ปานกลาง	3
2.2 ใช้วิธีกถ	29 (14.6)	59 (29.6)	78 (39.2)	19 (9.5)	14 (7.0)	2.65 (1.281)	ปานกลาง	5
2.3 ใช้สารชีวภัณฑ์ / สารสกัดจากธรรมชาติ	25 (12.6)	36 (18.1)	92 (46.2)	30 (15.1)	16 (8.0)	2.88 (1.071)	ปานกลาง	2
2.4 การพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช	6 (3.0)	10 (5.0)	40 (20.1)	83 (41.7)	60 (30.2)	3.91 (0.986)	มาก	1
2.5 การจัดการโรคและแมลงโดยวิธีผสมผสาน (IPM)	20 (10.1)	53 (26.6)	84 (42.2)	36 (18.1)	6 (3.0)	2.77 (0.961)	ปานกลาง	4

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

n = 199

เทคโนโลยี	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
3. การตัดแต่งกิ่งและข้อผล						1.74 (0.371)	น้อย	4
3.1 การตัดแต่งกิ่งกลางทรงพุ่มและกิ่งในทรงพุ่มไม่แน่นที่บหลังเก็บเกี่ยวผลแล้ว	4 (2.0)	7 (3.5)	48 (24.1)	68 (34.2)	72 (36.2)	3.99 (0.964)	มาก	1
3.2 ตัดแต่งกิ่งที่มีแมลงหรือโรคทำลาย กิ่งแห้งตาย หรือกิ่งที่แน่นที่บในทรงพุ่ม	6 (3.0)	5 (7.5)	39 (19.6)	75 (37.7)	64 (32.2)	3.88 (1.040)	มาก	2
3.3 ตัดแต่งกิ่งตัดปลายข้อผลหรือตัดชอยข้อแขนงให้เหลือผลไม่เกิน 60 ผลต่อข้อ	33 (16.6)	47 (23.6)	40 (20.1)	35 (17.6)	44 (22.1)	3.05 (1.403)	ปานกลาง	3
4. การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี						3.41 (0.899)	มาก	1
4.1 ใช้วัตถุอันตรายตามคำแนะนำ	19 (9.5)	28 (14.1)	79 (39.7)	53 (26.6)	20 (10.1)	3.14 (1.086)	ปานกลาง	3
4.2 เก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสม	10 (5.0)	6 (3.0)	41 (20.6)	77 (38.7)	65 (32.7)	3.91 (1.050)	มาก	1
4.3 เก็บผลผลิตในสถานที่สะอาด อากาศถ่ายเทสะดวก	13 (6.5)	12 (6.0)	45 (22.6)	63 (31.7)	66 (33.2)	3.79 (1.162)	มาก	2
4.4 การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติต่างๆ	40 (20.1)	49 (24.6)	53 (26.6)	25 (12.6)	32 (16.1)	2.79 (1.354)	ปานกลาง	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						2.72 (0.707)	ปานกลาง	

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 4.13 พบว่า ความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 2.72) โดยเมื่อพิจารณาประเด็น พบว่า

การจัดการธาตุอาหารในดิน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.71) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การปรับปรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ยรวม 3.01) การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (ค่าเฉลี่ยรวม 2.63) อยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การตรวจวิเคราะห์ดิน (ค่าเฉลี่ยรวม 2.48)

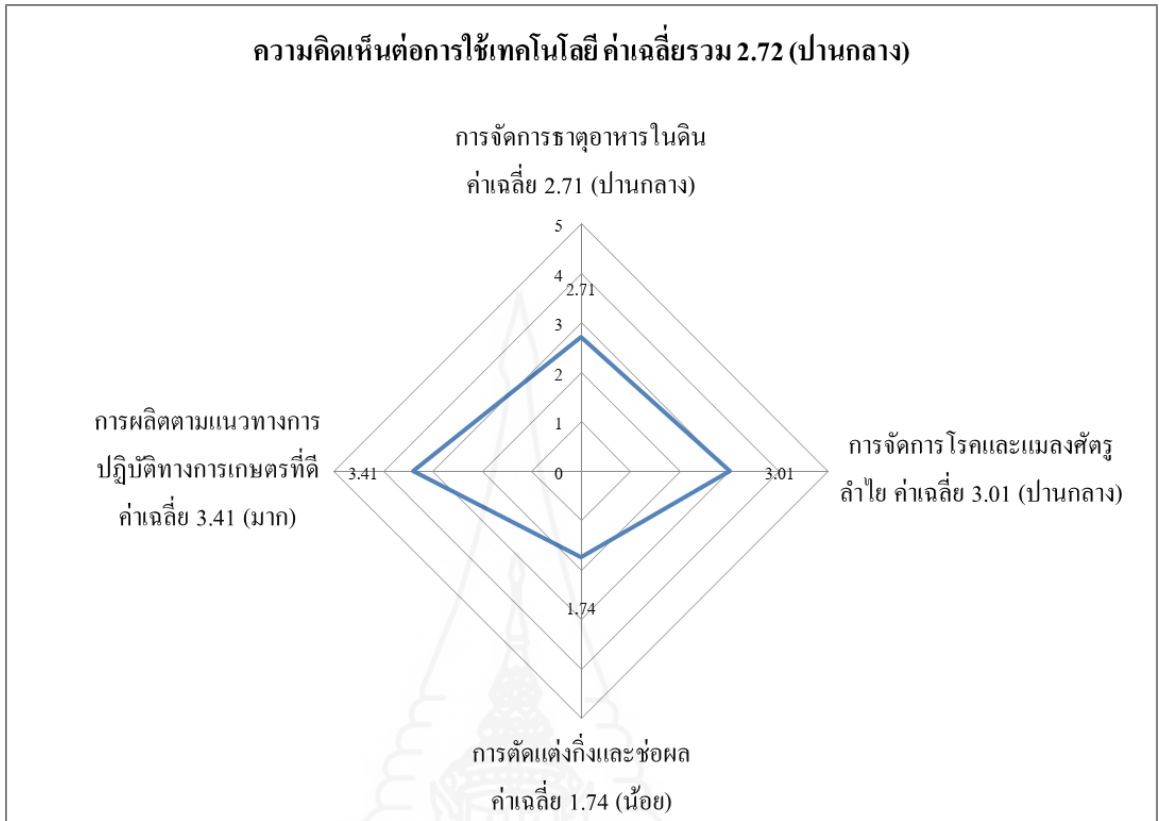
การจัดการโรคและแมลงศัตรูลำไย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.01) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ยรวม 3.91) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ การใช้สารชีวภัณฑ์/สารสกัดจากธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ยรวม 2.88) การใช้แรงงานคน (ค่าเฉลี่ยรวม 2.85) การจัดการโรคและแมลงโดยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ยรวม 2.77) และการใช้วิธีกล (ค่าเฉลี่ยรวม 2.65)

การตัดแต่งกิ่งและช่อผล ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 1.74) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การตัดแต่งกิ่งกลางทรงพุ่มและกิ่งในทรงพุ่มไม่แน่นที่บหลังเก็บเกี่ยวผลแล้ว (ค่าเฉลี่ยรวม 3.99) การตัดแต่งกิ่งที่มีแมลงหรือโรคทำลาย กิ่งแห้งตาย หรือกิ่งที่แน่นที่บในทรงพุ่ม (ค่าเฉลี่ยรวม 3.88) อยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การตัดแต่งกิ่งตัดปลายช่อผลหรือตัดช่อช่อแขนงให้เหลือผลไม่เกิน 60 ผลต่อช่อ (ค่าเฉลี่ยรวม 3.05)

การผลิตลำไยตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.41) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ เก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ยรวม 3.91) เก็บผลผลิตในสถานที่สะอาด อากาศถ่ายเทสะดวก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.79) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การใช้วัตถุอันตรายตามคำแนะนำ (ค่าเฉลี่ยรวม 3.14) การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติต่างๆ (ค่าเฉลี่ยรวม 2.79)

ตารางที่ 4.14 สรุปความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

n = 199				
การใช้เทคโนโลยี	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. การจัดการธาตุอาหารในดิน	2.71	0.863	ปานกลาง	3
2. การจัดการ โรคและแมลงศัตรูลำไย	3.01	0.693	ปานกลาง	2
3. การตัดแต่งกิ่งและช่อผล	1.74	0.371	น้อย	4
4. การผลิตลำไยตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	3.41	0.899	มาก	1
เฉลี่ยรวม	2.72	0.707	ปานกลาง	



ภาพที่ 4.3 สรุปความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 4.14 สรุปความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.72) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ยรวม 3.41) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดการโรคและแมลงศัตรูลำไย (ค่าเฉลี่ยรวม 3.01) การจัดการธาตุอาหารในดิน (ค่าเฉลี่ยรวม 2.71) อยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การตัดแต่งกิ่งและช่อผล (ค่าเฉลี่ยรวม 1.74)

4.2 การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

จากการศึกษาการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ด้านการใช้เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ ปรากฏผลการศึกษาข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 4.15-4.16 ดังนี้

ตารางที่ 4.15 การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

n = 199

การใช้เทคโนโลยี	ปฏิบัติ		อันดับ
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. การตรวจวิเคราะห์ดิน	61	30.7	14
2. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	58	29.1	15
3. การปรับปรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์	140	70.4	7
4. แรงงานคนในการจัดการ โรคและแมลงศัตรูลำไย	119	59.8	9
5. ใช้วิธีการในการจัดการ โรคและแมลงศัตรูลำไย	90	45.2	13
6. ใช้สารชีวภัณฑ์ / สารสกัดจากธรรมชาติ ในการจัดการ โรคและแมลงศัตรูลำไย	124	62.3	8
7. การพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช	186	93.5	5
8. การจัดการ โรคและแมลงโดยวิธีผสมผสาน (IPM)	109	54.8	10
9. การตัดแต่งกิ่งกลางทรงพุ่มและกิ่งในทรงพุ่มไม่แน่นทึบหลังเก็บเกี่ยวผลแล้ว	194	97.5	2
10. ตัดแต่งกิ่งที่มีแมลงหรือโรคทำลาย กิ่งแห้งตาย หรือกิ่งที่แน่นทึบในทรงพุ่ม	187	94.0	4
11. ตัดแต่งกิ่งตัดปลายช่อผลหรือตัดช่อช่อแขนงให้เหลือผลไม่เกิน 60 ผลต่อช่อ	98	49.2	12
12. ใช้วัตถุอันตรายตามคำแนะนำของกรมวิชาการ เกษตร หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร	162	81.4	6
13. เก็บเกี่ยวลำไยในระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม	195	98.0	1
14. เก็บผลผลิตในสถานที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทสะดวก	192	96.5	3
15. การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติต่างๆ	109	54.8	11

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 4.15 การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับและปฏิบัติตามมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ เก็บเกี่ยวลำไยในระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม การตัดแต่งกิ่งกลางทรงพุ่มและกิ่งในทรงพุ่มไม่แน่นทึบหลังเก็บเกี่ยวผล

แล้ว เก็บผลผลิตในสถานที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทสะดวก ขอมรับและปฏิบัติน้อยที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ใช้วิธีการในการจัดการโรคและแมลงศัตรูลำไย การตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

ตารางที่ 4.16 สรุปการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

n = 199

จำนวนข้อที่ปฏิบัติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ระดับปฏิบัติ
1-3	1	0.5	ระดับน้อยที่สุด
4-6	22	11.0	ระดับน้อย
7-9	61	30.7	ระดับปานกลาง
10-12	78	39.2	ระดับมาก
13-15	37	18.6	ระดับมากที่สุด
ค่าต่ำสุด 3 ข้อ	ค่าสูงสุด 15 ข้อ		
ค่าเฉลี่ย 10.17 ข้อ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.404		

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 4.16 สรุปการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 39.2 มีการปฏิบัติในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 30.7 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ร้อยละ 18.6 มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ร้อยละ 11.0 มีการปฏิบัติในระดับน้อย ร้อยละ 0.5 มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด โดยมีการปฏิบัติต่ำสุด 3 ข้อ ปฏิบัติสูงสุด 15 ข้อ ปฏิบัติเฉลี่ย 10.17 ข้อ

ตอนที่ 5 การจัดการโซ่อุปทานลำไยคุณภาพของเกษตรกร

จากการจัดสนทนากลุ่มสมาชิกศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จำนวน 20 ราย เกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพ จากประเด็นคำถามด้านทรัพยากร/กระบวนการผลิต ได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ ปัญหาข้อขัดข้อง แนวทางแก้ไขและพัฒนาหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ด้านการเพิ่มมูลค่า/คุณค่า/การแปรรูป ได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ ปัญหาข้อขัดข้อง แนวทางแก้ไขและพัฒนา หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และด้านการตลาด/การกระจายสินค้า ได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ ปัญหาข้อขัดข้อง แนวทางแก้ไขและพัฒนา หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ปราบกฏผลดังนี้

5.1 ด้านทรัพยากร/กระบวนการผลิต

1) สภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ แหล่งน้ำที่เพียงพอ องค์กรความรู้เรื่องการผลิตลำไยที่ถูกต้อง การควบคุมราคาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยา การประชาสัมพันธ์การป้องกันกำจัดโรคและแมลงอย่างทันต่อสถานการณ์ แหล่งเงินทุนสนับสนุน เช่น ดอกเบี้ยต่ำ

2) ปัญหาข้อขัดข้อง ได้แก่ แหล่งน้ำไม่เพียงพอและไม่ตรงกับช่วงเวลาที่ต้องการขาดองค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์ดิน การใช้สารเคมีที่ถูกต้อง การผลิตลำไยคุณภาพ โรคและแมลงระบาด เช่น เพลี้ย ราดำ แรงงานไม่เพียงพอในช่วงเก็บเกี่ยว ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากปุ๋ย ยา ราคาแพง การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ สถานการณ์โควิด-19

3) แนวทางแก้ไขและพัฒนา ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการผลิต การป้องกันกำจัด โรคและแมลง การดูแลรักษา อบรมแรงงานด้านการเก็บเกี่ยว การวางแผนการบริหารจัดการน้ำ ประชาสัมพันธ์การเฝ้าระวังป้องกันโรคและแมลงทันต่อเหตุการณ์ ส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานทดแทน

4) หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอ พัฒนาที่ดิน ชลประทาน/ฝนหลวง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ธกส. สหกรณ์การเกษตร พลังงาน พัฒนาฝีมือแรงงาน พาณิชยสถานบันทางการศึกษา

5.2 ด้านการเพิ่มมูลค่า/คุณค่า/การแปรรูป

1) สภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ การผลิตลำไยคุณภาพ GI ลำไยแม่สรวย แรงงานฝีมือด้านการบรรจุตะกร้า การคัดแยกเกรด บรรจุภัณฑ์สำหรับลำไยสดขายปลีก การแปรรูปลำไยอบแห้ง สีสทอง โรงงานแปรรูปในพื้นที่ ห้องเย็น/ห้องรมซัลเฟอร์

2) ปัญหาข้อขัดข้อง ได้แก่ แรงงานขาดความรู้ในการเก็บเกี่ยวและคัดบรรจุ ขาดห้องเย็นในการเก็บรักษา ขาดห้องรมซัลเฟอร์

3) แนวทางแก้ไขและพัฒนา ได้แก่ ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ/เอกชน ส่งเสริมการทำลำไยตะกร้าขาว/สดช่อ ฝึกอบรมและขึ้นทะเบียนแรงงานลำไย ส่งเสริมการทำลำไยนอกฤดู ส่งเสริมการแปรรูป จัดทำบรรจุภัณฑ์ลำไยอบแห้ง/ลำไยสด

4) หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอ ส่วนราชการระดับท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด อบจ. พลังงาน พัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบันทางการศึกษา

5.3 ด้านการตลาด/การกระจายสินค้า

- 1) สภาพที่พึงประสงค์ ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ การรวมตัวเพื่อต่อรองราคากับผู้รับซื้อ การประกันราคา/รายได้ มาตรการช่วยเหลือต้นทุนการผลิต ตลาดใหม่ทั้งต่างประเทศและในประเทศ
- 2) ปัญหาข้อขัดข้อง ได้แก่ การกระจายสินค้า ข้อยกจำกัด/กฎระเบียบ/หลักเกณฑ์การรับซื้อ มาตรฐานสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ มาตรการช่วยเหลือของรัฐล่าช้า ระบบขนส่งราคาผลผลิตตกต่ำ บรรจุภัณฑ์ในการขนส่งราคาแพงกว่าค่าขนส่ง สถานการณ์โควิด-19
- 3) แนวทางแก้ไขและพัฒนา ได้แก่ วางแผนการผลิตสินค้าและปริมาณการรับซื้อแต่ละช่วงเวลาเพื่อรองรับการกระจายสินค้า วางแผนการกระจายสินค้าโดยใช้ระบบตลาดนำการผลิต จัดเทศกาลเพื่อประชาสัมพันธ์และรองรับผลผลิตในพื้นที่ นโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ ส่งเสริมการขายออนไลน์และการบริโภคค้าไป
- 4) หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ สหกรณ์การเกษตร พาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศ กรมอุตสาหกรรม ไปรษณีย์/ขนส่งเอกชน



ตารางที่ 4.17 สรุปประเด็นการวิเคราะห์โซ่อุปทาน

ประเด็น	ต้นน้ำ (ทรัพยากร/กระบวนการผลิต)	กลางน้ำ (การเพิ่มมูลค่า/คุณค่า/การแปรรูป)	ปลายน้ำ (การตลาด/การกระจายสินค้า)
สภาพที่พึงประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> - แหล่งน้ำที่เพียงพอ - สามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโรคและแมลง - แหล่งเงินทุนสนับสนุน เช่น ดอกเบี้ยต่ำ - การประชาสัมพันธ์การป้องกันกำจัดโรคและแมลงอย่างทันต่อสถานการณ์ - การควบคุมราคาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยา - องค์ความรู้การผลิตลำไยที่ถูกต้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - การผลิตลำไยคุณภาพ - แรงงานฝีมือด้านบรรจุตะกร้า การคัดแยกเกรด - GI ลำไยแม่สรวย - บรรจุกิจกรรมสำหรับลำไยสดขายปลีก - การแปรรูปลำไยอบแห้งสีทอง - โรงงานแปรรูปในพื้นที่ - ห้องเย็น/ห้องรมซัลเฟอร์ 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ - การรวมตัวเพื่อต่อรองราคากับผู้รับซื้อ - การประกันราคา/รายได้ - มาตรการช่วยเหลือต้นทุนการผลิต - ตลาดใหม่ๆ <ul style="list-style-type: none"> - ขยายตลาดต่างประเทศ เช่น อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฮองกง - ตลาดในประเทศ เน้นการรณรงค์ส่งเสริมการบริโภคลำไย ผ่านสื่อต่างๆ
ปัญหาข้อขัดข้อง	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดองค์ความรู้ ด้านการวิเคราะห์ดิน การใช้สารเคมี การผลิตลำไยคุณภาพ - โรคและแมลงระบาด เช่น เพลี้ย ราดำ - แรงงานไม่เพียงพอในช่วงเก็บเกี่ยว - ต้นทุนการผลิตสูง ปุ๋ย ยา ราคาแพง - แหล่งน้ำไม่เพียงพอและไม่ตรงกับช่วงเวลาที่ต้องการ - การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ - สถานการณ์โรคโควิด-19 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดห้องรมซัลเฟอร์/ทำสีลำไย - ขาดห้องเย็น/การเก็บรักษา - แรงงานขาดความรู้ในการคัดบรรจุเก็บเกี่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - การกระจายสินค้า - ข้อจำกัด กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์การรับซื้อ - มาตรฐานสินค้าในประเทศและต่างประเทศ - มาตรการช่วยเหลือของรัฐล่าช้า - สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 - ระบบขนส่ง - ราคาตกต่ำ - บรรจุกิจกรรมในการขนส่งราคาแพงกว่าค่าขนส่ง

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ประเด็น	ต้นน้ำ (ทรัพยากร/กระบวนการผลิต)	กลางน้ำ (การเพิ่มมูลค่า/คุณค่า/การแปรรูป)	ปลายน้ำ (การตลาด/การกระจายสินค้า)
แนวทางแก้ไขและพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้ความรู้เกษตรกรด้านการผลิต, การป้องกัน โรคแมลง, การดูแลรักษา - วางแผนการบริหารจัดการน้ำ - ประชาสัมพันธ์การเฝ้าระวัง ป้องกัน โรค และแมลงให้ทันต่อเหตุการณ์ - ส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานทดแทน - อบรมให้ความรู้แก่แรงงานเก็บเกี่ยวผลผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> - ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ/เอกชน - ส่งเสริมการทำลำไยตะกร้าขาว/สดช่อ - ฝึกอบรมและขึ้นทะเบียนแรงงานลำไย - ส่งเสริมการทำลำไยนอกฤดู - ส่งเสริมการแปรรูป - จัดทำบรรจุภัณฑ์ลำไยอบแห้ง/ลำไยสด 	<ul style="list-style-type: none"> - วางแผนการผลิตสินค้าและปริมาณการรับซื้อแต่ละช่วงเวลาเพื่อรองรับการกระจายสินค้า - วางแผนการกระจายสินค้าโดยใช้ระบบตลาดนำการผลิต - จัดเทศกาล เพื่อประชาสัมพันธ์และรองรับผลผลิตในพื้นที่ - นโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ - ส่งเสริมการขายออนไลน์และการบริโภคลำไย
หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> - กรมวิชาการเกษตร - สำนักงานเกษตรอำเภอ - พัฒนาที่ดิน - ชลประทาน/ฝนหลวง - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - ธกส/สหกรณ์การเกษตร - พลังงาน - พัฒนาฝีมือแรงงาน - พาณิชย์ - สถาบันทางการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - กรมวิชาการเกษตร - สำนักงานเกษตรอำเภอ - ส่วนราชการ เช่น ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด อบจ - พลังงาน - พัฒนาฝีมือแรงงาน - สถาบันทางการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานเกษตรอำเภอ - สหกรณ์การเกษตร - พาณิชย์ - กระทรวงการต่างประเทศ - กรมอุตสาหกรรม - ไปรษณีย์/ขนส่งเอกชน

ตอนที่ 6 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

6.1 ปัญหาการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

จากการศึกษาปัญหาการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ด้านความรู้ การผลิต การเก็บเกี่ยว และการตลาด ปรากฏผลการศึกษาข้อมูลแสดงไว้ในตารางที่ 4.18– 4.20 ดังนี้

ตารางที่ 4.18 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
						3.48	มาก	2
1. ด้านความรู้						(1.051)		
1.1 ขาดความรู้ด้านการปรับปรุงดิน	7 (3.5)	27 (13.6)	57 (28.6)	55 (27.6)	53 (26.6)	3.60 (1.123)	มาก	1
1.2 ขาดความรู้ด้านการให้น้ำ	9 (4.5)	36 (18.1)	76 (38.2)	26 (13.1)	52 (26.1)	3.38 (1.183)	ปานกลาง	5
1.3 ขาดความรู้ด้านการให้ปุ๋ย	8 (4.0)	29 (14.6)	77 (38.7)	36 (18.1)	49 (24.6)	3.45 (1.131)	มาก	4
1.4 ขาดความรู้ด้านการตัดแต่งกิ่ง	12 (6.0)	34 (17.1)	76 (38.2)	29 (14.6)	48 (24.1)	3.34 (1.190)	ปานกลาง	6
1.5 ขาดความรู้ด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไย	9 (4.5)	25 (12.6)	71 (35.7)	33 (16.6)	61 (30.7)	3.56 (1.178)	มาก	2
1.6 ขาดความรู้ด้านการใช้สารเคมีที่ถูกต้อง	12 (6.0)	27 (13.6)	60 (30.2)	42 (21.1)	58 (29.1)	3.54 (1.213)	มาก	3
2. ด้านการผลิต						3.47	มาก	3
						(1.213)		
2.1 ดินขาดความอุดมสมบูรณ์	8 (4.0)	34 (17.1)	64 (32.2)	38 (19.1)	55 (27.6)	3.49 (1.180)	มาก	5
2.2 แหล่งน้ำมีน้อยและปริมาณน้ำไม่เพียงพอ	14 (7.0)	31 (15.6)	40 (20.1)	41 (20.6)	73 (36.7)	3.64 (1.306)	มาก	2

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

n = 199

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} S.D.	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
2.3 สภาพภูมิอากาศ แปรปรวน / ภัย ธรรมชาติ	8 (4.0)	21 (10.6)	57 (28.6)	47 (23.6)	66 (33.2)	3.71 (1.152)	มาก	1
2.4 ขาดแหล่งเงินทุน	7 (3.5)	34 (17.1)	47 (23.6)	52 (26.1)	59 (29.6)	3.61 (1.179)	มาก	3
2.5 ขาดแรงงาน	12 (6.0)	50 (25.1)	62 (31.2)	40 (20.1)	35 (17.6)	3.18 (1.171)	ปานกลาง	6
2.6 ขาดเครื่องมือและ อุปกรณ์การผลิตทาง การเกษตร	18 (9.0)	54 (27.1)	56 (28.1)	39 (19.6)	32 (16.1)	3.07 (1.215)	ปานกลาง	7
2.7 โรคและแมลง ศัตรูไร่ไยระบาด	12 (6.0)	23 (11.6)	50 (25.1)	68 (34.2)	46 (23.1)	3.57 (1.143)	มาก	4
3. ด้านการเก็บเกี่ยว						2.72 (1.008)	ปานกลาง	4
3.1 ขาดแรงงานใน การเก็บเกี่ยว	28 (14.1)	53 (26.6)	73 (36.7)	32 (16.1)	13 (6.5)	2.74 (1.092)	ปานกลาง	1
3.2 ขาดความรู้การ เก็บเกี่ยวที่เหมาะสม	28 (14.1)	55 (27.6)	76 (38.2)	28 (14.1)	12 (6.0)	2.70 (1.067)	ปานกลาง	2
4. ด้านการตลาด						4.05 (0.820)	มาก	1
4.1 ขาดข้อมูลด้าน การตลาด	10 (5.0)	24 (12.1)	51 (25.6)	49 (24.6)	65 (32.7)	3.68 (1.192)	มาก	5
4.2 ผลผลิตต่ำขาย ตลาด	3 (1.5)	26 (13.1)	57 (28.6)	46 (23.1)	67 (33.7)	3.74 (1.105)	มาก	4
4.3 ราคาผลผลิตต่ำ ตกต่ำ	7 (3.5)	7 (3.5)	16 (8.0)	51 (25.6)	118 (59.3)	4.34 (1.011)	มากที่สุด	2
4.4 ราคาขึ้นอยู่กับ กำหนดของพ่อค้า	1 (0.5)	7 (3.5)	25 (12.6)	46 (23.1)	120 (60.3)	4.39 (0.875)	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

n = 199

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\bar{x}}{S.D.}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
4.5 ขาดการ สนับสนุนการ จำหน่ายผลผลิต	3 (1.5)	16 (8.0)	35 (17.6)	45 (22.6)	100 (50.3)	4.12 (1.062)	มาก	3

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 4.18 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.43) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า

ด้านความรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.48) เมื่อพิจารณาเป็นประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้ด้านการปรับปรุงดิน (ค่าเฉลี่ยรวม 3.60) ขาดความรู้ด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไย (ค่าเฉลี่ยรวม 3.56) ขาดความรู้ด้านการใช้สารเคมีที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.54) ขาดความรู้ด้านการให้ปุ๋ย (ค่าเฉลี่ยรวม 3.45) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้ด้านการให้น้ำ (ค่าเฉลี่ยรวม 3.38) ขาดความรู้ด้านการตัดแต่งกิ่ง/ช่อผล (ค่าเฉลี่ยรวม 3.34)

ด้านการผลิต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.47) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ สภาพภูมิอากาศแปรปรวน/ภัยธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ยรวม 3.71) แหล่งน้ำมีน้อยและปริมาณน้ำไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ยรวม 3.64) ขาดแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ยรวม 3.61) โรคและแมลงศัตรูลำไยระบาด (ค่าเฉลี่ยรวม 3.57) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (ค่าเฉลี่ยรวม 3.49) ขาดแรงงาน (ค่าเฉลี่ยรวม 3.18) ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิตทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ยรวม 3.07)

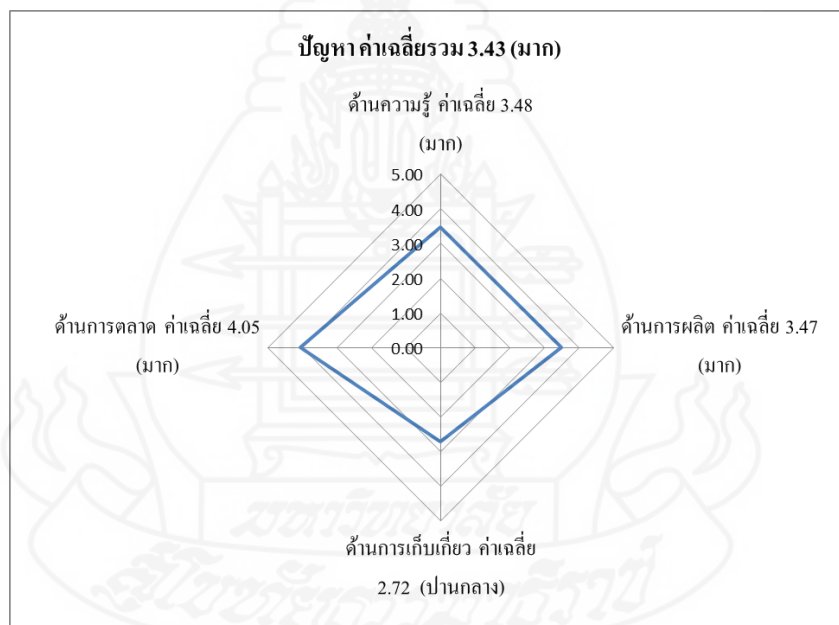
ด้านการเก็บเกี่ยว ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.72) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ยรวม 2.74) ขาดความรู้การเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ยรวม 2.70)

ด้านการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 4.05) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ราคาขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของพ่อค้า (ค่าเฉลี่ยรวม 4.39) ราคาผลผลิตลำไยตกต่ำ (ค่าเฉลี่ยรวม 4.34) อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น

ได้แก่ ขาดการสนับสนุนการจำหน่ายผลผลิต (ค่าเฉลี่ยรวม 4.12) ผลผลิตลำไยล้นตลาด (ค่าเฉลี่ยรวม 3.74) ขาดข้อมูลด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ยรวม 3.68)

ตารางที่ 4.19 สรุประดับความเป็นปัญหาของเกษตรกร

n = 199				
ปัญหา	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านความรู้	3.48	1.051	มาก	2
2. ด้านการผลิต	3.47	0.979	มาก	3
3. ด้านการเก็บเกี่ยว	2.72	1.008	ปานกลาง	4
4. ด้านการตลาด	4.05	0.820	มาก	1
เฉลี่ยรวม	3.43	0.965	มาก	



ภาพที่ 4.4 สรุปปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 4.19 สรุปปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.43) เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.05) ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ยรวม 3.48) ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ยรวม 3.47) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ด้านการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ยรวม 2.72)

5.2 ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ใช้คำถามลักษณะปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถเสนอข้อเสนอแนะได้อย่างเสรี ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.20 ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

n = 199				
ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ	อันดับ	
ด้านความรู้				
1. เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องกระบวนการผลิตลำไยและการแปรรูป	20	10.05	2	
2. ควรจัดให้มีการศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็น	4	2.01	5	
ด้านปัจจัยการผลิต				
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแผนงาน/โครงการสนับสนุนด้านแหล่งน้ำ	5	2.51	3	
4. ภาครัฐควรควบคุมราคาปุ๋ย ยา ไม่ให้สูงเกินไป	5	2.51	3	
5. หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนสนับสนุนแหล่งเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำให้กับเกษตรกร	3	1.51	7	
ด้านการเก็บเกี่ยว				
6. ควรพัฒนาศักยภาพแรงงานในการเก็บเกี่ยว	4	2.01	5	
ด้านการตลาด				
7. เกษตรกรควรมีการวางแผนการตลาด	1	0.50	9	
8. ภาครัฐมีนโยบายในการประกันราคา/กำหนดราคากลางที่เหมาะสม	22	11.06	1	
9. ควรมีการส่งเสริมด้านตลาดส่งออกให้มากขึ้น	2	1.01	8	

จากตารางที่ 4.20 ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ปรากฏผลวิเคราะห์ ดังนี้

ด้านความรู้ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 10.05 เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องกระบวนการผลิตลำไย และการแปรรูป ร้อยละ 2.01 ควรจัดให้มีการศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็น

ด้านปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 2.51 เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแผนงาน/โครงการสนับสนุนด้านแหล่งน้ำ และ ภาครัฐควรควบคุมราคาปุ๋ย ยา ไม่ให้สูงเกินไป ร้อยละ 1.51 หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนสนับสนุนแหล่งเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำ ให้กับเกษตรกร

ด้านการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 2.01 ควรพัฒนาศักยภาพแรงงานในการเก็บเกี่ยว

ด้านการตลาด พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 11.06 รัฐควรมีนโยบายในการประกันราคา/กำหนดราคากลางที่เหมาะสม ร้อยละ 1.01 ควรมีการส่งเสริมด้านตลาดส่งออกให้มากขึ้น ร้อยละ 0.50 เกษตรกรควรมีการวางแผนการตลาด



บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การผลิตลำไยและการตลาดลำไยของเกษตรกร 2) ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร 3) การใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร 4) การจัดการโซ่อุปทานลำไยคุณภาพของเกษตรกร 5) ปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกลำไยกับสำนักงานเกษตรอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ในปี พ.ศ. 2563 จำนวน 6,901 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง 1) กำหนดขนาดของตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน ที่ค่าคลาดเคลื่อน 0.07 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 199 ราย และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยการจับสลากตามสัดส่วนของประชากรที่ปลูกลำไยแต่ละตำบล 2) การสนทนากลุ่ม คัดเลือกสมาชิกจากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จำนวน 20 ราย

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบสัมภาษณ์ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด และปลายปิดประกอบด้วยคำถาม 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยและการตลาดของเกษตรกร ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ตอนที่ 4 การใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกร ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ให้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

ซึ่งได้ค่า IOC = 0.896 และทำการทดสอบแบบสัมพัทธ์ในแต่ละตอนได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ระหว่าง 0.802-0.965

2) ประเด็นสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพ ในด้านทรัพยากร/กระบวนการผลิต และด้านการตลาด/การกระจายสินค้า ด้านการเพิ่มมูลค่า/คุณค่า/ การแปรรูป ในประเด็นสภาพที่พึงประสงค์ ปัญหาข้อขัดข้อง แนวทางแก้ไขและพัฒนา หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยการใช้แบบสัมพัทธ์ สัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกลำไยอำเภอแม่สรวย จำนวน 199 คน และการจัดสนทนาแบบกลุ่ม สมาชิกจากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จำนวน 20 ราย โดยใช้ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพ ในด้านสภาพที่พึงประสงค์ ปัญหาข้อขัดข้อง การพัฒนา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การจัดหมวดหมู่ข้อมูล และวิเคราะห์การจัดการโซ่อุปทาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรกว่าครึ่งเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.14 ปี เกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก อาชีพรองประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.29 คน เกษตรกรมีประสบการณ์การทำสวนลำไยเฉลี่ย 13.17 ปี พื้นที่การเกษตรเฉลี่ยเท่ากับ 15.61 ไร่ พื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 11.92 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.46 คน จ้างแรงงานประจำเฉลี่ย 3.88 คน จ้างแรงงานรายวันเฉลี่ย 6.92 คน รายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ย 84,366.83 บาท รายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 69,350.05 บาท หนี้สินเฉลี่ย 229,778.89 บาท เกษตรกรส่วนมากใช้ทุนส่วนตัว และเกือบครึ่งกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกลำไย เกษตรกรมากกว่าครึ่งไม่เคยได้รับความรู้และคำชี้แจงเกี่ยวกับลำไยคุณภาพ

1.3.2 สภาพการผลิตลำไยและการตลาดของเกษตรกร

1) **สภาพการผลิต** จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า เกษตรกรทั้งหมดปลูกลำไยพันธุ์อีดอ อายุต้นลำไยเฉลี่ย 14.10 ปี ปลูกในพื้นที่เชิงเขา ระยะการปลูก 8x8 เมตร แหล่งน้ำที่ใช้มาจากน้ำฝน

เกษตรกรใส่ปุ๋ยระยะเตรียมต้น ระยะสร้างผล และออกดอก ในอัตราเฉลี่ย 31.62 กิโลกรัมต่อไร่ โดยใช้วิธีหว่าน เกษตรกรส่วนใหญ่เก็บรวบรวมผลผลิตเอง มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 214.22 กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีผลผลิตขนาด AA เฉลี่ยเท่ากับ 575.80 กิโลกรัม ผลผลิตขนาด A เฉลี่ยเท่ากับ 823.46 กิโลกรัม ผลผลิตขนาด B เฉลี่ยเท่ากับ 575.80 กิโลกรัม ผลผลิตขนาด C เฉลี่ยเท่ากับ 302.33 กิโลกรัม ราคาผลผลิตเกรด AA เฉลี่ยเท่ากับ 17.88 บาทต่อกิโลกรัม ราคาผลผลิตเกรด A ราคาเฉลี่ยเท่ากับ 6.27 บาทต่อกิโลกรัม ราคาผลผลิตเกรด B เฉลี่ยเท่ากับ 2.40 บาทต่อกิโลกรัม ราคาผลผลิตเกรด C เท่ากับ 1 บาทต่อกิโลกรัม

2) *สภาพการตลาด* จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ขายเอง บางส่วนขายผ่านพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น เนื่องจากสะดวกรวดเร็ว และส่วนน้อยขายเหมาสวน เมื่อลำไยเริ่มแก่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ขายเพื่ออบแห้ง (สุครว้ง)

1.3.3 ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการ เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

1) *ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ* จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความรู้ในภาพรวมในระดับปานกลาง โดยตอบถูกต้องเฉลี่ย 9 ข้อ คำถามที่ตอบถูกมากที่สุด มีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ควรเลือกใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้เหมาะสมกับชนิดของศัตรูพืช และควรเก็บเกี่ยวลำไยในระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมของแต่ละพันธุ์ ส่วนข้อคำถามที่เกษตรกร ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เมื่อมีโรคและแมลงศัตรูระบาด ควรพ่นสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงตามคำแนะนำในช่วงก่อนเก็บเกี่ยว 15 วัน (เฉลย: ก่อนเก็บเกี่ยว 1 เดือน) ลำไยที่ให้ผลผลิตแล้ว ควรตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยว ให้มีลักษณะทรงพุ่มเป็นทรงกลม (เฉลย: ตัดกิ่งกลางทรงพุ่มที่อยู่ในแนวตั้งเหลือตอกิ่งเพื่อเปิดกลางทรงพุ่ม) และตัดผลลำไยที่มีขนาดเล็กไม่ได้มาตรฐานในแต่ละช่อออก ตัดก้านช่อผลเหลือยาวไม่เกิน 20 ซม. (เฉลย: ไม่เกิน 15 เซนติเมตร)

2) *แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ* จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีแหล่งความรู้และระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับจากสื่อออนไลน์ มากกว่าสื่ออื่นๆ รองลงมาคือ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อกลุ่ม

3) *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ* จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นในระดับมากใน 3 ประเด็น คือ การตัดแต่งกิ่ง ทำให้สะดวกต่อการดูแลรักษา ง่ายต่อการเก็บเกี่ยว การผลิตลำไยคุณภาพทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น การตัดแต่งช่อผล ช่วยให้ผลผลิตมีขนาดใหญ่

4) ความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรโดยภาพรวมมีความต้องการในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏ ดังนี้

ด้านความรู้ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การป้องกันกำจัด โรคและแมลงศัตรูลำไย การใช้สารเคมีที่ถูกต้อง การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การตัดแต่งกิ่ง/ช่อผล การให้น้ำ การให้น้ำ และการจัดการดิน ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การฝึกอบรม การสาธิต การศึกษาดูงาน การเยี่ยมชม ตามลำดับ

ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การประกันราคา ตลาด

1.3.4 การใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

1) ความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

การจัดการธาตุอาหารในดิน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ รองลงมา การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการตรวจวิเคราะห์ดิน ตามลำดับ

การจัดการโรคและแมลงศัตรูลำไย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช รองลงมา การใช้สารชีวภัณฑ์/สารสกัดจากธรรมชาติ การใช้แรงงานคน การจัดการโรคและแมลงโดยวิธีผสมผสาน (IPM) และการใช้วิธีกล ตามลำดับ

การตัดแต่งกิ่งและช่อผล ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การตัดแต่งกิ่งกลางทรงพุ่มและกิ่งในทรงพุ่มไม่แน่นที่หลังเก็บเกี่ยวผลแล้ว รองลงมา การตัดแต่งกิ่งที่มีแมลงหรือโรคทำลาย กิ่งแห้งตาย หรือกิ่งที่แน่นที่บในทรงพุ่ม การตัดแต่งกิ่งตัดปลายช่อผลหรือตัดช่อช่อแขนงให้เหลือผลไม่เกิน 60 ผลต่อช่อ ตามลำดับ

การผลิตลำไยตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสม เก็บผลผลิตในสถานที่สะอาด อากาศถ่ายเทสะดวก รองลงมา การใช้วัตถุอันตรายตามคำแนะนำ การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติต่างๆ ตามลำดับ

2) การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับและปฏิบัติมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ เก็บเกี่ยวลำไยในระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม การตัดแต่งกิ่งกลางทรงพุ่มและกิ่งในทรงพุ่มไม่แน่นที่บหลังเก็บเกี่ยวผลแล้ว เก็บผลผลิตในสถานที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทสะดวก ยอมรับและปฏิบัติน้อยที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ใช้วิธีกล การตรวจ

วิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน จากจำนวนข้อปฏิบัติ 15 ข้อ เกษตรกรมีการปฏิบัติโดยเฉลี่ย 10.17 ข้อ ซึ่งอยู่ในระดับมาก

1.3.5 การจัดการโซ่อุปทานลำไยคุณภาพของเกษตรกร จากการจัดสนทนากลุ่มสมาชิกศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จำนวน 20 ราย เกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานการผลิตลำไยคุณภาพ ปรากฏผลดังนี้

1) **ต้นน้ำ** (ทรัพยากร/กระบวนการผลิต) เกษตรกรมีความต้องการแหล่งน้ำที่เพียงพอ องค์ความรู้เรื่องการผลิตลำไยที่ถูกต้อง การควบคุมราคาปัจจัยการผลิต การประชาสัมพันธ์ การป้องกันกำจัดโรคและแมลงอย่างทันต่อสถานการณ์ และการสนับสนุน แหล่งเงินทุน ปัญหาที่พบคือ แหล่งน้ำที่ไม่เพียงพอ ขาดองค์ความรู้การผลิตลำไย ต้นทุนการผลิตสูง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และสถานการณ์โควิด-19 เสนอแนะให้หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องมาส่งเสริม และให้ความรู้การผลิต การบริหารจัดการ การวางแผน

2) **กลางน้ำ** (การเพิ่มมูลค่า/คุณค่า/การแปรรูป) เกษตรกรมีความต้องการแรงงานฝีมือในการบรรจุ คัดแยก การแปรรูป ปัญหาที่พบคือ แรงงานขาดความรู้ในการเก็บเกี่ยว และคัดบรรจุ ขาดห้องเย็นในการเก็บรักษา เสนอแนะให้หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องฝึกอบรม และขึ้นทะเบียนแรงงานลำไย ส่งเสริมการแปรรูป จัดทำบรรจุภัณฑ์ลำไยอบแห้ง/ลำไยสด

3) **ปลายน้ำ** (การตลาด/การกระจายสินค้า) เกษตรกรมีความต้องการ การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ การรวมตัวเพื่อต่อรองราคากับผู้รับซื้อ การประกันราคา/รายได้ มาตรการช่วยเหลือ ต้นทุนการผลิต ตลาดใหม่ทั้งต่างประเทศและในประเทศ ปัญหาที่พบคือ การกระจายสินค้า ข้อจำกัด/กฎ/ระเบียบ/หลักเกณฑ์การรับซื้อ มาตรฐานสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ มาตรการช่วยเหลือของรัฐล่าช้า ระบบขนส่ง ราคาผลผลิตตกต่ำ บรรจุภัณฑ์ในการขนส่งราคาแพง กว่าค่าขนส่ง สถานการณ์โควิด-19 เสนอแนะให้หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง วางแผนการผลิต สินค้าและปริมาณการรับซื้อแต่ละช่วงเวลาเพื่อรองรับการกระจายสินค้า วางแผนการกระจายสินค้า โดยใช้ระบบตลาดนำการผลิต จัดเทศกาลเพื่อประชาสัมพันธ์และรองรับผลผลิตในพื้นที่ ส่งเสริมการบริโภคลำไย

1.3.6 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

1) **ปัญหาการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร** พบว่าเกษตรกรมีปัญหาการผลิตลำไย ในภาพรวมระดับมาก ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านความรู้ ด้านการผลิต และด้านการเก็บเกี่ยว ตามลำดับ โดยด้านการตลาดมีปัญหาสำคัญคือ ราคาขึ้นอยู่กับกำหนดของพ่อค้า ด้านความรู้คือ ขาดความรู้ด้านการปรับปรุงดิน การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไย การใช้สารเคมีที่ถูกต้อง และการให้ปุ๋ย ด้านการผลิตคือ สภาพ

ภูมิอากาศแปรปรวน/ภัยธรรมชาติ แหล่งน้ำมีน้อยและปริมาณน้ำไม่เพียงพอ ขาดแหล่งเงินทุน โรคและแมลง ศัตรูลำไยระบาด ด้านการเก็บเกี่ยวคือ ขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยว และขาดความรู้การเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม

2) *ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร* พบว่า เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะด้านปัจจัยการผลิต ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแผนงาน/โครงการสนับสนุนด้านแหล่งน้ำ ภาครัฐควรควบคุมราคาปุ๋ย ยา ไม่ให้สูงเกินไป หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนสนับสนุนแหล่งเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำ ให้กับเกษตรกร

เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะด้านความรู้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ควรอบรมให้ความรู้เรื่องกระบวนการผลิตลำไย และการแปรรูป ควรจัดให้มีการศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็น

เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะด้านการตลาด ได้แก่ รัฐควรมีนโยบายในการประกันราคา/กำหนดราคากลางที่เหมาะสม ควรมีการส่งเสริมด้านตลาดส่งออกให้มากขึ้น เกษตรกรควรมีการวางแผนการตลาด

เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะด้านการเก็บเกี่ยว ได้แก่ ควรพัฒนาศักยภาพแรงงานในการเก็บเกี่ยว

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร การผลิตลำไยและการตลาดลำไยของเกษตรกร ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร การใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร การจัดการโซ่อุปทานลำไยคุณภาพของเกษตรกร ปัญหา ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

2.1.1 *สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล* ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.14 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าเกษตรกรเพศชายเป็นหัวหน้าครัวเรือน ทำอาชีพเกษตรกรรม และมีอายุค่อนข้างมาก สอดคล้องกับ เฉลิมพร ลำน้อย (2560, น.88) ได้ศึกษาเรื่อง การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 55.31 ปี และ หนึ่งฤทัย กองนำ (2561, น.46-47) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดแพร่ พบว่า เกษตรกร

ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 52.51 ปี เช่นกัน ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร และอาชีพรองเป็นรับจ้างทั่วไป โดยเกษตรกรที่ศึกษาวิจัยเป็นผู้ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นบุคคลที่มีการประกอบการเกษตร อาจมีอาชีพหลักอื่น แต่มีอาชีพรองทำการเกษตร

2.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีพื้นที่การเกษตรเฉลี่ยเท่ากับ 15.61 ไร่ พื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 11.92 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.46 คน จ้างแรงงานประจำเฉลี่ย 3.88 คน จ้างแรงงานรายวันเฉลี่ย 6.92 คน อาจจะเป็นเพราะสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอแม่สรวยเป็นภูเขาและไม่มีเอกสารสิทธิ์ และมีการจ้างแรงงานในการผลิตลำไยช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยว สอดคล้องกับ จันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558) พบว่า มีแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.31 คน และ เฉลิมพร ลำน้อย (2560, น.88) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.98 ราย

เกษตรกรมีรายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ย 84,366.83 บาท รายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 69,350.05 บาท หนี้สินเฉลี่ย 229,778.89 บาท ซึ่งผลการศึกษาของ เฉลิมพร ลำน้อย (2560) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ของครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 149,000 บาท ซึ่งมีจำนวนหนี้สินค่อนข้างมากไม่สมดุลกับรายได้ของครัวเรือน อาจเป็นเพราะเกษตรกรประสบปัญหาภัยกับสภาพภูมิอากาศแปรปรวน ฝนแล้ง คุณภาพผลผลิตไม่ได้ตามมาตรฐาน อีกทั้งราคาผลผลิตทางการเกษตรในปีที่ผ่านมาตกต่ำ ทำให้มีรายได้ภาคการเกษตรร่น้อยลง และมีหนี้สินเพิ่มขึ้น

เกษตรกรส่วนมากใช้ทุนส่วนตัว และกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) อาจจะเป็นเพราะว่าเกษตรกรเป็นลูกค้ำของ ธ.ก.ส. อยู่แล้วจึงกู้ยืมจาก ธ.ก.ส. มากกว่าแหล่งเงินทุนอื่น สอดคล้องกับ เฉลิมพร ลำน้อย (2560) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินกู้ในการทำสวนลำไย สอดคล้องกับ หนึ่งฤทัย กองนำ (2561, น.81) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในการผลิตลำไย

2.1.3 สภาพทางสังคม เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม สอดคล้องกับ เสฏฐารุณี มิ่งมงคลศิริ (2561, น.90) ได้ทำการศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เช่นกัน ส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกลำไย รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อาจจะเป็นเพราะว่าเกษตรกรต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งในด้านวิชาการ การส่งเสริม แหล่งเงินทุน และการตลาด จึงเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ในการต่อรอง และผลักดันนโยบายในการช่วยเหลือเกษตรกร

เกษตรกรมากกว่าครึ่งไม่เคยได้รับความรู้และคำชี้แจงเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายคุณภาพ อาจเป็นเพราะยังมีการอบรมให้ความรู้ยังไม่เพียงพอ ซึ่งในปีที่ผ่านมาสำนักงานเกษตรอำเภอแม่สรวย ได้ดำเนินการจัดอบรมเกษตรกร จำนวน 30 ราย เพียง 1 ครั้ง ทำให้มีเกษตรกรที่ผ่านการอบรมให้ความรู้ น้อย และมีเกษตรกรต้นแบบจำนวนน้อย จึงทำให้ไม่สามารถขยายผลได้อย่างทั่วถึง

2.2 การผลิตลำไยและการตลาดลำไยของเกษตรกร

2.2.1 การผลิตลำไย เกษตรกรทั้งหมดปลูกลำไยพันธุ์อีดอ อายุต้นลำไยเฉลี่ย 14.10 ปี ซึ่งพันธุ์อีดอเป็นพันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าลำไยพันธุ์นี้สามารถเจริญเติบโตได้ดีในดินทุกชนิด เหมาะกับสภาพพื้นที่ สามารถทนแล้ง และเป็นที่ต้องการของตลาด เนื่องจากสภาพพื้นที่ของอำเภอแม่สรวยส่วนใหญ่เป็นภูเขาเกือบร้อยละ 90 จึงทำให้เกษตรกรปลูกลำไยในพื้นที่เชิงเขา มีส่วนน้อยปลูกในพื้นที่ราบ แหล่งน้ำที่ใช้มาจากน้ำฝนทั้งหมด รองลงมาคือ บ่อน้ำตื้นและลำห้วย ซึ่งมีการขุดบ่อบาดเพียงส่วนน้อยในพื้นที่ราบ สอดคล้องกับ เฉลิมพร ลำน้อย (2560, น.94) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไยพันธุ์อีดอทั้งหมด ในพื้นที่ชายเขา เกษตรกรทั้งหมดอาศัยแหล่งน้ำฝนเช่นกัน

สำหรับการป้องกันกำจัดโรคและแมลง เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีการพ่นสารเคมีมากกว่าวิธีการอื่น อาจเป็นเพราะสะดวก รวดเร็ว สามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้ดี มีการตัดแต่งกิ่งในรูปแบบเปิดกลางพุ่ม ซึ่งเป็นรูปแบบที่เกษตรกรนิยมตัดแต่งมาก เนื่องจากทำได้ง่าย ช่วยให้แสงแดดส่องเข้าในทรงพุ่ม ลดการสะสมของโรคและแมลง

ปริมาณผลผลิตลำไยเฉลี่ย 214.22 กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีผลผลิตขนาด AA เฉลี่ยเท่ากับ 575.80 กิโลกรัม ผลผลิตขนาด A เฉลี่ยเท่ากับ 823.46 กิโลกรัม ผลผลิตขนาด B เฉลี่ยเท่ากับ 575.80 กิโลกรัม ผลผลิตขนาด C เฉลี่ยเท่ากับ 302.33 กิโลกรัม ซึ่งขัดแย้งกับ เสถียรฐิติ มิ่งมงคล ศศิธร (2561, น.90) พบว่า มีผลผลิตลำไยต่อไร่เฉลี่ย 1,068.00 กิโลกรัม และ พัชรา แสนสุข (2562, น.205) พบว่า เกษตรกรทั่วไปมีปริมาณโดยเฉลี่ย 800.33 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนเกษตรกรผู้เชี่ยวชาญมีปริมาณโดยเฉลี่ย 866.67 กิโลกรัมต่อไร่ อาจเป็นเพราะว่าในปีที่ผ่านมาเกษตรกรประสบกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ฝนแล้ง อีกทั้งลำไยส่วนใหญ่ปลูกในพื้นที่เชิงเขาซึ่งขาดแหล่งน้ำ และดินขาดความอุดมสมบูรณ์ จึงทำให้ได้ผลผลิตน้อย

ราคาผลผลิตเกรด AA เฉลี่ยเท่ากับ 17.88 บาทต่อกิโลกรัม ราคาผลผลิต เกรด A ราคาเฉลี่ยเท่ากับ 6.27 บาทต่อกิโลกรัม ราคาผลผลิต เกรด B เฉลี่ยเท่ากับ 2.40 บาทต่อกิโลกรัม ราคาผลผลิต เกรด C เท่ากับ 1 บาทต่อกิโลกรัม จะเห็นได้ว่าราคาผลผลิตแต่ละเกรดมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาได้เอง ซึ่งผู้ประกอบการ (ล้ง) เป็นผู้กำหนดราคา จึงทำให้มีความแตกต่างในด้านราคาแต่ละเกรด

2.2.2 การตลาดลำไย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ขายเอง บางส่วนขายผ่านพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น และส่วนน้อยขายเหมาสวน เมื่อลำไยเริ่มแก่ โดยส่วนใหญ่มีรูปแบบการขายเพื่ออบแห้ง (รูควรง) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรา แสนสุข (2562) ที่ได้ทำการศึกษาโมเดลการส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตลำไยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า เกษตรกรมีลักษณะการขายลำไย คือขายลำไยด้วยตนเอง ขายลำไยผ่านพ่อค้าคนกลาง และขายเหมาทั้งสวน โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เก็บรวบรวมผลผลิตลำไยด้วยตนเอง รongลงมา พ่อค้าเป็นผู้เก็บรวบรวม เกษตรกรทั่วไปส่วนใหญ่ขายลำไยเพื่ออบแห้ง (รูควรง) อาจเป็นเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้มีพื้นที่ปลูกลำไยมากนัก จึงสามารถจ้างแรงงานเก็บเกี่ยวได้เอง และมีรูปแบบขายเพื่ออบแห้ง (รูควรง) อาจเป็นเพราะว่าสะดวกรวดเร็ว เนื่องจากสะดวก รวดเร็ว และแรงงานไม่ต้องมีทักษะมากนัก

2.3 ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

2.3.1 ความรู้ เกษตรกรมีความรู้ในภาพรวมในระดับปานกลาง โดยข้อคำถามที่เกษตรกร ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เมื่อมีโรคและแมลงศัตรูระบาด ควรพ่นสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงตามคำแนะนำในช่วงก่อนเก็บเกี่ยว 15 วัน (เฉลย: ก่อนเก็บเกี่ยว 1 เดือน) ลำไยที่ให้ผลผลิตแล้ว ควรตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยว ให้มีลักษณะทรงพุ่มเป็นทรงกลม (เฉลย: ตัดกิ่งกลางทรงพุ่มที่อยู่ในแนวตั้งเหลือตอกิ่งเพื่อเปิดกลางทรงพุ่ม) และตัดผลลำไยที่มีขนาดเล็กไม่ได้มาตรฐานในแต่ละช่อออก ตัดก้านช่อผลเหลือยาวไม่เกิน 20 ซม. (เฉลย: ไม่เกิน 15 เซนติเมตร) อาจจะเป็นเพราะว่าเกษตรกรยังขาดความรู้ในการผลิตลำไยที่ถูกต้อง การอบรมการผลิตลำไยคุณภาพที่ผ่านมามีเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมจำนวนน้อย และไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ สอดคล้องกับ เกลิมพร ลำน้อย (2560, น.89) และ เสฏฐวุฒิ มิ่งมงคลศิริธร (2561, น.90) ที่พบว่า เกษตรกรมีความรู้ภาพรวมในระดับปานกลาง เช่นกัน

2.3.2 แหล่งความรู้ เกษตรกรมีแหล่งความรู้และระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะยูทูป มากกว่าสื่อมวลชน สื่อแบบกลุ่ม และสื่อบุคคล ตามลำดับ อาจเป็นเพราะปัจจุบันเทคโนโลยีค่อนข้างทันสมัย และเข้าถึงเกษตรกรได้ง่าย ซึ่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ สามารถค้นหาได้ด้วยตนเอง เกษตรกรมีการปรับตัวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในชีวิตประจำวันมากขึ้น ซึ่งสื่ออื่นมีข้อจำกัดทั้งด้านงบประมาณ เวลา และบุคลากร ขัดแย้งกับ หนึ่งฤทัย กองนำ (2561, น.81) พบว่า เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง ได้แก่ สื่อกิจกรรมสมาชิก และสื่อบุคคล และได้รับข่าวสารระดับน้อย ได้แก่ สื่อมวลชน และสื่อกลุ่ม

2.3.3 ความคิดเห็น พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะประเด็น เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพเป็นเทคโนโลยีที่สามารถนำมาปฏิบัติได้ง่าย อาจเป็นเพราะเกษตรกรยังคงมีกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม อีกทั้งสภาพพื้นที่เป็นที่ลาดชัน การดูแลเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพต้องใช้แรงงานคนจำนวนมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับเฉลิมพร ถิ่นน้อย (2557, น.90) พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นในภาพรวมระดับมาก และจันทร์เพ็ญ จำวงศ์ (2558, น.88) ได้ทำการศึกษาการผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นในภาพรวมระดับมาก ในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และ ด้านเทคนิค

2.3.4 ความต้องการ พบว่า เกษตรกรโดยภาพรวมมีความต้องการในระดับมาก ในประเด็นด้านความรู้ รองลงมา ด้านการสนับสนุน และด้านการส่งเสริม อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรยังขาดความรู้ในการผลิตลำไยที่ถูกต้องเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งเกษตรกรยังคงมีกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม โดยเป็นการนำความรู้จากเพื่อนบ้าน/ญาติพี่น้อง มาปฏิบัติ สอดคล้องกับ เสฏฐวุฒิ มิ่งมงคลศิริ (2561, น.93) พบว่า ความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในภาพรวมมีความต้องการในระดับมาก

2.4 การใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

2.4.1 ความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เกษตรกรมีการยอมรับและปฏิบัติน้อย คือการตัดแต่งกิ่งและช่อผล อาจเป็นเพราะเกษตรกรเสียดายกิ่งและช่อผลที่ถูกตัดแต่งออกไปเกรงว่าจะได้ผลผลิตน้อย ซึ่งเกษตรกรไม่แน่ใจหากตัดแต่งออกไปแล้วจะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพที่ดีขึ้น รวมทั้งการตรวจวิเคราะห์ดินและการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ยังมีจำนวนน้อย โดยเกษตรกรไม่ทราบว่าต้องตรวจวิเคราะห์ดินและมีประโยชน์ในด้านลดต้นทุนการผลิต ช่วยให้ผลผลิตมีคุณภาพ

2.4.2 การปฏิบัติเกี่ยวกับกับผลิตลำไยคุณภาพ พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติน้อย ในประเด็นการใช้วิธีการ การตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน สอดคล้องกับ หนึ่งฤทัย กองนำ (2561, น.89) พบว่า ระดับการปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพและการนำไปปฏิบัติมีระดับการปฏิบัติน้อย ในประเด็นการเก็บตัวอย่างดินและน้ำไปวิเคราะห์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรยังไม่เห็นความสำคัญของการตรวจวิเคราะห์ดิน ซึ่งส่งผลต่อการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต

2.5 ปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

2.5.1 ปัญหาการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับมาก ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านความรู้ ด้านการผลิต และด้านการเก็บเกี่ยว ตามลำดับ

สอดคล้องกับ เถลิมพร ถ่าน้อย (2560, น.91) พบว่าปัญหาที่พบมาก คือ ด้านการตลาด รองลงมา ได้แก่ ด้านปัจจัยการผลิต ด้านความรู้ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ด้านการเก็บเกี่ยว ด้านการบรรจุหีบห่อ อาจจะเป็นเพราะว่าราคาผลผลิตลำไยผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคาตลาด ผลผลิตที่ออกสู่ตลาดค่อนข้างมากในฤดูกาล ทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ รัฐไม่มีนโยบายในการประกันราคา หรือช่วยเหลือเกษตรกร อีกทั้งสภาพอากาศที่แปรปรวน ขาดแรงงานในการผลิตและเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น แต่จำหน่ายได้ราคาถูก

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย มีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้ คือ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

- 1) จากผลการวิจัยพบว่า ราคาผลผลิตแต่ละเกรดมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ดังนั้น เกษตรกรจึงควรหันมาผลิตลำไยเกรด AA เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้มีรายได้มากขึ้น
- 2) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็น ขอมรับและปฏิบัติตามของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยคุณภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น เกษตรกรควรมีการปรับทัศนคติให้เห็นถึงความสำคัญของการผลิตลำไยคุณภาพ
- 3) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่ม เพื่อจำหน่ายผลผลิต และสร้างอำนาจการต่อรองให้สูงขึ้น

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

- 1) จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรยังมีบทบาทน้อยมากในการเป็นแหล่งความรู้ให้เกษตรกร ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรมีการติดตามให้ความรู้ กำแนะนำแก่เกษตรกรในระดับพื้นที่อย่างทั่วถึง
- 2) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์มากกว่าสื่ออื่นๆ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญกับการใช้สื่อออนไลน์ในการส่งเสริมและให้ความรู้ เนื่องจากสะดวกและรวดเร็ว

3) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงที่ถูกต้อง ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรเข้าไปส่งเสริมให้ความรู้ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงที่ถูกต้องและปลอดภัยให้กับเกษตรกร

4) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ขายผลผลิตให้กับจอร์บซื้อในท้องถิ่น เพื่ออบแห้ง (รูดรวง) ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการแปรรูปลำไยสด เพื่อมูลค่าผลผลิตและรายได้ให้แก่เกษตรกร

5) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรยังมีการยอมรับและนำเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพไปปฏิบัติปานกลาง ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรในด้านการจัดการธาตุอาหารในดิน การจัดการ โรคและแมลง การตัดแต่งกิ่งและช่อผล และการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์หรือข้อดีในการนำเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพมาปฏิบัติและช่วยให้ผลผลิตมีคุณภาพเพิ่มขึ้น

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

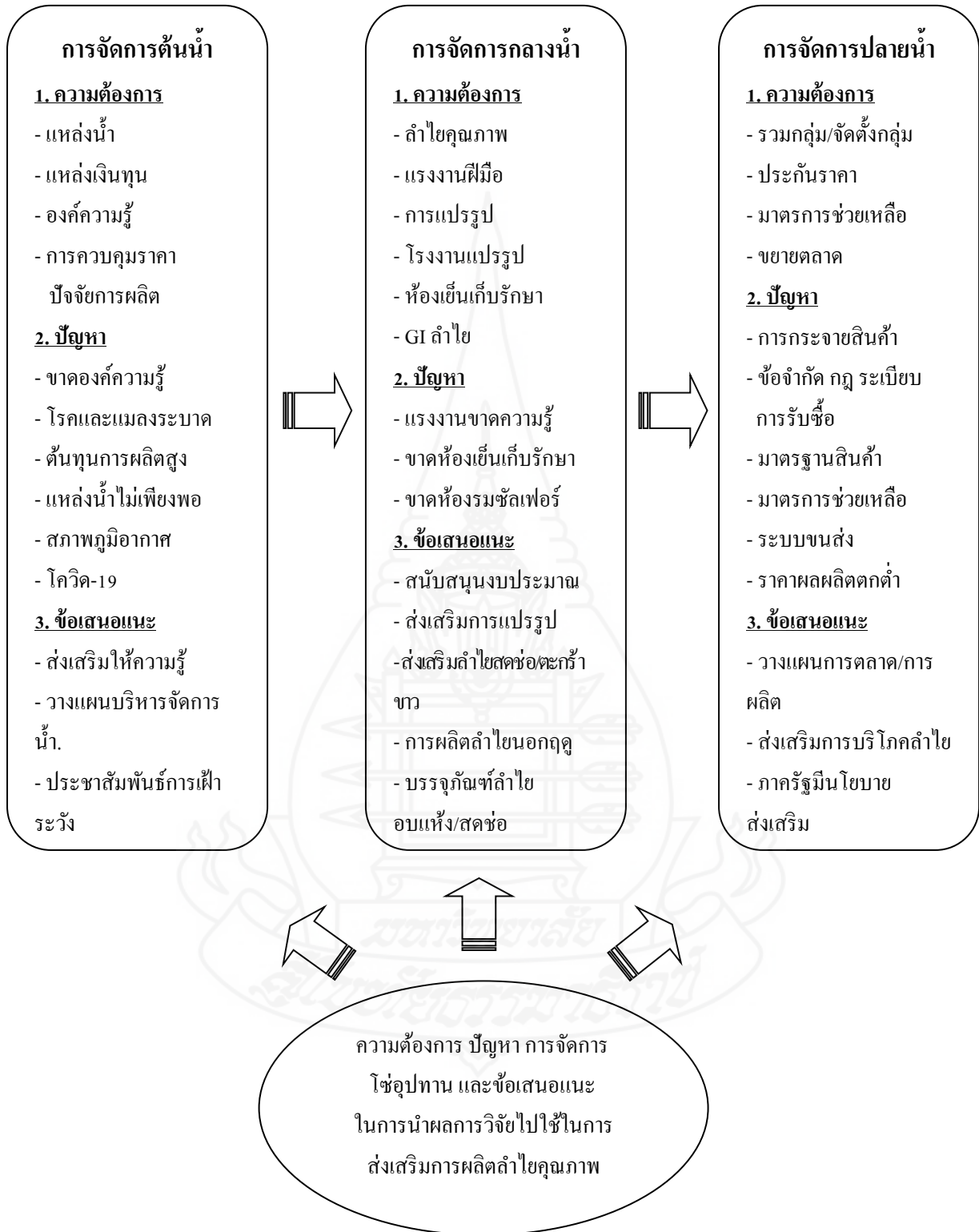
1) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านความรู้ในระดับมาก ดังนั้น ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่เกษตรกร และต่อเนื่อง

2) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะ ยูทูป ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการผลิตสื่อออนไลน์ในการส่งเสริมและให้ความรู้ เนื่องจากสื่อชนิดนี้เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว

3) จากผลการวิจัยพบว่า ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือในด้านเงินทุน และแนะนำเกี่ยวกับการบริหารเงินทุนของเกษตรกร เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการทำสวนลำไย

3.1.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากผลการวิจัย พบว่าเกษตรกรยังคงประสบปัญหาและมีความต้องการในการสนับสนุนอย่างมาก ดังนั้น จึงควรมีแผนงาน/โครงการสนับสนุนด้านแหล่งน้ำ การควบคุมราคาปัจจัยการผลิต การกำหนดนโยบายประกันราคา/กำหนดราคากลางที่เหมาะสม สนับสนุนระบบขนส่งกระจายสินค้าไปยังผู้บริโภคให้มีความสะดวก รวดเร็ว ลดข้อจำกัด/กฎระเบียบ/หลักเกณฑ์การรับซื้อ รวมถึงมาตรฐานสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ และส่งเสริมนโยบายด้านตลาดส่งออกให้มากขึ้น โดยสรุปความต้องการ ปัญหา การจัดการ โซ่อุปทานและข้อเสนอแนะดังภาพที่ 5.1



ภาพที่ 5.1 สรุปความต้องการ ปัญหา การจัดการ โซ่อุปทาน และข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

- 1) ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มในการผลิตและการจัดการด้านการตลาดลำไยของเกษตรกร เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการส่งเสริมต่อไป
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตลำไยทั่วไป และต้นทุนการผลิตลำไยคุณภาพ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลให้เกษตรกรตัดสินใจยอมรับและนำไปปฏิบัติ





บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการเกษตร. (2550).ระบบการจัดการคุณภาพ:GAP ลำไย.ค้นเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2564,
hort.ezathai.org/wp-content/uploads/2014/02/ระบบการจัดการคุณภาพลำไย.pdf
- กรมวิชาการเกษตร. (2558) “การเพิ่มขนาดผลและการเก็บเกี่ยวผลผลิต” ใน เอกสารวิชาการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลำไย สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 กรมวิชาการเกษตร.
- กรมวิชาการเกษตร. (2558) “การเพิ่มขนาดผลและการเก็บเกี่ยวผลผลิต” ใน เอกสารวิชาการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลำไย สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 กรมวิชาการเกษตร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563) รายงานผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ปี 2563/2564. สืบค้นจาก http://farmer.doae.go.th/report/report63/report_longan_63_fimdfbd_ap/57/10/
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561). การส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2556) เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกสับปะรดโรงงานและลำไย กรุงเทพมหานคร กรมพัฒนาที่ดิน สืบค้นจาก https://www.ldd.go.th/NewsIndex/Zoning_Plant/zoning_pineapple.pdf
- กิริณี แก้วใส. (2555). การผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- เกษม คำบุตรดา. (2550). สืบค้นจาก <http://pitagoms09.blogspot.com>
- คณะกรรมการกลุ่มผลิตและบริหารชุดวิชา 91109. (ม.ป.ป.). หลักการส่งเสริมและการพัฒนาการเกษตร. ใน เอกสารโสตทัศนศึกษา 91109 (เล่มที่ 1 หน่วยที่ 1-8). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จันทร์เพ็ญ จำวงศ์. (2558). การผลิตลำไยคุณภาพนอกฤดูของเกษตรกรอำเภอค้อยเต่า จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- เฉลิมพร ถ่าน้อย. (2557). การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- ชนัดท์ ศรีวิเศษ. (2558). การจัดการห้วงโซ่อุปทานข้าวในรูปแบบนาแปลงใหญ่ของเกษตรกรอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.

- ชุตติเดช วิศาลกิตติ. (2555). การจัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าผักปลอดภัยในเขตอำเภอ
กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- ดวงพร ปวงมาลา. (2557). การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของครูในสถานศึกษาของศูนย์เครือข่าย
สถานศึกษาอำเภอเถิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเนชั่น. ลำปาง.
- คำริ บุญชู. (2548). การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา. *วารสารวิชาการ*, 8(1), 27-31.
- ทองคำ พิลากรณ์. (2554). ความต้องการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรของสมาชิกนคมเกษตรกรมหสาร
ผ่านศึกษนกรพนม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
นนทบุรี.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (ม.ป.ป.). ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร. ใน *ประมวลสาระ
ชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 4, น. 4-16). นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ธีรวรรณ วังใน. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร
ภายใต้โครงการนำร่องเขตส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ จังหวัดเชียงใหม่. (การศึกษา
ค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่
- นิพนธ์ พัวพงศกร, บุญจิต ฐิตาภวัฒน์กุล, สุเมธ องกิตติกุล, ชัยสิทธิ์ อนุจิตวรวงศ์, ชลัท ทัพ
ประเสริฐ, สุวรรณ ตูลยวสินพงศ์, ... มาเรียม กริมี่. (2553). โครงการศึกษาแนว
ทางการจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ของสินค้าเกษตร ภายใต้โครงการการ
ศึกษาวิจัยตลอดจนติดตามประเมินผลเพื่อเสนอแนวทางนโยบายการปรับโครงสร้าง
ภาคการผลิต การค้าและการลงทุน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ
ไทย.
- ประภัสสร ทองยินดี. (2558). แนวคิดการจัดการความรู้. สืบค้นจาก [https://www.stou.ac.th/study/
sumrit/2-59\(500\)/page3-2-59\(500\).html](https://www.stou.ac.th/study/sumrit/2-59(500)/page3-2-59(500).html)
- ปราณี หล้าเพ็ญสะ. (2559). การหาคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผล. สืบค้นจาก
http://edu.yru.ac.th/evaluate/attach/1465551003_เอกสารประกอบการอบรม.pdf
- ปริศนา หาญวิริยะพันธุ์. (2560) ศึกษาการศึกษาาระบบการผลิตและการตลาดลำไยสดส่งออก.
มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่

- ปิยะธิดา มานะสถิตพงศ์. (2551). “การใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตลำไยของเกษตรกร อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2527). วิธีการส่งเสริมการเกษตร. ใน ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตร เพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 4, น. 4-41). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรทิพย์ อินทะหลุก. (2559). ความคิดเห็นของผู้ปลูกลำไยต่อการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตร แปลงใหญ่ในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่
- พลสรานู สรานุกรมย์. (2560). “แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร” ใน ประมวลสาระชุดวิชา ผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์ และจิตวิทยาในการส่งเสริมและพัฒนาการ เกษตร หน่วยที่ 9 หน้า 37-41 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
- พัชรา แสนสุข. (2554). การผลิตและการตลาดลำไยของเกษตรกรในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- พัชรา แสนสุข. (2562). โมเดลการส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตลำไยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของเกษตรกร ผู้ผลิตลำไยในภาคเหนือของไทย. (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- พาวิน มะโนชัย ยุทธนา เขาสุเมรุ ชิติ ศรีธนทิพย์และสันติ ช่างเจรจา. (2547). “เทคโนโลยีการผลิต ลำไย” (น.125) กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ฟิลิกส์เซ็นเตอร์.
- พาวิน มะโนชัยและคณะ. (2557). “การปรับปรุงคุณภาพผล” ในคู่มือการผลิตลำไยนอกฤดูศูนย์ เครื่องข่าย วิจัยและพัฒนาลำไยแม่โจ้-สกว.
- พาวิน มะโนชัยและคณะ. (2560). “ตัดแต่งข้อผลและการเก็บเกี่ยว” ในคู่มือการผลิตลำไยคุณภาพ ศูนย์เครือข่ายวิจัยและพัฒนาลำไยแม่โจ้-สกว.
- มานิต ลาเกลี้ยง. (2558). การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- รักเกียรติ ชอบเกื้อ. (2550). การผลิตและการลงทุนผลิตลำไยของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊ค พับลิเคชั่นส์

- วชิรวัชร งามละม่อม. (2558, 9 เมษายน). แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการ. สืบค้นจาก http://learningofpublic.blogspot.com/2015/09/blog-post_9.html
- วิกิพีเดีย. (2564). ความหมายของความรู้. สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89>
- วิทยา สุหฤตดำรง. (2546). ลอจิสติกส์และการจัดการโซ่อุปทาน อธิบายได้...ง่ายนิดเดียว. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ด ยูเคชั่น.
- สมสวย ปัญญาสิทธิ์. (2548). เทคนิคการผลิตลำไยนอกฤดู ประสบการณ์ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการปลูกลำไย.
- สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ โลจิสติกส์. (2557). ความรู้พื้นฐานสำหรับการบริหารจัดการโซ่อุปทาน. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. สืบค้นจาก <http://techno.kpru.ac.th/logistics/index.php/e-learning/13-e-learning/13-1?showall=1&limitstart=>.
- สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (ม.ป.ป.). เอกสารส่งเสริมเผยแพร่ "การปลูกลำไย"
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงราย. (2563). แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดเชียงราย (พ.ศ. 2561 – 2565) ฉบับทบทวน ปีงบประมาณ พ.ศ.2563. สืบค้นจาก <https://www.opsmoac.go.th/chiangrai-strategic-preview-421691791795>
- สำนักงานเกษตรอำเภอแม่สรวย. (2563). “แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ปี 2561 – 2565 (ฉบับทบทวนปี 2563)”
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2564). เนื้อที่ยื่นต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ รายอำเภอ ปี 2563 สืบค้นจาก <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/prcaidata/files/longan%20dit%2063%20update.pdf>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2564). เนื้อที่ยื่นต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต และผลผลิตต่อเนื้อที่ให้ผลรายภาคและรายจังหวัด ปี 2563. สืบค้นจาก <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/prcaidata/files/longan%2063%20update.pdf>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2564). ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหาร ปี 2563. สืบค้นจาก http://impexp.oae.go.th/service/report_product01.php?S_YEAR=2563&i_type=2&PRODUCT_ID=1273&wf_search=&WF_SEARCH=Y#export

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 6 (2557). การทำลำไยแบบมืออาชีพ. สืบค้นจาก

<http://www.ndoae.doae.go.th>

สุกัญญา อธิปอนันต์และคณะ. (2556). แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่นำมาประยุกต์ใช้ใน
สถานการณ์ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป. กรุงเทพฯ: กรม
ส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 15. ห้างหุ้นส่วนจำกัด
สามลดดา. กรุงเทพมหานคร.

เสกฐวุฒิ มิ่งมงคลศิริธร. (2561). ความต้องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรใน
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี.

หนึ่งฤทัย กองนำ. (2561). แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในจังหวัดแพร่.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี.

อภิชาติ พงษ์ศรีหุดลชัย. (2557). ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่. เอกสารประกอบการ
อภิปราย ในการประชุมเกษตรกรและสหกรณ์จังหวัด วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2557 ณ ห้องฟัง
บุญ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

อุบลรัตน์ แจ่มเจริญ. (2554). ปัจจัยความสำเร็จของกระบวนการโลจิสติกส์ที่ส่งผลต่อมูลค่าทาง
เศรษฐกิจในธุรกิจอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.





ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ



ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย เรื่อง
แนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้รับอาจจะนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร
2. แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร
 - ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยและการตลาดของเกษตรกร
 - ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการการผลิตลำไยคุณภาพ
 - ตอนที่ 4 การใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร
 - ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟัง แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ใน () หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างของแต่ละคำถามเพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

1.1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ..... ปี (เกิน 6 เดือน ให้ปัดเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา

() 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ	() 2. ประถมศึกษา
() 3. มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) หรือเทียบเท่า	() 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) / ปวช.
() 5. อนุปริญญา / ปวส.	() 6. ปริญญาตรี
() 7. สูงกว่าปริญญาตรี	

4. อาชีพหลัก (ตอบเพียง 1 ข้อ)

- () 1. เกษตรกร () 2. ลูกจ้างภาครัฐ / เอกชน () 3. ข้าราชการ
() 4. ประกอบธุรกิจส่วนตัว () 5. รับจ้างทั่วไป () 6. อื่นๆ.....

5. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. เกษตรกร () 2. ลูกจ้างภาครัฐ / เอกชน () 3. ประกอบธุรกิจส่วนตัว
() 4. รับจ้างทั่วไป () 6. ไม่มีอาชีพรอง () 7. อื่นๆ (ระบุ).....

6. จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน.....คน (รวมตัวท่านด้วย)

7. ประสบการณ์ในการทำสวนลำไย.....ปี

1.2 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ

1. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด..... ไร่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ของตนเอง.....ไร่
() 2. เช่าผู้อื่น.....ไร่
() 3. พื้นที่ที่มีผู้ให้ทำโดยไม่เก็บค่าเช่า..... ไร่
() 4. พื้นที่อื่น ๆ (ระบุ)ไร่

2. ขนาดพื้นที่ปลูกลำไย.....ไร่

3. ลักษณะการถือครองที่ดิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ไม่มีเอกสารสิทธิ์
() 2. มีเอกสารสิทธิ์
() 2.1 น.ส.4 ฯลฯ () 2.2 น.ส.3 ฯลฯ () 2.3 ส.ป.ก. 4-01
() 2.4 ส.ค.1 () 2.5 อื่นๆ (ระบุ).....

4. แรงงานในการผลิตลำไย

1. แรงงานครัวเรือน จำนวน.....คน
2. แรงงานจ้าง
2.1 จ้างประจำ.....คน 2.2 จ้างรายวัน.....คน

5. รายได้รวมของครัวเรือน

1. รายได้รวมของครัวเรือนภาคการเกษตร.....บาทต่อปี
2. รายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตร.....บาทต่อปี

6. หนี้สินรวมของครัวเรือน

- () ไม่มี () มี จำนวน.....บาท

7. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ทุนส่วนตัว
 () 2. กู้ยืม จากแหล่ง
 () 2.1 ธ.ก.ส. () 2.2 ธนาคารพาณิชย์
 () 2.3 สหกรณ์การเกษตร () 2.4 ญาติพี่น้อง
 () 2.5 กลุ่มเกษตรกร () 2.6 กองทุนหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์
 () 2.7 บริษัทสินเชื่อ () 2.8 อื่นๆ (ระบุ).....

1.3 ข้อมูลสภาพทางสังคม

1. การเป็นผู้นำ/ตำแหน่งในชุมชน

- () 1. ไม่เป็น
 () 2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () 2.1 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน () 2.2 สมาชิก อบต./เทศบาล
 () 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน/กลุ่ม/สหกรณ์ () 2.4 อื่นๆ (ระบุ).....

2. การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพทางการเกษตร

- () 1. ไม่เป็น
 () 2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () 2.1 กลุ่มผู้ปลูกลำไย () 2.2 กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย
 () 2.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน () 2.4 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 () 2.5 กลุ่มสหกรณ์การเกษตร () 2.6 กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.
 () 2.7 อื่นๆ (ระบุ).....

3. ประสบการณ์การได้รับความรู้

- 3.1 การอบรมการผลิตลำไยคุณภาพในปีที่ผ่านมา.....ครั้ง
 3.2 คำชี้แจงเกี่ยวกับลำไยคุณภาพในปีที่ผ่านมา.....ครั้ง

ตอนที่ 2 การผลิตลำไยและการตลาดของเกษตรกร

คำชี้แจง : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟัง แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ใน () หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างของแต่ละคำถามเพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

2.1 การผลิตลำไย

1. ปัจจัยการผลิต

1.1 พันธุ์ลำไยที่ใช้ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. อีตอ () 2. ชมพู () 3. แห้ว () 4. เม็ชเวเขียว () 5. พันธุ์อื่นๆ (ระบุ)

1.2 อายุต้นลำไย.....ปี

1.3 ลักษณะพื้นที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. พื้นที่ราบ () 2. พื้นที่เชิงเขา
() 3. พื้นที่ลุ่ม () 4. อื่นๆ (ระบุ)

1.4 แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. บ่อน้ำตื้น () 2. บ่อบาดาล () 3. ลำห้วย
() 4. ระบบชลประทาน () 5. น้ำฝน () 6. อื่นๆ (ระบุ).....

2. การปลูกและการดูแลรักษา

2.1 ระยะปลูกลำไย (เมตร x เมตร)

- () 1. 4x4 ม. () 2. 5x5 ม. () 3. 6x6 ม. () 4. 8x8 ม.
() 5. 10x10 ม. () 6. 12x12 ม. () 7. อื่นๆ (ระบุ)

2.2 การใส่ปุ๋ย

2.2.1 ระยะการใส่ปุ๋ย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ระยะเตรียมดิน () 2. ระยะออกดอก () 3. ระยะสร้างผล

2.2.2 อัตราที่ใช้.....(กิโลกรัม/ไร่)

2.2.3 วิธีการใส่ปุ๋ย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. หว่าน () 2. พ่นทางใบ () 3. ทางระบบน้ำ
() 4. ฝังรอบทรงพุ่ม () 5. อื่นๆ (ระบุ).....

2.3 วิธีการให้น้ำลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. โดยท่อและสายยาง () 2. ระบบสปริงเกอร์
() 3. ระบบน้ำหยด () 4. อื่นๆ (ระบุ).....

2.4 การป้องกันกำจัดโรค แมลง และวัชพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. แรงงานคน เช่น ใช้มือทำลาย () 2. ใช้วิธีกล เช่น กัดคัม ร่มควัน ใช้แสงไฟล่อ
() 3. ใช้สารชีวภัณฑ์ / สารสกัดจากธรรมชาติ () 4. พ่นสารเคมี
() 5. การจัดการ โรคและแมลงโดยวิธีผสมผสาน (IPM) () 6. อื่นๆ (ระบุ).....

2.5 การตัดแต่งกิ่งลำไย

- () 1. ไม่ตัด
() 2. ตัด () 2.1 เปิดกลางพุ่ม () 2.2 ทรงฟ้าชี้หาง
() 2.3 ทรงสี่เหลี่ยม

3. การเก็บเกี่ยว

3.1 การเก็บรวบรวมผลผลิต

() 1. เก็บรวบรวมเอง () 2. พ่อค้าเก็บรวบรวม () 3. อื่นๆ (ระบุ).....

3.2 ปริมาณผลผลิตลำไยที่เก็บได้ (ปีการผลิต 2563/ 2564).....กิโลกรัม/ไร่

3.2.1 การคัดเกรดผลผลิตลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. เกรด AAกิโลกรัม ราคา.....บาท/กิโลกรัม

() 2. เกรด A.....กิโลกรัม ราคา.....บาท/กิโลกรัม

() 3. เกรด B.....กิโลกรัม ราคา.....บาท/กิโลกรัม

() 4. เกรด C.....กิโลกรัม ราคา.....บาท/กิโลกรัม

2.2 การตลาด

1. ลักษณะการขายลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1.1 () ขายเอง (ระบุ)

() 1.1.1 ขายปลีก () 1.1.2 จุติรับซื้อในท้องถิ่น

1.2 () ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง

1.2.1 ประเภทของพ่อค้าที่มารับซื้อผลผลิตลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. ท้องถิ่น () 2. ต่างจังหวัด () 3. ส่งออก () 4. อื่นๆ (ระบุ).....

1.2.2 เหตุผลที่ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. ขาดยานพาหนะ () 2. สะดวกรวดเร็ว () 3. ไม่มีเวลาไปขายเอง

() 4. ได้ราคาดีกว่านำไปขายเอง () 5. อื่น ๆ (ระบุ).....

1.3 () ขายเหมาทั้งสวน (ระบุ)

() 1.3.1 เมื่อลำไยเริ่มแก่ () 1.3.2 ก่อนที่ลำไยจะแก่ (ขายเขียว)

() 1.3.3 ระยะเวลาลำไยออกดอก () 1.3.4 อื่นๆ (ระบุ).....

2. รูปแบบการขายผลผลิตลำไย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. ลำไยสดส่งออก (ตะกร้าขาว) () 2. ลำไยสดแบบมัดช่อ

() 3. ขายเพื่ออบแห้ง (รูควรง) () 4. รูปแบบผลิตภัณฑ์

() 5. อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

3.1 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

คำชี้แจง : โปรดตอบคำถามประเด็นความรู้ต่อไปนี้ โดยเติมเครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ตามความรู้ความเข้าใจของท่านเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

ประเด็นความรู้	คำตอบ	
	ถูก	ผิด
การเตรียมพื้นที่/ระยะปลูก		
1. ดินปลูกลำไยควรมีค่าความเป็นกรดต่างของดิน (pH) อยู่ในช่วง 5.0-7.0		
2. ลำไยเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนปนทรายและดินตะกอน		
3. ถ้าดินมีความอุดมสมบูรณ์ ขนาดของหลุมปลูกที่เหมาะสม คือ 1 x 1 x 1 เมตร		
4. ระยะการปลูกลำไยที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 8 x 8 เมตร ถึง 12 x 12 เมตร และการปลูกระยะชิด อยู่ระหว่าง 4 x 4 เมตร ถึง 6 x 6 เมตร		
5. พันธุ์ของลำไยไม่มีผลต่อการวางระยะปลูก เพราะลำไยแต่ละพันธุ์ต่างก็ให้ผลผลิตเหมือนกัน		
การดูแลรักษา		
6. วิธีการให้น้ำแบ่งออกได้ 3 วิธี คือ ทางผิวดิน สปริงเกอร์ และน้ำหยด		
7. ลำไยต้นเล็กต้องการธาตุโพแทสเซียม (K) มากกว่าธาตุไนโตรเจน (N) และฟอสฟอรัส (P)		
8. ลำไยต้นเล็กก่อนให้ผลผลิต ไม่ควร ให้น้ำในช่วงที่อากาศหนาวเย็น คือ เดือนธันวาคมและมกราคม เพราะต้นไม้จะไม่ตอบสนองต่อน้ำ		
9. ลำไยที่ให้ผลผลิตแล้ว ควรตัดแต่งกิ่งภายหลังเก็บเกี่ยว ให้มีลักษณะทรงพุ่มเป็นทรงกลม		
10. ลำไยอายุมาก ควรตัดแต่งตัดปลายกิ่งทั้งแนวนอน และแนวราบให้มีความสูงเหลือเพียง 3 เมตร		
การป้องกันกำจัดศัตรู/การเก็บเกี่ยว		
11. เมื่อมีโรคและแมลงศัตรูระบาด ควรพ่นสารป้องกันกำจัดโรคและแมลงตามคำแนะนำในช่วงก่อนเก็บเกี่ยว 15 วัน		
12. ควรเลือกใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้เหมาะสมกับชนิดของศัตรูพืช		

ประเด็นความรู้	คำตอบ	
	ถูก	ผิด
13. ใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเฉพาะในกรณีที่เป็นเท่านั้นและไม่ควรใช้เกินอัตราที่กำหนดไว้ในฉลาก หรือตามคำแนะนำของทางราชการ		
14. ควรเก็บเกี่ยวลำไยในระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมของแต่ละพันธุ์		
15. ตัดผลลำไยที่มีขนาดเล็กไม่ได้มาตรฐานในแต่ละช่อออก ตัดก้านช่อผลเหลือยาวไม่เกิน 20 ซม.		

3.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

คำชี้แจง : โปรดระบุระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งความรู้ที่เกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพตามประเด็นต่อไปนี้ โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องตารางตามระดับการได้รับข้อมูล

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูล				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. สื่อบุคคล					
1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1.2 เจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร					
1.3 เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน					
1.4 เจ้าหน้าที่สถาบันการศึกษา					
1.5 เจ้าหน้าที่เทศบาล / อบต.					
1.6 ผู้นำท้องถิ่น / ผู้นำชุมชน					
1.7 ญาติพี่น้อง / เพื่อนบ้าน					
1.8 อาสาสมัครเกษตร (อกม.)					
1.9 ปราชญ์ชาวบ้าน / ผู้รู้ท้องถิ่น					
2. สื่อแบบกลุ่ม					
2.1 การศึกษาดูงาน					
2.2 การฝึกอบรม					
2.3 การสัมมนา					
2.4 การประชุม					

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูล				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
2.5 เว็บไซต์แลกเปลี่ยนเรียนรู้					
2.6 แพลตฟอร์ม					
3. สื่อมวลชน					
3.1 โทรทัศน์					
3.2 วิทยุ					
3.3 หอกระจายเสียง					
3.4 หนังสือพิมพ์ / หนังสือ / วารสาร					
3.5 โปสเตอร์ / ป้ายประชาสัมพันธ์					
4. สื่อออนไลน์					
4.1 กูเกิล (Google)					
4.2 เฟสบุ๊ก (Facebook)					
4.3 ไลน์ (Line)					
4.4 ยูทูบ (Youtube)					

3.3 ความคิดเห็นต่อการผลิตค่าใช้จ่ายคุณภาพ

คำชี้แจง : โปรดแสดงความคิดเห็นประเด็นต่อไปนี้ โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องตารางตามระดับความคิดเห็นของท่าน

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. การผลิตค่าใช้จ่ายคุณภาพ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจ และการดูแลเอาใจใส่ที่ถูกต้อง					
2. เทคโนโลยีการผลิตค่าใช้จ่ายคุณภาพเป็นเทคโนโลยีที่สามารถนำมาปฏิบัติได้ง่าย					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3. เทคโนโลยีการผลิตลำไยที่ถูกต้องและเหมาะสม ช่วยให้ผลผลิตมีคุณภาพ					
4. การผลิตลำไยคุณภาพ ทำให้จำหน่ายผลผลิตได้ราคาสูงขึ้น					
5. เทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพช่วยให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น					
6. การผลิตลำไยคุณภาพ ทำให้มีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ช่วยลดต้นทุนการผลิต					
7. การปรับปรุงบำรุงดินโดยอินทรีย์วัตถุ ส่งผลให้ดินลำไยสมบูรณ์ให้ผลผลิตดีและลดค่าใช้จ่ายปุ๋ยเคมี					
8. การตัดแต่งกิ่ง ช่วยควบคุมทรงพุ่ม ทำให้สะดวกต่อการดูแลรักษา ง่ายต่อการเก็บเกี่ยว					
9. การตัดแต่งช่อผล ช่วยให้ผลผลิตมีขนาดใหญ่					
10. การผลิตลำไยคุณภาพทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น					

3.4 ความต้องการเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องตารางตามระดับความต้องการของท่าน

ประเด็น	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านความรู้					
1.1 การจัดการดิน					
1.2 การให้น้ำ					
1.3 การให้ปุ๋ย					
1.4 การตัดแต่งกิ่ง / ช่อผล					

ประเด็น	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1.5 การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไย					
1.6 การใช้สารเคมีที่ถูกต้อง					
1.7 การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว					
2. ด้านการส่งเสริม					
2.1 การเยี่ยมชม					
2.2 การฝึกอบรม					
2.3 การสาธิต					
2.4 การศึกษาดูงาน					
3. ด้านการสนับสนุน					
3.1 ปัจจัยการผลิต					
3.2 แหล่งเงินทุน					
3.3 ตลาด					
3.4 การประกันราคา					

ตอนที่ 4 การใช้เทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องตาราง ตามระดับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพของท่าน และใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องตารางการปฏิบัติที่ตรงกับความเป็นจริง

เทคโนโลยี	ระดับความคิดเห็น					การปฏิบัติ	
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. การจัดการธาตุอาหารในดิน							
1.1 การตรวจวิเคราะห์ดิน							
1.2 การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน							
1.3 การปรับปรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์							

เทคโนโลยี	ระดับความคิดเห็น					การปฏิบัติ	
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
การจัดการโรคและแมลงศัตรูลำไย							
2.1 แรงงานคน เช่น ใช้มือทำลาย							
2.2 ใช้วิธีกล เช่น กัดคักรมควัน ใช้แสงไฟล่อแล้วทำลาย							
2.3 ใช้สารชีวภัณฑ์ / สารสกัดจากธรรมชาติ							
2.4 การพ่นสารเคมี							
2.5 การจัดการโรคและแมลงโดยวิธีผสมผสาน (IPM)							
3. การตัดแต่งกิ่งและข้อผล							
3.1 การตัดแต่งกิ่งกลางทรงพุ่มและกิ่งในทรงพุ่มไม้แน่นที่บหลังเก็บเกี่ยวผลแล้ว							
3.2 ตัดแต่งกิ่งที่มีแมลงหรือโรคทำลายกิ่งแห้งตาย หรือกิ่งที่แน่นทึบในทรงพุ่ม							
3.3 ตัดแต่งกิ่งตัดปลายข้อผลหรือตัดขอยข้อแขนงให้เหลือผลไม่เกิน 60 ผลต่อข้อ							
4. การผลิตลำไยตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี							
4.1 ใช้วัตถุอันตรายตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร							
4.2 เก็บเกี่ยวลำไยในระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม							
4.3 เก็บผลผลิตในสถานที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทสะดวก							
4.4 มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติต่างๆ							

ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

5.1 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องตารางตามประเด็นปัญหาต่างๆ ซึ่งตรงกับที่ท่านพบในการผลิตลำไยที่ผ่านมา

ปัญหา	ระดับความเป็นปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านความรู้					
1.1 ขาดความรู้ด้านการปรับปรุงดิน					
1.2 ขาดความรู้ด้านการให้น้ำ					
1.3 ขาดความรู้ด้านการให้ปุ๋ย					
1.4 ขาดความรู้ด้านการตัดแต่งกิ่ง					
1.5 ขาดความรู้ด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูลำไย					
1.6 ขาดความรู้ด้านการใช้สารเคมีที่ถูกต้อง					
2. ด้านการผลิต					
2.1 ดินขาดความอุดมสมบูรณ์					
2.2 แหล่งน้ำมีน้อยและปริมาณน้ำไม่เพียงพอ					
2.3 สภาพภูมิอากาศ แปรปรวน / ภัยธรรมชาติ					
2.4 ขาดแหล่งเงินทุน					
2.5 ขาดแรงงาน					
2.6 ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิตทางการเกษตร					
2.7 โรคและแมลงศัตรูลำไยระบาด					
3. ด้านการเก็บเกี่ยว					
3.1 ขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยว					
3.2 ขาดความรู้การเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม					
4. ด้านการตลาด					
4.1 ขาดข้อมูลด้านการตลาด					
4.2 ผลผลิตลำไยล้นตลาด					

ปัญหา	ระดับความเป็นปัญหา				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
4.3 ราคาผลผลิตต่ำไปตกต่ำ					
4.4 ราคาขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของพ่อค้า					
4.5 ขาดการสนับสนุนการจำหน่ายผลผลิต					

5.2 ข้อเสนอแนะในการผลิตลำไยคุณภาพ

1. ด้านความรู้

.....

.....

.....

.....

2. ด้านปัจจัยการผลิต

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการเก็บเกี่ยว

.....

.....

.....

.....

4. ด้านการตลาด

.....

.....

.....

.....

**** ขอขอบคุณอย่างสูง ที่ท่านได้ให้ข้อมูลในครั้งนี้****



ภาคผนวก ข

คำสัมภาษณ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์

ตารางภาคผนวกที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งความรู้ต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

Cronbach's Alpha	N of Items
0.946	24

ตารางภาคผนวกที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

Cronbach's Alpha	N of Items
0.926	10

ตารางภาคผนวกที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพ

Cronbach's Alpha	N of Items
0.965	15

ตารางภาคผนวกที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์การยอมรับเทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

Cronbach's Alpha	N of Items
0.802	15

ตารางภาคผนวกที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตลำไยคุณภาพ

Cronbach's Alpha	N of Items
0.921	20



ภาคผนวก ค

ประเด็นการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group)

ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

1. ด้านทรัพยากร/กระบวนการผลิต

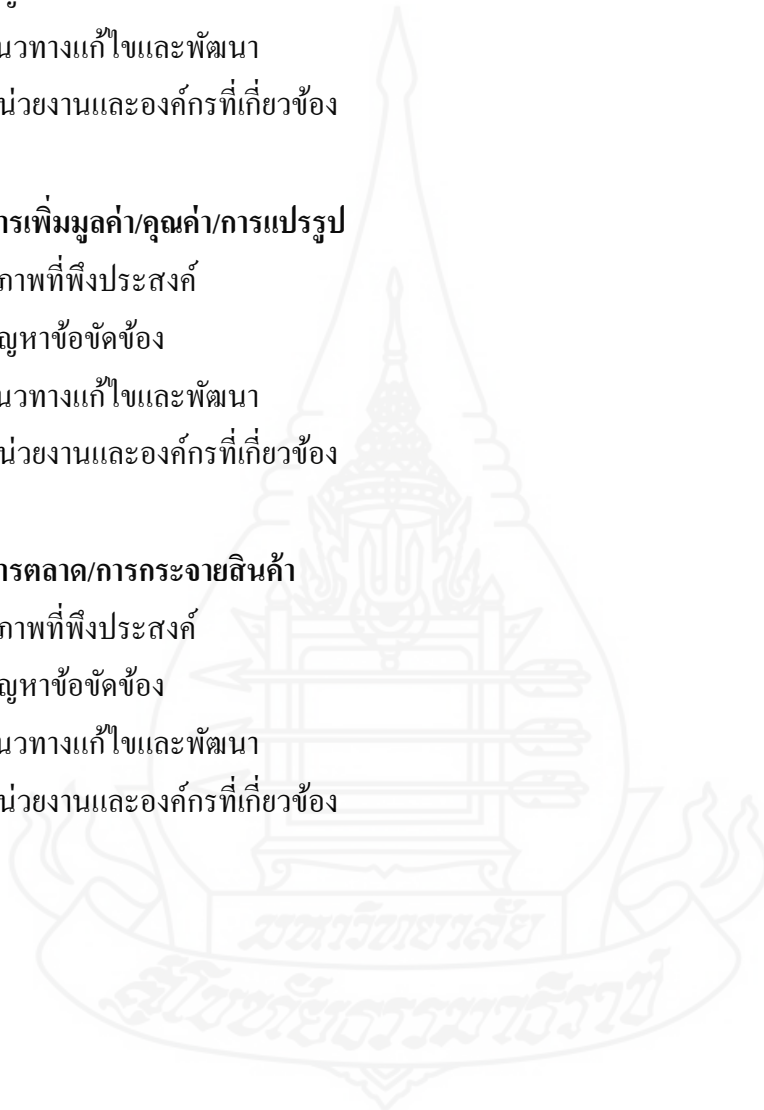
- สภาพที่พึงประสงค์
- ปัญหาข้อขัดข้อง
- แนวทางแก้ไขและพัฒนา
- หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

2. ด้านการเพิ่มมูลค่า/คุณค่า/การแปรรูป

- สภาพที่พึงประสงค์
- ปัญหาข้อขัดข้อง
- แนวทางแก้ไขและพัฒนา
- หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

3. ด้านการตลาด/การกระจายสินค้า

- สภาพที่พึงประสงค์
- ปัญหาข้อขัดข้อง
- แนวทางแก้ไขและพัฒนา
- หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง



ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวนฤมล กัณห
วัน เดือน ปีเกิด	18 กันยายน 2521
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดตาก
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2543
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

